

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

“Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun" (*Ahkaf, 31*)

TEVESSÜL

TEVESSÜL

Allah'a Yaklaştıran Meşru Vasıtaları

Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî

Çeviren

Dr. Ahmet İyibildiren

ALLAH'IN KİTABINDAN KONUYA IŞIK TUTAN AYETLER

"Rabbınız şöyle buyurdu: Bana dua edin kabul edeyim" (*Mûmin, 60*)

"Eğer kullarım sana Benim hakkımda soru sorarlarsa, gerçekten ben çok yakınım. Bana dua ettiği zaman dua edenin duasına icabet ederim. O halde onlarda benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler." (*Bakara, 186*)

"En güzel isimler (Esmâü'l-Hüsna) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri konusunda eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını çeceklerdir." (*Arâf, 180*)

"Onlar bir kötülük yaptıklarında ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe istiğfar ederler. Zâten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki!? Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde bile bile ısrar etmezler." (*Ali İmran, 135*)

DEĞERLİ ÂLİM ŞEYH ABDULKÂDİR EL-ARNAVUT'UN SUNUŞ YAZISI

Şüphesiz her türlü övgü Allah'a mahsustur. O'na hamdeder, O'ndan yardım ister ve O'ndan af dileriz. Nefsimizin kötülüklerinden ve davranışlarımızın kötü sonuçlarından Allah'a sığınırız. Allah kimi hidayete erdirtirse artık onu kimse saptıramaz ve kimi saptırırsa onu da kimse hidayete erdirtemez. Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Ve yine şahitlik ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir.

Demek istediğim şudur:

Bu kitap (Meşru ve Gayrimeşru Tevessülün Çeşitleri ve Hükümleri), değerli kardeşim, ilim adamı Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî tarafından hazırlanmış bir kitaptır. Allah onu korusun, kitabını ve ilmini bereketli kılsın.

O, bu kitapta meşru ve gayrimeşru tevessül konusunda gerçeğe ulaşmak isteyen ve ilim peşinde olan herkesin ihtiyaç duyduğu bilgileri biraraya getirmiştir. Ta ki ne yaptıklarının bilincinde olsunlar.

-Allah onu korusun ve gözet sin- bu kitapta, vesilenin sözlük ve terim anlamlarını açıklamış, ayrıca Allah'ın güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla yapılan tevessülü ve sâlih amellerle yapılan tevessülü beyan etmiştir. Çünkü Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve O'na yaklaşmaya vesile arayın."¹

Yani, sâlih amellerle Allah'a yaklaşın.

Meşru tevessül, Allah Teâla'nın meşru kıldığı ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in tebliğ ettiği tevessüldür. Bu üç şekilde olur:

- 1- Allah Teala'nın zatıyla, yüce sıfatlarıyla ve güzel isimleriyle yapılan tevessül,
- 2- Allah Teala'ya yaklaşımcı sâlih amellerle yapılan tevessül,
- 3- Müminlerin birbirleri için yaptıkları dualarla yapılan tevessül.

Bunlar meşru tevessül şekilleridir.

Gayrimeşru tevessül, Allah Teala'nın meşru kılmadığı, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in öğretmediği ve sahabenin uygulamasında da görülmeyen tevessüldür. Yaratıkların bizzat kendileriyle yapılan tevessül gibi. Bu tür tevessül ya onlarla yemin edilerek yapılır veya Allah ile kulları arasına vasıtalar koymaları anlamına gelen şeylerle yapılır. Allah Teala onların söyledikleri şeylerden beridir, yücedir, uludur.

Müellif bu kitapta tevhidin ve kötülenmiş bid'at'ın tanımını yapmış ve selef-i sâlih'in bid'at konusundaki görüşlerini zikretmiştir. Ayrıca Müslümanların tevessül konusundaki sapmalarının sebebini anlatmış, kötülenmiş taklitten, mübah olan taklitten ve yasaklanmış taklitten söz etmiştir. Taklidin yasaklanması ve ilim adamlarına, Kitap ve Sahih Sünnete müracaat edilmesi konularında selef-i sâlih'in, meşhur dört müctehid imamın ve diğerlerinin görüşlerini zikretmiştir. Kitap ve Sünneti doğru bir şekilde anlamıştır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in duasıyla tevessül eden âmâ hadisi hakkında ve Ömer'in *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in amcası Abbas İbn Abdilmuttalib *radıyallahu anh*'in duasıyla yağmur duasına çıkması konusunda ilim adamlarının söyledikleri şeyleri zikretmiştir.

İlmin peşinde olan bir kimsenin, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen sahih hadislerle ve araştırmacı alimlerin doğruladığı bilgilerle amel etmesi ve zayıf hadislerle amel etmeyi terk etmesi gerekir. Çünkü zayıf hadislere ihtiyaç duyulmayacak kadar bu konuda sahih hadis vardır.

Müellif, meşru tevessülü gayrimeşru tevessülden ayırt edebilmesi için ilim peşinde koşan bir kimsenin müracaat etmesi gereken kitapların ve kaynakların isimlerini de vermiştir.

Müellif bütün bunları Kur'an ayetlerini, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadislerini ve Sünnetin bu dalında otorite olan araştırmacı alimlerin söylediklerini delil getirerek zikretmiştir.

Allah Teala müellifi en güzel şekilde ödüllendirsin ve çalışmasının karşılığını versin.

Allah Teala'dan bizi ve onu faydalı ilimle ve salih amelle rızıklandırmasını ve kıyamet gününde kendilerini nimetlendirdiği peygamberlerle, doğrularla, şehitlerle ve salihlerle/iyi insanlarla biraraya getirmesini dileriz. Onlar ne güzel arkadaşlardır. Bu, Allah'ın bir lütfudur. Bilen olarak Allah yeter.

Abdulkadir el-Arnaut
Peygamberin Sünnetinin Hizmetkârı
Dimeşk
25 Rebiu'l-evvel 1421

DEĞERLİ ÂLİM ABDURRAHMAN İBN SÂLİH'İN SUNUŞ YAZISI

Her türlü övgü sadece Allah'a mahsustur. Salât ve selam son Peygamberimiz Muhammed'e dir.

Anlatmak istediğim şudur:

Değerli kardeşim üstad Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî "Meşru ve Gayrimeşru TEVESSÜL, Çeşitleri ve Hükümleri" isimli bir kitabı olduğunu bana bildirdi.

Kitabı okudum. Bu konu ile ilgili ortaya koyduğu meseleler ve problemler beni iki sebepten dolayı memnun etti:

Birincisi, tevessül konusunu araştırmanın ve bunu caiz olan ve caiz olmayan tevessül diye ayırmanın önemidir .Çünkü -bilindiği gibi- bu konu kabirlere, velilere ve diğer kimselere ibadet etmenin anahtarı ve girişidir. Yasak ve gayri meşru tevessülü caiz gören ve onu Allah'a yaklaşmanın meşru vasıtası olarak kabul eden kimseler yönünden bu böyledir.

Tevessül konusundaki bu sapmayla ve bu konuda gerçeği bilmemekle, bilerek veya bilmeyerek insanların pek çoğuna, şirke ve şirk vasıtalarının içine dalmak çekici gelmiştir.

Tevessül meselesinde söylenmesi gereken söz, bu konudaki ayrıntılı ve açıklamaya duyulan ihtiyaçtan daha kapsamlı olunca İbn Teymiyye, el-Elbâni ve er-Rufâî v.s. gibi eski ve yeni âlimler bu konuda gerçeği beyan eden eserler telif ettiler.

Abdullah İbn Abdulhamid kardeşimizin yazdığı bu kitap da bu konudan bahseden bir eserdir. Bu eserde o, meşru ve gayrimeşru tevessülü delillerle birbirinden ayırmış, açıklamış ve ayrıntılı bilgi vermiştir. Allah onu en güzel şekilde mükafatlandırsın.

Beni memnun eden şeylerden ikincisi ise müellifin kitabı hazırlarken izlediği yoldur. Çünkü o, konuyu ortaya koyarken, delillendirirken ve muhalifleri reddederken kolay ve anlaşılır bir uslûbu tercih etmiştir. Onun kitabı hem ilim ehlinin hemde bütün müslümanların kolayca okuyacağı faydalı bir eserdir.

Şüphesiz bu, telif metodunda zaman zaman ihtiyaç duyulan bir uslûbtur. Çünkü uzun ve bilimsel kitaplardan belli bir kesimden başkaları istifade edemeyebilir.

Zamanımızdaki öneminden dolayı bu kitabın mutlaka yayınlanması gerekir. umulur ki Allah Teala bu meselelerde doğru yoldan sapanları bu eserle ikaz eder de böylece inançta selef-i salih'in metodu üzere doğru bir yolu tutmuş olurlar.

Allah teala'dan kardeşimiz Abdullah'ı tuttuğu yolda kararlı kılmasını, onu mükâfatlandırmasını, çalışmasını ve gayretlerini bereketlendirmesini, onu ve bizi söz ve eylemlerimizde ihlasla rızıklandırmasını diliyorum.

Peygamberimiz Muhammed'e, onun ailesi ve arkadaşlarına salât ve selam olsun.

Abdurrahman es-Sâlih el-Mahmud

27.6.1421

İmam Muhammed İbn Suud Üniversitesi

Usûlu'd-Din Fakültesi Akâde Bölümü Profesörü

ÖNSÖZ

Her türlü övgü Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve O'ndan af dileriz. Nefsimizin kötülüklerinden ve davranışlarımızın kötü sonuçlarından O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirtirse artık onu kimse saptıramaz ve kimi saptırırsa onu da kimse hidayete erdirtiremez.

Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik ederim. O tektir ve ortağı yoktur. Ve yine şahitlik ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

"Ey iman edenler! Allah'tan O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak müslümanlar olarak can verin."²

"Ey insanlar! Sizi tek bir nefisten/canlıdan yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar üretilen rabbinizden korkun. Adını anarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir."³

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin ki Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur."⁴

Şöyle ki:

Şüphesiz sözlerin en doğrusu Allah'ın Kelâmı/Kur'an, yolların en hayırlısı Muhammed'in *sallallahu aleyhi ve sellem* yolu/sünnettir. Amellerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurularak dine sokulan her şey bid'attir. Her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık da cehennemdedir.*

Söylemek istediğim şudur:

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat alimlerinin çoğunluğu tevessülün meşru olduğu ve onun Allah'a yaklaşımda meşru ibadetlerden sayıldığı konusunda görüş birliği etmişler, âyetleri ve sahih hadisleri de buna delil getirmişlerdir. Ancak bazı müslümanlara -Allah bize de onlara da hidayet etsin- Kur'an'da, Sünnette ve selef-i sâlih'in uygulamalarında geçen tevessülün niteliğini anlamak zor gelmiştir. Onlar bu konuda İslamın prensipleriyle ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetiyle çelişen bir takım yanlış anlayışlar sergilemişler ve bu anlayışlarını da zayıf ve uydurma hadislerle delillendirmişlerdir. Hata daha da ileri giderek tevessül konusunda varit olan âyet ve hâdisleri kendi yanlış anlayışlarına göre İslam akîdesi ve bu akîdenin özüyle ters düşen bir şekilde tevil etmişlerdir ki bu akîdenin özü sadece Allah'a kulluk etmektir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'e göre sâlih ameller kulu rabbine ulaştıran vasıtalarlardır. Ancak -yine onlara göre- ameller ancak iki şartla sahih/geçerli olurlar. Bunlar ihlas ve mütabaattır.

İhlas: Her çeşit ibadeti hiç kimseye değil sadece Allah'a yapmaktır. Yaratıcının haklarından ve özelliklerinden hiçbir şey yaratıklara verilemez. Allah'tan başkasına ibadet edilmez. Allah'tan başkasına secde edilmez. Allah'tan başkasına yemin edilmez. Allah'tan başkasına adak adanmaz. Allah'tan başkasına tevekkül edilmez. Allah'tan başkasından yardım istenmez. Allah'a yaklaştırsın diye kimseye ibadet edilmez. Sevinçli ve üzüntülü anlarda sadece Allah'a dua edilir.

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"De ki: Benim namazım, bütün ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece böyle emredildi ve ben müslümanların öncüsü olacağım. De ki: Allah her şeyin Rabbi iken ben O'ndan başka Rab mi arayacağım."⁵

"Hakikatı ortaya koyan bu Kitab'ı sana indiren Biz'iz. Öyleyse dini kuralların sadece Allah tarafından konulduğuna inanarak sadece O'na ibadet et. Dikkat et, halis din sadece Allah'ındır."⁶

"Her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa salih amel/iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın."⁷

Mütâbaat: İbadetin, Allah ve Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emirlerine uygun olması demektir.

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Hayır, Rabbine andolsun ki aralarındaki anlaşmazlıklarda seni hakem tayin edip sonra da verdiği hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar."⁸

"Peygamber size ne verdiğiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan da sakının."⁹

Malumdur ki biz, Kitap ve Sünnet'in ibarelerini anlamada ihtilafa düştüğümüz zaman Selef-i Salih'in* bunları nasıl anladığına bakarız. Çünkü onlar vahyin nüzûlü zamanına en yakın dönemin insanlarıdır. Onlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in de şehadetiyle faziletli nesillerdir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur.

"İnsanların en hayırlısı benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenlerdir. Sonra onlardan sonra gelenlerdir."¹⁰

Nasıl böyle olmasın ki, onları Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* terbiye etmiş ve eğitmiştir.

Nasıl ki Allah ve Rasûlüne inanan herkesin nefsinin hevasından sakınması gerekirse, çünkü o, Allah yolundan saptırır; aynı şekilde sahabilerden, tâbiilerden ve onlara en güzel şekilde uyanlardan Selef-i Salihimizin gittiği yolu da izlemesi gerekir. Bu konuda Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra kim Peygamber'e karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız; o ne kötü bir yerdir."¹¹

"(İslam dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellekle tâbi olanlar var ya, işte Allah onlardan râzı olmuştur, onlar da Allah'tan râzı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedi kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur."¹²

"Bana yönelen kimselerin yoluna uy."^{13*}

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Benden sonra yaşayanlar birçok ihtilaflar göreceklerdir. Onun için benim sünnetime, hidayete ermiş doğru yolda olan raşid halifelerin sünnetine sarılın. Ona sınıksız sarılın, azı dişlerle ısırpı bırakmayın. Sonradan icad edilmiş işlerden uzak durun. Çünkü sonradan icad edilmiş her şey bid'attır. Her bid'at da sapıklıktır."¹⁴

Yine Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Ümmetim yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bunlardan bir millet hariç, hepsi cehenneme girecektir." Dediler ki: Ey Allah'ın Rasûlü! O kurtulan fırka hangisidir? "Benim ve ashabımın bulunduğu yol üzerinde olanlardır" buyurdu.¹⁵

Yüce sahabi Abdullah İbn Mes'ud *radiyallahu anh* dedi ki:

"Kim bir sünnete yapışmak istiyorsa ölenlerin sünnetine yapışsın. Onlar Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabıdır. Onlar bu ümmetin en iyileridir; kalıp cihetinden en iyileri, ilim bakımından da en derinleridir. Gösteriş ve zoraki davranışlardan uzaktırlar. Allah onları Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sohbeti ve dininin nakli için seçmiştir. Onların ahlakına özenin ve onların yolundan gidin. Çünkü onlar doğru bir yol üzerindedirler."¹⁶

Ehl-i Sünnetin imamı Ahmed İbn Hanbel dedi ki:

"Bize göre Sünnetin temeli, Allah Rasûlünün sahabilerinin tuttuğu yola sımsıkı sarılmak, onlara uymak ve bid'atleri terketmektir."¹⁷

İmam el-Evzâî dedi ki:

"İlim, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabından gelen şeylerdir. Bunun dışındakiler ilim değildir"¹⁸

Fakîh ve güvenilir tâbiî İbrahim en-Nehâî'nin sahâbiler hakkında söylediği söz ne güzeldir. Öyle bir söz söyledi ki bu söz onun dindeki yüksek konumuna işaret eder. Allah rahmet eylesin o şöyle dedi:

"Şayet Muhammed'in ashabı tırnak üzerine mesh etmiş olsaydı, onlara uymanın faziletini kazanmak için onu yıkamazdım."¹⁹

Allah, İmam Malik'e rahmet etsin, o çoğu zaman şu beyti söylerdi:

"Dinî işlerin en hayırlısı sünnete uygun olandır.

İşlerin en kötüsü ise bid'at olarak uydurulandır."²⁰

Teveşül konusu Ulûhiyet Tevhidi başlığı altındaki önemli akâid meselelerinden birisi olunca, hakkında pek çok şeyin söylendiği, çürük deliller kullanıp yanlış değerlendirmelerde bulunan bid'atçılar ve hevâ ehlinden gördüğümüz üzere ayakların kaydığı bu hassas meselede açıklamalarda bulunmaya karar verdim.

"Mektebetü'l-İslamiyye"ye (İslamî Eserler Kütüphanesine) baktım. Orada gördüklerimin içinde* bu konuyu bilimsel ve özlü bir şekilde, halkın anlayacağı kolay bir ibareyle ortaya koyan herhangi bir kitaba rastlamadım. Halbuki halkın içinde gayrimeşru teveşüle saplanan pek çok kişi vardır. Yayınlanması kolay olacağı, elden ele dolaşacağı ve hiç kimsenin anlayışına zor gelmeyeceği için kanımca -inşallah- bu tür kitaplar faydalı olacaktır. Böylece islami bilgileri geniş bir kitleye yaymanın da önemi ortaya çıkacaktır.**

Allah Teala'nın yardımını istedim ve teveşül konusunda Kitap-Sünnet ve selef-i Salihîn'in uygulamalarında varit olan delillerden toplayabildiklerimi topladım. Bilimsel malzemeyi, eksiklik ve fazlalığa meydan vermeksizin konunun taşıyabileceği şekilde kompoze etmeye çalıştım. Kitabın öz ve kapsamlı olmasını istedim. Allah'ın izniyle üslûbunun bilimsel, ciddi ve sistematik; akımı kolay, çabuk anlaşılır; delillerin kuvvetli ve bilgilerin sağlıklı olmasına gayret ettim. Hazırlayacağım eserle mükemmele en yakın kaliteyi yakalamak için var gücümü ortaya koydum. Mükemmellik iddiasında değilim. Ayrıca benden önce pek çok büyük âlim bu konuda yazı yazmışlardır. Fakat ben konuya bir açıklık getirmiş

olduğumu ve konunun ifade ediliş tarzını kolaylaştırdığımı ümit ediyorum. Başarılı olduysam bu sadece Allah'tandır. Başaramamışsam bu benim kendimden ve şeytandan dolayıdır. Yardımsız ve başarısız kalmaktan Rahman'a sığınırım. Eksikliklerde bana yol gösterip uyaranlardan Allah razı olsun ve onları mükafatlandırsın.

Ayrıca bu kitabın tamamlanmasında fikir verme veya istişare ya da nasihat etme şeklinde bana yardımda bulunan herkese teşekkür ediyorum.*

Allah Teala'dan niyette samimiyeti, görüşte isabeti ve çalışmada başarıyı niyaz ediyorum. Şüphesiz o cömerttir, kerem sahibidir.

Allah'ın salât ve selâmı, doğru yolu gösteren, müjdeleyici ve nur saçan bir kandil olan Peygamberimiz Muhammed'e, onun ailesine ve bütün arkadaşlarına olsun.

Ebû Muhammed
Abdullah b. Abdilhamid b. Abdilmecid Âlu İsmâil el-Eserî
Rebiulevvel 1415

TEVESSÜLÜN TANIMI

Vesile kelimesinin sözlük anlamı, maksada ulaştırıcı sebep, istenen şeye yaklaşmak ve ona arzulu bir şekilde ulaşmak demektir.

İbn Manzur, Lisānu'l-Arab'ta şöyle dedi: "Vesile, hükümdarın katında bir mertebedir, vesile, derece demektir; vesile, yakınlık demektir. Bir kimse Allah'a yaklaşmak için bir şey yaptığında (vessele fulanün ila'llahi vesileten) denilir. Vâsil, Allah'ı arzu eden demektir. Ünlü şâir Lebîd der ki:

"Görüyorum, insanoğlu bilmiyor kendi kadru kıymetini.

Evet, her kimin varsa akl ü fikri vâsil olur Allah'a"

Kişi bir amelle Allah'a yaklaştığı zaman (tevessele ileyhi bivesiletin) denilir.

Sevgi ve saygı gösterecek şefkatle ona yaklaştı anlamında (tevessele ileyhi bikeza) denilir.

Vesile, bağ ve yakınlık demektir. Çoğulu vesâil'dir. Allah Teala ayet-i kerimede şöyle buyurmuştur:

(Onların yalvardıkları bu varlıklar da hangisi Rablerine daha yakın olacak olacak diye O'na vesile ararlar)*

bu ayette de aynı anlama sahiptir. Ezan hadisinde de şu ifadeler vardır: **(Allah'ım, Muhammed'e vesileyi ver)**. Vesile, aslında kendisiyle bir şeye ulaşılan ve yaklaşılan şeydir. Ezan hadisindeki vesile ile kast edilen şey, Allah'a yakınlıktır. Bunun kıyamet günündeki şefaati olduğu da söylenmiştir. Hadiste geçtiği gibi bunun cennetteki mertebelerden bir mertebe olduğu da söylenmiştir."²¹

Fîrûzâbâdi, el-Kamusu'l-Muhit'te şöyle dedi: "Allah'a yaklaştıran bir iş yaptı anlamında -vessele ilallahî teâlâ tevsiilen- denilir."²²

İbnu'l-Esîr, en-Nihaye fî Garîbi'l-Hadis ve'l-Eser isimli kitabında şöyle dedi:

"Ezan hadisinde: **Allah'ım, Muhammed'e vesileyi ver**, denilir. Bu aslında kendisiyle bir şeye ulaşılan ve yaklaşılan şeydir. Çoğulu vesâil'dir.

Ona yaklaştı ve ulaştı anlamında -vessele ileyhi vesileten ve tevessele- denilir. Hadiste bununla kast edilen mana, Allah'a yakınlıktır. Bunun, kıyamet günündeki şefaati olduğu da söylenmiştir. Hadiste geçtiği gibi bunun cennetteki bir mertebe olduğunda söylenmiştir."²³

er-Râğıb el-İsfahânî, Mufredâtu Elfâzu'l-Kur'an isimli eserinde şöyle dedi:

"Vesile, bir şeye arzu ve iştiaqla ulaşmak demektir. Arzu ve iştiaqlı da içerdiği için vesilenin daha özel bir anlamı vardır. Kur'an'da **(Allah'a yaklaşılmaya yol arayın)**²⁴ buyrulur.

Allah Teala'ya vesile aramanın gerçek anlamı, ilim ve ibadetle O'nun yolunu gözetmek ve şeriatın ahlakî güzelliklerini arayıp bulmaya çalışmaktır. O, yakınlık gibidir. Vâsil, Allah'ı arzu eden demektir."²⁵

Vesile, cennetteki en yüksek derece anlamına da gelir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen bir hadiste şöyle buyrulur.

"... Sonra Allah'tan benim için vesileyi isteyin. Çünkü o cennette bir mertebedir."²⁶

Vesile'nin Terim Anlamı

Yukarıda verilen bilgilerden açıkça anlaşılmaktadır ki Kur'an'a, Peygamber'in sünnetine ve Selefi Salihîn imamlarının görüşüne göre vesile:

Allah'a yaklaştıracı meşru bir sebebe sarılmak ve amacı Allah rızası olan bir ibadeti Allah Rasûlü'nün tarif ettiği şekilde yapmaktır.

Kişinin Rabbine yaklaşması, Rabbine ve Peygamber'ine itaat etmesiyle ve Allah katında yüksek bir mertebeye ulaşmak için salih ameller yapmasıyla veya faydalıyı elde ederek ve zararlı şeyleri uzaklaştırarak ihtiyaçlarını gidermek için, yada dünya ve ahirette arzu edilen şeyi kazanmak için salih ameller işlemesiyle mümkün olur.

Meşru ibadetlerin hepsi Alah'ın rızasını kazanmak için meşru bir vesiledir, cehennemden kurtuluş ve cennete giriş için birer sebeptir. Allah'a ulaşmak ve yaklaşmak ise ancak Allah'ın meşru kıldığı şeylerle olur.²⁷

İslama uygun/meşru vesile üç şey üzerine bina edilir:*

1- Kendisine tevessül edilen/yaklaşmak istenilen. Bu, her türlü noksanlıklardan beri olan Allah Teala'dır. O, her türlü üstünlüğe sahiptir, nimetleri verendir; merhametlilerin en merhametlisidir.

2- Tevessül eden/yaklaşmak isteyen. Bu, zayıf ve aciz kuldur. Kul, ihtiyaç sahibidir. Allah Teala'ya yakın olmak ister: Veya bir iyiliği elde etmek ve kötülüğü def etmek cinsinden bir ihtiyacını gidermeyi arzu eder.

3- Kendisiyle tevessül edilen. Bu ise kendisiyle Allah'a yaklaşılacak salih ameldir. Buna vesile denir.

Ey Müslüman kardeş! Bil ki, Allah Teala'ya yakınlığı sağlayacak ve ihtiyacı karşılayacak bir faydanın gerçekleşebilmesi için vesilede bulunması gerekli bir takım şartlar vardır. Bu şartlar şunlardır:

1- Allah Teala'ya tevessül eden kulun salih bir mümin olması ve eylemiyle Allah'ın rızasını gaye edinmesi.

2- Tevessül ettiği eyleminin, Allah'ın kullarına kendisine yaklaşımları için meşru kıldığı amellerden olması.

3- Bu meşru salih amelin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine de uygun olması, sünnetteki eda edilmiş biçiminden fazla veya eksik olmaması, sünnette belirlenen zamanın ve mekanın dışında başka bir zaman ve mekanda yapılmaması. Tevessülde bu şartlar bulunmadığı takdirde kişi bid'at işlemiş olur.

Beylece bid'atın, kulu Rabbine yaklaştırmadığı, aksine onu Rabbinden uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramadığı anlaşılmaktadır. Çünkü kendisine ibadet etmemizi bize emreden Yüce Allah, nasıl ibadet* edeceğimizi de bize öğretti. O halde ibadeti Allah'ın bize emrettiği gibi eda etmemiz gerekir. Bid'atle Allah'a ibadet eden kimse, Allah'a gerçekten ibadet eden bir kişi olarak isimlendirilemez.

Vesile'de bu şartlar bulunduğu zaman meşru bir vesile olur ve Allah'ın şu ayetinde emrettiği şeylerden birisi haline gelir:

"Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve O'na yaklaşmaya bir vesile arayın, O'nun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz."²⁸

Âyetin anlamı, Allah Teala'nın müminlere farzlardan ve vaciplerden fazla olarak daha başka salih amellerle kendisine yaklaşımlarını ve bunlarla meşru bir vesilenin arayışı içinde olmalarını emretmesidir.

Bu âyet-i kerime İslama uygun bir tevessülün varlığının delilidir. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat alimleri arasında bu konuda herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Ancak onlarla bid'atçılar arasında tevessülün niteliği/nasıl ve ne ile yapılacağı konusunda görüş ayrılığı vardır.

Senin şunu bilmen yeterlidir: Hidayet önderi Râşit Halifelerden, diğer sahabilerden ve tâbiilerden ve onlara güzel bir şekilde uyanlardan şeriatın maksatlarını bilen ilmiyle amel eden alimler; Ebû Hanife, Mâlik, Şâfiî ve Ahmed gibi dört müçtehit imam ve diğer müçtehit imamlar; ilim adamlarının çoğunluğu ve hadisçilerle fıkıhçılar tevessül konusunda bu sahih/doğru anlayışı benimsemişlerdir. Tek başına bu bile İslamda esas olan şeyin meşru tevessül olduğunu ve sonradan ona ilave edilen bid'atlerin reddedildiğini sana açıklayan kesin ve açık bir delildir.

Bundan dolayıdır ki bizim bu hidayet önderi büyük alimlerin benimsedikleri görüşe uymamız ve dine sonradan sokuşturulan her şeyden uzak durmamız gerekir. Çünkü bunlar sapıklık yoludur. İslama ve onun prensiplere müdahale eden felsefeci ve kelamcı propagandistlere kulak vermeyiniz. Söyledikleri ve iddia ettikleri şeylerde onların aklî delillerden veya batıl bir tevilden ya da fasit bir kıyastan başka hiçbir delilleri yoktur. Onlar saf tevhitte uzaktırlar. Bizim onlara uymamamız taassup ve hevanın bir sonucu değil, Peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in tavsiyesini yerine getirmemizin sonucudur. Çünkü o şöyle buyurmuştur:

"Size, Allah'a karşı sorumluluklarınızı yerine getirmeyi (takvayı) ve Habeşî bir köle bile olsa itaat etmenizi ve dinlemenizi vasiyet ediyorum. Çünkü benden sonra yaşayanlar birçok ihtilaflar göreceklerdir. Onun için benim sünnetime, hidayete ermiş doğru volda olan Râşit Halifelerin sünnetine sarılın. Ona sımsıkı sarılın, azı dişlerinizle ısırp bırakmayın. Sonradan icat edilmiş işlerden uzak durun. Çünkü sonradan icat edilmiş her şey bid'attir. Her bid'at da sapıklıktır."²⁹

Büyük sahabi Huzeyfeti'bnu'l-Yemânî *radıyallahu anh*'in şu tavsiyesine de uymalıyız:

"Tâbi olunuz, bid'at çıkarmayınız. Çünkü sizin başka bir şeye ihtiyacınız yoktur. Bizi izleyiniz. Çünkü siz çok sonra geldiniz. Şayet yanılırsanız büyük bir sapıklığa düşmüş olursunuz."³⁰

Yine Huzeyfe şöyle demiştir:

"Ey Kur'an okuyanlar! Allah'a karşı gelmekten sakının. Sizden öncekilerin yolundan yürüyün. Yeminle söylüyorum, eğer onları takip ederseniz büyük mesafe alırsınız. Şayet onların yolundan ayrılır sağa sola saparsanız derin bir sapıklığa düşersiniz."³¹

Fakîh sahabi Abdullah İbn Mes'ud *radıyallahu anh*'in şu tavsiyesine de uymalıyız:

"İnsanlar ilmi büyüklerinden aldıkları müddetçe bu daima onların iyiliğinedir. İlmi küçüklerinden ve içlerindeki kötülerden aldıkları zaman helâk olurlar"³²

Şu tavsiye de büyük sahabi Abdullah İbn Abbas *radıyallahu anh*'a aittir.

"İstikametten ayrılma; ilk emre uy, bid'at çıkarma."³³

Adaletli halife Ömer b. Abdilaziz'in sahabenin izinden gitme konusundaki şu tavsiyesine de uymalıyız:

"Size, Allah'a karşı gelmekten sakınmanızı, onun emrini yerine getirirken aşırı gitmemenizi/orta bir yol tutmanızı, Rasûlü'nün sünnetine tâbi olmanızı ve onun sünnetinin geçerli olduğu konularda bid'atçıların çıkardıkları bid'atleri terketmenizi tavsiye ediyorum. Onlar sünnete katlanma zahmetinde bulunmadılar. Bir de şunu bil ki sonradan icat edilen şey ancak daha önce hakkında bir delil, yani Kur'an ve Sünnet'ten bir hüküm geçmemişse ve ona itibar edilmemişse bid'at olur. Sünnet'e sarılmalısın. Allah'ın izniyle bu, senin için bir kurtuluştur. Çünkü Sünnet, ona aykırı davranışın yanlışlığa, ahmaklığa ve tehlikeye yol açacağını bilen bir kişinin tuttuğu yoldur. Kavmin/sahabilerin kendileri için yararlı görüp tercih ettikleri şeyi sen de kendin için tercih et. Çünkü onlar bir bilgiye dayanarak duracakları yerde durdular ve keskin bir görüşle terkedecekleri şeyleri terkettiler. Onlar olayların içyüzünü daha iyi bilirler, daha uygun/ve doğru olanın faziletini daha iyi takdir ederlerdi. Onlar öncüdürler. Sizin tuttuğunuz yol doğru olsaydı siz onlardan önce gelirdiniz. Onlardan sonra yeni yeni şeyler ortaya çıktı dersin, bunları ancak onların yoluna muhalefet edenler ve kendi nefislerini onlara tercih edenler çıkardılar. Onlar yeterli şeyi söylediler ve çare olacak şeyleri anlattılar. Onlardan aşağı derecede olup da onlara kusur bulacak kimse olamaz. Onlardan fazla kendilerini özleten kimse de olamaz.

Bir takım insanlar onlarda eksiklik olduğu iddiasında bulundular ve böylece kabalık ettiler. Bir takım insanlar da onları gözlerinde çok büyüttüler. Halbuki onlar bu ikisi arasında doğru bir yol üzerindedir."³⁴

TEVESSÜLÜN ÇEŞİTLERİ

Tevessülün pek çok çeşidi vardır. Üzerinde ittifak edilen ve teşvik edilen meşru tevessül ile şer'an yasaklanan ve tevhidin aslına ve özüne aykırı olan bid'at tevessülü birbirinden ayırmamız gerekir. Bu ikisinin arasını ayırdetmek için bize karışık ve anlaşılmaz gibi gelen meseleyi ve hükmünü ölçüp değerlendirebileceğimiz bir terazimiz bulunmalıdır.

Bu terazi -Allah'ın bize buyurduğu ve işaret ettiği gibi- Allah'ın Kitabı, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Sünneti ve Selefî Salih'in bu ikisiyle ilgili anlayışıdır. Allah Teala bizi Kur'an ve Sünnet'in hakemliğine çağırarak şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan idarî otoritelere itaat edin. Eğer bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Rasûl'e götürün. Bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir."³⁵

Yine Allah Teala şöyle buyurdu:

"Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Peygamber'e karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola giderse, onu kendi tercih ettiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız; o ne kötü bir yerdir."³⁶

İbn Kesîr -Allah rahmet eylesin- bu âyetin tefsiri hakkında şöyle dedi:

"Yani kim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği şeriatın dışında başka bir yolu tutarsa o bir tarafta kalır, şeriat başka bir tarafta kalır. Bu, kendisi için hakikat bütün açıklığıyla ortaya çıktıktan sonra kasten yapılmış bir davranış olur."

"Müminlerin yolundan başka bir yola giderse" ifadesi de birinci vasfın yani Allah ve Rasûlüne karşı çıkma vasfının ayrılmaz bir parçasıdır. Fakat muhalefet bazan Kur'an ve Sünnet'in bir ibaresine/bu ibarenin ortaya koyduğu hükme karşı ortaya çıkar, bazan da üzerinde gerçekten ittifak ettikleri bilinen konularda Muhammed ümmetinin icma ettikleri (görüş birliğine vardıkları) şeye karşı ortaya çıkar. Kendilerine bahşedilen saygınlıktan ve peygamberlerinin yüceliğinden dolayı Muhammed ümmetinin, icmalarında yanılığdan korunacakları Allah tarafından garanti edilmiştir. Bu konuda pek çok sahih hadis varit olmuştur. Biz bunlardan yeterli miktarda hadisi "Ehadisü'l-Usûl" isimli kitapta zikrettik.

Bu hadislerin manevî mütevatir derecesine ulaştığını söyleyen âlimler de vardır. İmam Şafîî'nin uzun uzun düşündükten sonra icmaa muhalefetin haramlığına bu âyet-i kerimenin delil olduğunu savunurken dayandığı şeyde budur. Her ne kadar bazıları bunun bir zorlama olacağını söyleyip anlamakta güçlük çekseler de bu çok güzel ve kuvvetli bir istinbattır/hüküm çıkarmadır. Daha sonra Allah Teala şu sözüyle Allah ve Rasûlüne karşı çıkan ve müminlerin yolundan başka bir yoldan gidenleri tehdit etmiştir:

"Onu kendi tercih ettiği yolda bırakırız ve onu cehenneme sokarız."

Yani, bu tuttuğu yolu onun gönlüne yavaş yavaş sevdirebiliriz ve cazip hale getiririz... Allah Teala onun ahirette varacağı yeri cehennem olarak belirledi. Çünkü hidayetten dışarı çıkan bir kimsenin kıyamette cehennemden başka gideceği bir yer yoktur.³⁷

Allah Teala buyurdu:

"Eğer onlar da sizin inandığınız gibi inanırlarsa doğru yolu bulmuş olurlar; yüz çevirirlerse mutlaka anlaşmazlık içine düşmüş olurlar."³⁸

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'de şöyle buyurdu:

**"Ümmetim yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bunlardan bir millet hariç, hepsi cehenneme girecektir."
Dediler ki: Ey Allah'ın Rasûlü! O kurtulan millet hangisidir? "Benim ve ashabımın bulunduğu yol
üzerinde olanlardır." buyurdu.**³⁹

Şüphesiz ki doğru bir yolu takip eden ve ayet-i kerimede anıldıkları gibi Allah'ın rızasını gaye edinen müminler, sahabilerdir. Allah onlardan razı olsun. Allah Teala pek çok ayetinde bu konuda onların lehine şahitlik etti. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'de pek çok hadisinde buna şahitlik etti. Biz bunun böyle olduğunu bildiğimiz zaman, Kitap ve Sünnetin dışında hidayet ve kurtuluş arayan kimsenin kesinlikle apaçık bir sapıklık içinde olduğunu, doğru yoldan ayrıldığını ve müminlerin yolundan başka bir yola girdiğini de kesin olarak bilmeliyiz. Durumu böyle olan bir kimse, ayet-i kerimenin ifade ettiği ağır tehdide müstehaktır.

Ey, tevhid inancını benimseyen kardeşim! Kitap ve Sünnet'i anlamaya çalışırken niçin kendimizi Sahabe'nin anlayışıyla bağlamamız gerektiği böylece açıklığa kavuşmuştur. Çünkü Sahabe-i Kirâm akîdede ve bu akîdeyi anlamada bazı niteliklerle temayüz etmişlerdir. Bunların en önemlileri şunlardır:

1- Onlar Kur'an'ın inişine şahit oldular. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte yaşadılar. O, *sallallahu aleyhi ve sellem* vahyi, şartlar ve olaylara göre Kur'an'ı kendisine parça parça indiren Rabbinden aldı. Bu sebeple onlar Kur'an'ın parça parça indirilişini ve nüzul sebeplerini en iyi bilen insanlardı. Ve onlar Allah'ın kastettiği manayı da, Rasûlü'nün kastettiği manayı da en iyi bilecek durumda idiler.

2- Peygamberlere tabi olan ve onlara inanan arkadaşları ve taraftarları onların mesajını ve ister akîde konusunda olsun isterse şariat konusunda olsun o mesajla ilgili hükümleri en iyi anlayan insanlardı. Onlar bu mesajın inceliklerini bilen ve hakikatlerini kavrayan kişilerdi. Ve onlar ilim ve amel yönünden insanların en iyisi idiler. Onlardan sonra onlardan daha iyi kimseler olmadı.

3- Sahabiler arasında akîde konusunda asla bir görüş ayrılığı olmadı. Onlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bütün açıklığıyla aldıkları akâid konularında tam bir görüş birliği içinde olmuşlardır. Halbuki içtihad ve ihtilafa elverişli fer'i hükümlerde durum böyle değildir. Bununla beraber onlar delili gördükleri zaman tereddütsüz teslim olurlardı.

4- Allah hepsinden razı olsun, sahabiler bütün dini konularda anlamakta güçlük çektikleri şeyleri Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e sorarlardı. Bu, onlarda bilinen bir durumdu.

Bu sebeple Allah'ın rızasını ve cenneti gaye edinen her müslümanın kendisini sahabilerin anlayışıyla bağlaması gerekir. Bu, İslam ümmeti içindeki mevcut ihtilafları bitirmek ve içlerindeki hayırlı insanlara müracaatta istekli olmak için bir zorunluluktur.

Allah'a tevessül, duanın kabulü için bir sebebe yapışmak anlamına geldiğine göre bu vesilenin /sebebin meşruluğunun da delili olması gerekir. Ta ki bu vesile, duanın Allah katında kabulü için bir sebep olsun. Bu sebeple bizim Allah'ın rızasına ulaştırıcı bu vesilelerin çeşitlerini ve hükümlerini tanımamız gerekir.

Allah ve Rasûlü'nün bizim için beyan ettiği bu adaletli teraziye göre inşaallah tevessülü açıklamaya başlıyoruz ve Allah'tan başarı ve isabet dileğiyle diyoruz ki:

Sünnet alimleri tevessülü iki kısma ayırmışlardır:

1- Meşr  tevessül

2- Yasaklanan / gayrimeşr  tevessül

MEŞRU TEVESSÜL VE ÇEŞİTLERİ

Meşru Tevessül:

Allahu Teala'ya yaklaştıran ve ister mendup isterse mübah olarak O'nun izin verdiği her vesile/ve vasıta meşru tevessüldür.

Meşru tevessül, ister sözler şeklinde olsun, ister fiiller şeklinde olsun, isterse inançlar şeklinde olsun Allah Teala'nın sevdiği ve razı olduğu vacip veya müstehap ibadetlerle O'na yaklaşmaktır.

Meşru tevessül, Sünnet âlimlerinin belirlediği gibi üç çeşittir:

Tevessül meselesinin, içinde bid'atlerin çok olduğu bir mesele olduğunu bilmek gerekir. Bu sebeple meşru ve gayrimeşru tevessülü bir birinden ayırt etmemiz lazımdır. Gayrimeşru tevessüller çok ve tek tek sayılması zor olduğu için -ki bütün bid'atler böyledir- bizim yapmamız gereken şey, hakkında deliller bulunan meşru tevessülü tanımamız ve hakkında delil bulunmayan diğer tevessül şekillerinin meşru olmadığını bilmemizdir.

Ey tevhit inancına bağlı kardeşim -Allah beni ve seni her türlü iyiliğe ulaşmada başarılı kılsın- bil ki:

Meşru ve sahih tevessül demek, Allah'ın yüce Kitabında emrettiği, Peygamber'in *sallallahu aleyhi ve sellem* Sünnetinde beyan ettiği ve bu ümmetin selefi olan sahabilerin, tabiîlerin ve günümüze kadar onları en güzel şekilde izleyenlerin uyguladığı ve müslümanların üzerinde icma ettikleri tevessül demektir. Bu konuda onların arasında bir görüş ayrılığı yoktur. Meşru tevessülün pek çok çeşidi vardır. En önemlileri üç başlık altında özetlenebilir:

- 1- Allah'a O'nun güzel isimleriyle tevessül etmek.
- 2- Dua edenin kendisi salih ameliyle Allah'a tevessül etmesi.
- 3- Salih kişilerin duasıyla Allah'a tevessül etmek.

GÜZEL İSİMLERİ VE YÜCE SIFATLARI İLE ALLAH'A TEVESSÜL

Rabbine dua ederken müslüman bir kul için en hayırlı, en büyük ve en yararlı tevessüllerden birisi güzel isimleri ve yüce sıfatlarıyla Allah'a tevessül etmesidir. Ayet-i kerimede de beyan edildiği üzere bu, duanın kabulünün en büyük sebeplerindendir. Allah Teala ayette şöyle buyurmuştur:

"En güzel isimler (Esmâul-Hüsna) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri konusunda eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını çeceklerdir."⁴⁰

Yani, Allah'a güzel isimleri vasıtasıyla dua edin demektir. Allah Teala, güzel isimlerinde yaratıklarından hiç kimseyi ortak kabul etmediğini haber vermekte ve bu isimlerle kendisine dua etmelerini kullarına emretmektedir. Bu isimler ve sıfatlar Kur'an-ı Kerim'de ve sahih sünnet'te parça parça zikredilmektedir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah'ın güzel isimlerinden doksan dokuz tanesini ezberleyip bunların hukukuna/gereğine riayet eden kimsenin Cennete gireceğini haber vermiştir. O şöyle buyurmuştur:

"Allah Teala'nın doksan dokuz ismi vardır; kim bunları sayarsa cennete girer."⁴¹

Bunun sahih Sünnet'ten delili Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu hadisidir:

"Bir kimseye bir sıkıntı veya üzüntü isabet eder de şu duayı yaparsa Allah onun sıkıntısını ve üzüntüsünü giderir ve bunun yerine ona ferahlık verir:

Allah'ım, ben senin kulunum ve bir erkek kulunun ve kadın kulunun oğluyum. Kaderim senin elindedir. Benim hakkımda senin hükmün geçerlidir. Benim hakkımda takdir ettiğin şeylerin gerçekleşmesinde senin adaletine aykırı hiçbir şey yoktur. Ben senden kendini adlandırdığın veya yarattıklarından her hangi birisine öğrettiğin veya Kitab'ında indirdiğin ya da kendi katında gayb ilmi dahilinde tutmayı yeğlediğin ne kadar ismin varsa, onlarla; Kur'an'ı kalbimin baharı, gönlümün nuru, üzüntümün ve sıkıntımın gidericisi kılmanı isterim.

Denildi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Bunu öğrenelim mi? Rasûlullah: Evet, bunu işiten kimsenin öğrenmesi gerekir." buyurdu⁴²

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namaz kılarken selam vermeden önce okuduğu dualardan birisi de şu dua idi:

"Allah'ım Seni gayb ilminle ve yaratıklar üzerindeki kudretinle anıyorum. Yaşamak benim için hayırlı olduğu müdetçe beni diri tut. Ölüm benim için ne zaman hayırlı ise beni o zaman vefat ettir. Senden bitmez tükenmez nimet ve kesintisiz mutluluk diliyorum."⁴³

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir şeye üzüldüğü ve sıkıntıya düştüğü zaman şöyle derdi: Ey Hayy ve Kayyum (olan Allah'ım)! Sesin rahmetinle Senden yardım diliyorum."⁴⁴

Allah'ın yüce sıfatlarıyla yapılan dualardan birisi şudur:

"Hissettiğim ve korktuğum şeyin şerrinden Allah'a ve O'nun kudretine sığınırım."⁴⁵

Şu örnek de Sünnet'te geçer: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* namazda teşehhüd esnasında bir adamın şöyle dua ettiğini işitti:

Allah'ım! Ey Ehad ve Samed olan! Ey doğurmamış ve doğmamış olan ve kendisine denk bulunmayan! Senden günahlarımı bağışlamamı diliyorum. Şüphesiz ki çok bağışlayan ve çok acıyan yalnız Sen'sin!

Bunu işiten Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* üç defa **"O bağışlandı."** buyurdu.⁴⁶

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir başka adamı dinledi, o da dua ederken şöyle diyordu:

"Allah'ım! Ben, Senden başka ilah olmadığına, Sen'in Ehad ve Samed olduğuna, doğurmamış ve doğmamış olduğuna ve hiç kimsenin Sana denk olmadığına şahitlik ederek senden isterim." Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi:

"Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın, dua edildiğinde icabet ettiği ve istendiğinde verdiği en büyük ismiyle dua etti."⁴⁷

Bu bölümdeki hadisler güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla Allah'tan bir şeyler istemenin meşru, hatta müstehap olduğuna delâlet eder. Meselâ şöyle dua edilebilir.

"Allah'ım Senin güzel isimlerinle ve yüce sıfatlarınla beni bağışlamamı ve bana acımanızı istiyorum... veya şunu şunu istiyorum."

Bir müslümanın, Allah'tan talep edeceği şeye uygun bir ismini duada zikretmesi gerekir. Mesela Allah'tan rahmet talep edecekse önce O'nun rahman ismini, bağışlanma talep edecekse Ğafûr ismini; rızık talep edecekse Razzâk ismini vs. zikretmelidir.

Bunlar ve benzeri hadisler, Allah Tealaya O'nun herhangi bir ismiyle veya sıfatıyla tevessülde bulunmanın meşru olduğunu beyan eder. Allah'ın sevdiği ve razı olduğuda budur. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'de böyle yapmıştır. Allah teala şöyle buyurur: **"Peygamber size ne veriyse onu alın."**⁴⁸ Bizim için de geçerli olan, Allah'a, peygamber'inin dua ettiği gibi dua etmektir. Bu, bizim kendimizin düzenleyip icat ettiğimiz dualardan binlerce defa daha hayırlıdır.⁴⁸

Sahabiler, Tabiiler ve en güzel şekilde onların yolundan gidenler böyle dua ederlerdi. Müslüman âlimlere, dört müçtehit imama ve Selefi Salihîn'den günümüze kadar gelen diğer zatlara göre de durum böyle idi. Kıyamete kadar da böyle kalacaktır.

Ey Müslüman kardeş! Bil ki, bu şer'î dualar -özellikle Allah'ın güzel isimleri ve yüce sıfatlarıyla birlikte olduğu zaman- bizim kendi icat ettiğimiz dualardan daha hayırlıdır. Çünkü bizim Rasûlullah'a *sallallahu aleyhi ve sellem* uymamız emredilmiştir. Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Peygamber size ne veriyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının."⁴⁹

DUA EDEN KİMSENİN KENDİ SALİH AMELİYLE ALLAH'A TEVESSÜLÜ

Bu, bir müslümanın, duasının başında, isteğini elde etmesine sebep olacak, daha önce işlediği salih bir amelini zikretmesidir. Mesela bir kimse duası esnasında şöyle diyebilir:

Allah'ım! Sana olan imanım ve sevgim sebebiyle ve Peygamber'in Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bağlılığım, imanım ve sevgim sebebiyle benim sıkıntımı gider, bana acı ve beni bağışla... vs.

Dua eden kimsenin Allah için işlediği ve Allah'ın rızasından başka hiçbir şeyi kast etmediği salih bir amelini zikretmesi de bu türden bir tevessüldür.

Mesela Allah'a, meleklerine, kitaplarına peygamberlerine, ahiret gününe, kaza ve kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmak gibi, Allah'ın iman edilmesini emrettiği şeylerin hepsine iman etmek gibi... İman, amellerin en üstünüdür ve istenilen şeyin elde edilmesi için Allah'a vasıta kılınacak vesilelerin de en şerefliisidir. Allah'ın en sevdiği amellerden olan namazda böyledir. Oruç, hac, umre, cihat, sınırlarda nöbet tutmak, Kur'an okumak, tesbih, zikir, Peygamber'e salavat getirmek, Onu ve sahabilerini sevmek, istiğfar etmek, genel anlamda hayır işlemek, haramları, günahları ve masiyetleri terk etmek, bütün bunlar Allah'a yaklaşıtııcı salih amellerden sayılır.

Tevessülün bu türünün meşru oluşunun delili şu ayetlerdir.

"Bir zamanlar İbrahim, İsmail ile beraber Kâbe'nin temellerini yükseltiyor (ve şöyle diyorlardı) Ey Rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur, şüphesiz sen işitensin, bilensin. Ey Rabbim, bizi sana teslim olanlardan eyle, neslimizden de sana teslim olan/itaat eden bir ümmet çıkar. Bize ibadet usûllerimizi göster, tevbemizi kabul et; Zira tevbeleri kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin."⁵⁰

"Onlar o kimselerdir ki, ey Rabbimiz, İman ettik; öyleyse, bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru, derler."⁵¹

"(Havariler:) Rabbimiz! İndirdiğine inandık ve Peygamber'e uyduk. Şimdi bizi şehadet edenlerden yaz, (dediler.)"⁵²

"Ey Rabbimiz! Gerçek şu ki biz, Rabbinize inanın, diye imana çağırın bir davetçiyi işittik ve hemen iman ettik. Artık sende bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, ruhumuzu iyilerle beraber al, ey Rabbimiz!"⁵³

Sünnet'ten delili ise "mağara arkadaşları" kıssasının ihtiva ettiği şeylerdir. Bu kıssanın anlatıldığı hadis Abdullah b. Ömer *radıyallahu anh* tarafından rivayet edilmiştir. O, şöyle dedi: Peygamber'den *sallallahu aleyhi ve sellem* dinledim, o şöyle diyordu:

"Sizden öncekilerden üç kişi bir yolculuğa çıktılar. Geceyi geçirmek için bir mağaraya girdiler. Derken dağdan bir kaya yuvarlandı ve mağaranın ağzını üzerlerine kapattı. Bunun üzerine şöyle dediler: İyi amellerinizle Allah'a dua etmekten başka sizi buradan hiçbir şey kurtaramaz.

İçlerinden birisi şöyle dua etti:

-Allah'ım! Benim çok ihtiyar bir annem ve babam vardı. Onlardan evvel ne çocuklarıma ne de hayvanlara akşamleyin bir şey içirmezdim. Günün birinde bir iş için uzaklara gittim. Onlar uyuyuncaya kadar da dönemedim. Akşam kahvaltılarını hazırladım; fakat onları uyumuş buldum. Onlardan önce ailemi ve hayvanları suvarmayı hoş görmedim. Elimde süt kabı olduğu halde onların uyanmalarını bekledim. Nihayet şafak söktü. Bu esnada annem ve babam uyandılar ve akşam sütlerini içtiler. Allah'ım! Eğer bu işi Sen'in rızân için yapmışsam bu taştan çektiğimiz belayı bizden uzaklaştı.

Taş bir parça açıldı; lakin çıkılacak gibi değildi. Sonra Rasûlullah şöyle dedi:

İkincisi şöyle dua etti:

-Allah'ım! Amcamın bir kızı vardı ki, onu herkesten çok seviyordum. Onunla nefsanî arzumu tatmin etmek istedim. Fakat teklifimi kabul etmedi. Birkaç sene sonra bir kılığa uğrayınca bana başvurdu. Kendisini bana teslim etmesi şartıyla ona yüzyirmi altın verdim. Kabul etti. Ben tam ona sahip olacakken dedi ki: Hakkın olmadıkça bekâret mührümü bozmanı sana helal etmiyorum.* O böyle deyince kendisiyle ilişkiye girmekten sakındım ve ben, çok sevdiğim o kadından uzaklaştım; verdiğim altınları da ona bıraktım. Allah'ım! Eğer bunu sırf Senin rızanı kazanmak için yapmışsam, içinde bulunduğumuz belayı üzerimizden gider.

Kaya parçası biraz daha açıldı, ancak yine de oradan çıkamıyorlardı. Sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi.

Üçüncü de şöyle dua etti:

-Allah'ım! Ben bir zamanlar ücretli işçiler çalıştırdım. Hepsinin ücretlerini ödedim. Fakat içlerinden birisi ücretini almadan bırakıp gitti. Onun ücretini çalıştırdım. O kadar ki onun nam ve hesabına mal çoğaldı. Bir müddet sonra o adam yanıma gelerek: Ey Allah'ın kulu, ücretimi öde, dedi. Ben de: Şu gördüğün develer, inekler, koyunlar ve kölelerin hepsi senin ücretindendir, dedim. O da: Ey Allah'ın kulu, benimle alay etme, dedi. Seninle alay etmiyorum, hepsi senindir, dedim. Bunun üzerine mallarını aldı ve hepsini sürüp götürdü, hiçbir şey bırakmadı. Allah'ım! Eğer bunu Senin rızanı kazanmak için yapmışsam, içinde bulunduğumuz belayı defet.

Taş mağaranın ağzından kaydı, onlarda çıkıp yürüdüler."⁵⁴

Yaratılmışların en doğru sözlüsü olan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in anlattığı bu kıssa, şiddetli bir sıkıntıya ve darlığa düşüp bütün çareleri tükenen ve kurtuluş yolları kapanan bu üç insanın samimiyet ve sadakatle Allah'a sığındıklarını, işledikleri salih amellerin en iyisiyle Allah'a yalvardıklarını ve onunla Allah'a tevessül ettiklerini Allah'ın da onların sıkıntılarını giderdiğini ve önlerini açtığını ifade etmektedir.

Eyyub Peygamber'in durumunu anlatan şu ayetin de ifade ettiği gibi kulun Allah'a muhtaç olduğunu söylemesi de bu tür bir tevessüldür:

"Eyyub'u da (hatırla). Hani rabbine: Başıma bu dert geldi, Sen merhametlilerin en merhametlisisin, diye niyaz etmişti."⁵⁵

Buna bir başka örnek, iki kadının davarlarını sulayıp sonra gölgeye çekildiği zaman Musa'nın yaptığı şu duadır:

"Rabbim, doğrusu bana indireceğin her hayra/iyiliğe muhtacım."⁵⁶

Bir başka örnek Zekeriyâ'dan *aleyhisselam* söz eden şu ayettir:

"Rabbim! dedi. Vücudumdaki kemiklerim zayıfladı, saçım, başım ağardı. Ve ben, Rabbim, sana ettiğim dua sayesinde hiç bedbaht olmadım."⁵⁷

Kul, kendi nefesine yaptığı zulmü ve Allah'a olan ihtiyacını zikrederek de tevessülde bulunabilir. Nitekim Allah Teala, Peygamberi Yunus'tan buna dair bir örneği haber veriyor: Yunus *aleyhisselam* şöyle diyordu:

"Sen'den başka hiçbir ilâh yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum."⁵⁸

Bir ayet-i kerimede de şöyle buyuruldu:

"O kimseler ki bir kötülük yaptıklarında, yada kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe istiğfar ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde bile bile ısrar etmezler."⁵⁹

Ebû Bekir hadisi de bunun bir örneğidir. O, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e: Bana namazda okuyacağım bir dua öğret, demişti. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'de ona şu duayı öğretti:

"Allah'ım! Ben nefsimde çok zulmettim. Günahları sadece sen bağışlarsın; benim günahımı da bağışla! Bana merhamet et. Şüphesiz sen bağışlayıcısın, merhametlisin."⁶⁰

Kulun Rabbine tevbe etmesi de bir salih ameldir. Kul bu ameliyle de Allah'a tevessül edebilir ve O'na yaklaşabilir. Mesela şöyle diyebilir:

"Allah'ım! Ben sana tevbe ettim. Beni bağışla ve bana acı..."

Aynı şekilde sahih, meşru ve mendup tevessül şekillerinden birisi de dua etmek, Allah'tan istemek ve bunda da ısrarcı olmaktır. İhtiyaçlarını gidermek, sıkıntılarından kurtulmak için kulun Rabbine yapacağı en hayırlı tevessüllerden birisi de budur. Bu konuda Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim."⁶¹

"Eğer kullarım sana benim hakkımda soru sordularsa (de ki) gerçekten ben çok yakınım. Bana dua ettiği zaman dua edenin duasını kabul ederim. Onlar da benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler."⁶²

SALİH İNSANLARIN DUASIYLA ALLAH'A TEVESSÜL

Bu, Allah katında duasının kabul edileceği umulan hayattaki salih bir insanın duasıyla Allah tevessüldür.

Meselâ bir müslüman şiddetli bir sıkıntıya düşebilir veya başına bir musibet gelebilir. Bu müslüman Allah katında kendisinin kusurlu olduğunu da bilmektedir, bundan dolayı Allah'a yönelirken daha güçlü bir sebebe yapışmak istemektedir. Bu sebeple iyiliğine, takvasına veya faziletine ve Kur'an ve Sünnet bilgisine güvendiği salih bir kişiye gider ve sıkıntısının gitmesi ve üzüntüsünün izale olması için ondan kendisi hakkında Rabbine dua etmesini ister.⁶³

Bu tür bir tevessül meşrûdur. Kur'an ve sünnet bunun meşruluğuna delâlet eder ve buna yönlendirir. Allah Teala yüce Kitabında mümin kullarından söz ederken onların şöyle dediklerini anlatır:

"Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla; kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Rabbimiz şüphesiz ki Sen çok şefkatli, çok merhametlisin."⁶⁴

Allah Teala Yâkup *aleyhisselam*'ın oğullarından söz ederken şöyle buyurdu:

"Dediler ki: Ey babamız! (Allah'tan) bizim günahlarımızın affını dile! Çünkü biz gerçekten günahkarlar idik. (Yâkup:) Sizin için Rabbimden af dileyeceğim. Çünkü O çok bağışlayan, pek esirgeyendir, dedi."⁶⁵

Bir başka ayet-i kerimede şöyle buyrulur:

"Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileselerdi, Rasûl de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı."⁶⁶

Allah Teala bu ayette müslümanlara ve sahabilere hayatında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in duasıyla tevessül etmelerini öğretiyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kendi toplumu için dua etmesi Allah'ın bu duayı kabul etmesinin sebeplerinden birisidir. Çünkü o, insanların en takvalısı, Allah'tan en çok korkanı Rabbine en çok ibadet edeni ve O'nun koyduğu sınırları en iyi bilen idi. Müslüman kardeşi için dua eden hayattaki salih bir kişinin duası da, müminlerin birbirleri için yaptıkları dualar da böyledir. Çünkü bu, Allah'a bir nevi ibadettir ve O'ndan istemektir. Bu şefaate edene ve şefaate edilene Allah'ın bir lütfudur. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir hadisinde bunu şöyle ifade etmiştir:

"Müslüman bir kişinin müslüman kardeşi için arkasından yaptığı dua kabul edilecek bir duadır. Dua edenin yanbaşında görevli bir melek bulunur ve kardeşi için yaptığı her hayır duasında görevli melek: Âmin, aynısı sana da olsun! der."⁶⁷

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hayatta iken bir bedevinin ondan dua talep ederek onun duasıyla tevessül etmesi bu tür bir tevessüldür. Enes İbn Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet etmiştir:

"Bir adam, Cuma günü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hutbe okurken minberin karşısındaki kapıdan içeri girdi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yöneldi ve ayakta şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü hayvanlar telef oldu, yollar kapandı, Allah'a dua et bize yağmur indirsin. Peygamber ellerini kaldırdı ve: **Allah'ım bize yağmur ver! Allah'ım bize yağmur ver! Allah'ım bize yağmur ver!** diye dua etti.

Enes dedi ki: Vallahi biz gökte hiçbir bulut ve başka bir şey görmüyorduk ve bizimle Sel' dağı arasında ev falan da yoktu (yani önümüz açıktı)

Derken aniden Sel' dağının arkasından kalkan şeklinde bir bulut çıktı ve göğün ortasına gelince bu bulut yayıldı, sonra yağmur yağmaya başladı.

Enes dedi ki: Vallahi biz, bir hafta boyunca güneş yüzü görmedik.

Sonra ertesi Cuma yine o kapıdan bir adam girdi. Bu esnada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ayakta hutbe okuyordu adam ayakta durup şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü, hayvanlar telef oldu, yollar kapandı,* Allah'a dua et de bu yağmurları dindirsin.

Enes dedi ki: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ellerini kaldırdı ve şöyle dua etti: **Allah'ım, etrafımıza yağsın, üzerimize değil, Allah'ım dağlara, tepelere, bayırlara, dere diplerine ve otlaklara yağdır.**

Bunun üzerine hemen yağmur kesildi. Namazdan çıktığımızda güneşte yürüdük."^{68*}

Cennetle müjdelenen sahabi Ukkâşe b. Mihsan *radıyallahu anh*'in tevessülü de hayatında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in duasıyla yaptığı bir tevessüldür. Bunu bize Ebû Hureyre *radıyallahu anh* haber vermektedir. Ebû Hureyre şöyle dedi: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurduğunu işittim:

"Ümmetimden yetmişbin kişilik bir grup cennete girecek; onların yüzü dolunay gecesindeki ay gibi parlayacak." Ebû Hureyre şöyle dedi:

Üzerinde benekli elbise ile Ukkâşe b. Mihsan ayağa kalktı ve dedi ki: Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* dedi ki: **"Allah'ım bunu da onlardan eyle."**⁶⁹

Sahabiler bu meseleyi iyi kavramışlar ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den öğrenmişlerdi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ahirete intikal edince de dualarında içlerindeki salih kişilere yöneldiler. Nitekim Halife Ömer *radıyallahu anh* böyle yaptı. Enes b. Malik *radıyallahu anh*'ten rivayet edildiğine göre Ömer *radıyallahu anh* kıtlık/veya kuraklık olduğu zaman Abbas b. Abdulmuttalip ile birlikte yağmur duasına çıkardı ve şöyle derdi:

"Allah'ım biz sana Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül ederdik, sen de bize yağmur yağdırırdın. Şimdi de Peygamberimizin amcasıyla sana tevessül ediyoruz; bize yağmur ver." Enes dedi ki: Bunun üzerine onlara yağmur yağdırıldı.⁷⁰

Ömer *radıyallahu anh*'in sözlerinin anlamı şudur: Yani biz Peygamberimiz Muhammed'e yönelirdik, ondan bizim için dua etmesini isterdik ve onun duasıyla Allah'a yaklaşırdık. Şimdi artık o ahirete intikal etti, bizim için dua etmesi mümkün değil. bu sebeple bizde peygamberimizin amcası Abbas'a yöneliyor ve bizim için dua etmesini talep ediyoruz.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'den şöyle dediği nakledildi: " Ömer kuraklık olduğu yıl insanlara hitaben şöyle dedi: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Abbas'ı babası gibi görürdü. Siz de ey insanlar onun amcası Abbas hakkında Rasûlullah'a uyunuz ve onu Allah'a vesile/vasıta edininiz." İbn Ömer dedi ki: Çok geçmedi Allah onlara yağmuru indirdi."⁷¹

Yine tabilerin büyüklerinden Suleym b. Amir el-Habairî şöyle anlattı:

"Gökten yağmur kesildi/ve kuraklık oldu. Bunun üzerine Muaviye b. Ebî Süfyan ve Şam halkı yağmur duasına çıktılar. Muaviye minbere oturunca Yezid b. el-Esved el-Curaşî nerede? Dedi. İnsanlar da Yezid'e seslendiler. Bunu duyan Yezid insanları yara yara minbere doğru geldi. Muaviye ona minbere çıkmasını söyledi. Yezid minbere çıktı ve Muaviye'nin

ayaklarının dibine oturdu. Muaviye o oturduktan sonra şöyle dedi: Allah'ım bugün biz sana en hayırlımızla ve en faziletlimizle şefa'at talebinde bulunuyoruz. Allah'ım bugün biz sana Yezid b. el-Esved el-Curaşî ile Şefa'at talebinde bulunuyoruz. Ey Yezid, ellerini Allah'a dua için kaldır.

Yezid ellerini kaldırdı, insanlarda ellerini kaldırdılar. Çok geçmeden batıda sanki kalkan gibi bir bulut yayıldı, rüzgar esti. Öyle bir yağdı ki neredeyse insanlar evlerine gidemiyceklerdi."⁷²

Ali İbn Ebî Hamele'den rivayet edildi. O şöyle dedi: İnsanlar Dımeşk'te kuraklıkla karşılaştılar. Başlarında ed-Dahhak b. Kays el-Fihri vardı. ed-Dahhak ahaliyi yağmur duasına çıkardı. el-Dahhak: Yezid b. el-Esved el-Curaşî nerede? dedi. Kimse ona cevap vermedi. Sonra tekrar: Yezid b. el-Esved el-Curaşî nerede? dedi. Ben sesimi duyarsa mutlaka ayağa kalkar diye onu çağırdım. Üzerinde kukuletalı elbisesi olduğu halde ayağa kalktı. Yüzüyle halka döndü. Elbisesinin yanlarını omuzuna attı. Sonra ellerini kaldırdı ve şöyle dedi.

"Ey Rabbim, Sen'in kulların benimle sana yaklaştılar. Onlara yağmur yağdır." Ravi dedi ki: İnsanlar suya dalarak oradan ayrıldılar.

Said b. Abdilaziz'den gelen rivayette o şöyle dedi:

"Dahhak İbn Kays halkla birlikte yağmur duasına çıktı ve Yezid b. el-Esved'e dedi ki: Kalk ey gözü yaşlı adam!"⁷³

Sahabiler ve tabiiler içlerindeki salih insanlar'ın dualarıyla işte böyle tevessül ettiler. Peygamberlerinden de bu şekilde öğrendiler.

Meşru ve sahih tevessülün üç çeşidi işte bunlardır. Bunların dışındaki diğer tevessül şekilleri hakkında ispat edici herhangi bir delil yoktur. Bunlardan bazıları bid'attır. Hatta diğer bazıları -Allah korusun- büyük bir şirke kadar götürmektedir.

Bu üç meşru tevessül türünün meşruluk mertebesi de farklıdır:

Bunlardan bir kısmı rükündür. Mesela Allah Teala'nın isimleriyle ve sıfatlarıyla, iman ve tevhit ile yapılan tevessül böyledir. Çünkü kurtuluş ancak bununla mümkündür.

Bir kısım da müstehaptır. Mesela salih amellerle ve salih kişilerin duasıyla yapılan tevessül böyledir.

Bu sebeple sıkıntılı zamanlarda tevessül ettiği zaman bir müslümanın meşru vasıtalarla Allah'a tevessül etmesi, Allah'tan korkarak, utanarak ve O'na itaat ederek bid'at olan tevessül şekillerini terk etmesi gerekir.

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti."⁷⁴

"Rabbinizden size indirilene uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!"⁷⁵

"Siz farkında olmadan, ansızın başınıza azap gelmezden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline tabi olun."⁷⁶

GAYRİMEŞRU TEVESSÜL VE ÇEŞİTLERİ

Gayrimeşru ve yasaklanmış olan tevessül, dinde aslı olmayan; Kitap, Sünnet ve Selefi Salih'in uygulamalarında delili bulunmayan "bid'at tevessül" adı verilen tevessüldür. Bu, Allah Teala'ya O'nun sevmediği, hoşlanmadığı ve izin vermediği sözlerle, fiillerle ve inançlarla yaklaşımdır.

İslamda yeri olmayan bu tür bir tevessül, ona tevessül eden kimselerin pek çoğunun Allah'ın hoşlandığı meşru tevessülden gafil olmalarına/ onu önemsememelerine yol açmıştır. Neticede meşru tevessülü terk edip, gayrimeşru tevessülle meşguliyetleri sebebiyle ondan mahrum kalmışlardır. Meşru tevessülün bilgisi onlara geldikten sonra -hâlâ gayri meşru tevessülle meşgul oluyorsa- bütün gayretleri boşa gitmiştir ve hüsrana uğramışlardır. Rabbimizin bizden önceki milletlerin hakkında anlattığı durumun bir benzeri onların da başına gelecektir. Ayette şöyle buyurulmaktadır.

"Din konusunda onlara açık deliller verdik. Ama onlar kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki çekememezlik yüzünden ayrılığa düştüler. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düştükleri şeyler hakkında kıyamet günü aralarında hüküm verecektir."⁷⁷

Bunun sebebi tevessülün tevkîfî, yani Kitap ve Sünnet tarafından belirlenmiş ibadetlerden olmasıdır. İslamda bu tür bid'at ve gayrimeşru tevessüllerin caiz olduğuna dair hiçbir delil yoktur. Aynı şekilde ne Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, ne de onun sahabileri böyle bir şey yapmamıştır. Selefi Salihinden de böyle bir şey nakledilmemiştir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hakkında bir emri bulunmayan her amel bid'attir. Onunla Allah'a yaklaşmak ve ibadet etmek ise câiz değildir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Her kim hakkında emrimiz olmayan bir amel ile amel ederse o reddedilmiştir."⁷⁸

"Her kim bizim bu işimizde (dinimizde) ondan olmayan birşeyi ihdas (icat) ederse o (icat) reddedilmiştir."⁷⁹

Peygamber'e *sallallahu aleyhi ve sellem* uymak bütün müslümanlara farzı ayındır. Bir müslüman bütün fiillerinde ve sözlerinde bilgisi ve gücü ölçüsünce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e uymadıkça müslüman olmaz. Peygamber'in izinden gitmek, inandırıcı deliller ve belirleyici pratik görüntülerle bir arada bulunmak yönünden tıpkı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i sevmek gibidir. Delili ve emaresi olmadığı zaman bu, kuru bir iddiadan öteye geçemez.

Büyük alim imam İbnu'l-Kayyim şöyle dedi:

"Bir kulun iki cihandaki mutluluğu peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in rehberliğine bağlı olduğuna göre, kendi iyiliğini, kurtuluşunu ve mutluluğunu isteyen herkesin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in rehberliğini, konumunu ve onun hal ve hareketlerini tanıması gerekir -Bu bilgi onları cahillerin/ onu tanımayanların arasından çıkaracak ve onun izinden gidenlerin, onun taraftarlarının ve onun cemaatinin arasına dahil edecektir. İnsanlardan kimisi bunu önemsemez, kimisi gözlerinde büyütür, kimisi de tamamen bundan mahrumdurlar. Lütuf ve ihsan Allah'ın elindedir. Allah Teala büyük lütuf sahibidir."⁸⁰

Allah rahmet eylesin Şeyhulislam İbn Teymiyye de şöyle dedi:

"Bu böyledir, çünkü peygamber'in izinden gitmek demek, bir şeyi onun yaptığı gibi yapmak demektir. O, bir şeyi bir ibadet şeklinde yaptığı zaman, bizim de onu ibadet şeklinde yapmamız gerekir. Bir yeri veya bir vakti herhangi bir ibadete kasten tahsis ettiği zaman biz de o yeri ve zamanı bu ibadete tahsis ederiz. Nitekim o, maksatlı olarak Kâbe'nin etrafında tavaf eder. Haceru'l-esved'e dokunur, Makam-ı İbrahim'in arkasında namaz kılar. Medine mescidinde direğin yanında namaz kılmaya dikkat eder. Safa ve Merve'nin en yüksek noktasına yönelir, orada dua eder ve zikreder. Aynı şekilde Arafat, Müzdelife ve diğer yerlere de giderdi.

Kasıt ve niyet olmaksızın tesadüfen yaptığı şeylere gelince -mesela bir yerde konaklayıp orada namaz kılması, orayı konaklamaya ve namaz kılmaya bilinçli olarak tahsis ettiği anlamına gelmez- biz o mekanı namaza veya konaklamaya tahsis ettiğimiz zaman Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tabi olmuş/onun izinden gitmiş olmayız. Aksine bu davranışımızla Ömer'in engellediği bid'atlerden birini işlemiş oluruz. Nitekim sahih bir isnadla Şu'be'nin Süleyman et-Teymî'den, onun da el-Ma'rur b. Suveyd'den naklettiği haberde İbn Suveyd şöyle dedi: Ömer b. el-Hattab bir yolculuk sırasında sabah namazını kıldıktan sonra bir yere geldi. Orada insanlar kendisine gelerek: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* burada namaz kılmıştı, demeye başladılar. Bunun üzerine Ömer dedi ki: Ehli Kitap, peygamberlerinin bıraktıkları izlerin peşinden gidip oraları kilise ve sinagog haline getirdikleri için helâk oldular: Kim buraya herhangi bir namaz vaktinde rast gelirse onu kılsın, yoksa geçip gitsin.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* orayı herhangi bir maksatla namaza tahsis etmeyip belki orada konakladığı için namazı da orada kılmış, Ömer de Peygamberin niyet ve maksadını gözetmeksizin onun yaptığını sureta yapmayı peygamber'in izinden gitmek olarak değerlendirmemiş. Bilakis söz konusu mekanın namaza tahsisini Ehli Kitabı helak eden bid'atlerden biri olarak görmüş ve bu konuda müslümanların onlara benzemelerini engellemiştir. Bunu yapan, Peygamber'e sureta benzemiş olsa bile kalbin ameli olan niyet ve maksatta yahudi ve Hristiyanlara benzemiştir."⁸¹

Buna göre bizim için açıkça anlaşılmıştır ki, peygamber'e uymak demek, ona uyarken ve örnek alırken onun niyet ve maksadını da gözeterek uyulması vacip veya mendup olan fiil ve davranışlarında onun gösterdiği şekilde davranmak demektir.

Peygambere uymak, onun yaptığı şeyin aynısını onun yaptığı şekilde yapmamız, onun terk ettiği şeyi de terketmemizdir. O bir şeyi büyük ve önemli gördüğü zaman biz de büyük ve önemli görürüz. Küçük ve önemsiz gördüğü zaman biz de küçük ve önemsiz görürüz. O bizim için bir şeye razı olduğu zaman biz de razı oluruz. O bizim için bir nokta da durduğu zaman biz de orada dururuz. Bizim o sınırın ilerisinde veya gerisinde kalmamız uygun olmaz. Nitekim onu örnek almak, onun edebiyi edeplenmeyi ve onun ahlakıyla ahlaklanmayı kapsar. Onu örnek almak ve ona uymak bütün dini işleri şamildir.

Allah'ın Rasûlünü seven her müslümanın onun sünnetlerini ve hidayetini öğrenmesi ve Allah'a onun ibadet ettiği gibi ibadet etmesi gerekir. Böylece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tabi olanların arasına katılmış olur.

Şimdi bazı gayrimeşru tevessül türlerini anlatacağız. Bu, müslümanlara nasihat etmek, İslam'ın mesajını tebliğ etmek ve onu öğretmek içindir.

Bâtıl/ve geçersiz bütün ameller gibi gayrimeşru tevessülü de çokluğundan dolayı tek tek saymak zor olacağı için biz bunları belli başlı üç noktada toplamaya çalıştık. Hepsisi de bu üçünden türemektedir. Şunlar bu gayrimeşru ve batıl tevessüllerdendir:

1- Şahısların hakkı veya makamıyla Allah'a tevessül etmek.

2- Velilere ve salihlere dua etmek ve adaklar adamak.

3- Velilerin ruhları için kurban kesmek ve onların kabirlerinin yanında inzivaya çekilmek.

I. ŞAHISLARIN HAKKI VEYA MAKAMIYLA ALLAH'A TEVESSÜL ETMEK

Şunlar şer'an yasaklanmış bid'at tevessül cinsinden şeylerdir.

- Allah Teala'nın yaratıklarından herhangi bir kimsenin makamıyla Allah'tan istemek. Mesela şöyle demek:

"Allah'ım! peygamberinin makamıyla veya filan kulunun makamıyla bana acımanı ve beni bağışlamanı senden istiyorum."

- Veya Allah Teala'nın Peygamber'inin hakkıyla veya kullarından herhangi bir kimsenin hakkıyla Allah'tan istemek. Mesela şöyle demek:

"Allah'ım! Peygamber'inin senin üzerindeki hakkıyla /hakkı için veya filanın sendeki hakkıyla /hakkı için bana acımanı ve beni bağışlamanı istiyorum."

- Kendisiyle tevessül edilen kimseyle Allah'a yemin etmek de şer'an yasaklanmış şeylerdendir. Mesela şöyle demek:

"Allah'ım! Filan kimseyle sana yemin ediyorum ki; benim şu şu ihtiyacımı gider"

Ve bunlardan başka şer'an caiz olmayan yasaklanmış diğer dua ve tevessül şekilleri.

Tevessülün bu türü "**Biz bu Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık**" diyen Allah'ın kitabında asla geçmemektedir.⁸²

Bu konuda Allah Rasûlü'nün sünnetinde de herhangi bir şey geçmemektedir. Ki, Selman-ı Farisi Sünnet'ten söz ederken kendisine: "Peygamberiniz size her şeyi öğretti; hata def'i hacetin bile nasıl yapılacağını öğretti (öyle mi?)" denilince şöyle demişti:

"Evet; def'i hacette, ya da küçük abdest bozarken, kibleye karşı durmamızı yasakladı; sağ el ile taharetlenmeyi, üç taştan az taşla, ya da hayvan tersi veya kemikle taharetlenmemizi de yasakladı."⁸³

Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabının uygulamasında da herhangi bir şey geçmemektedir: Ki onlar bize Peygamber'in bütün sözlerini ve ahvalini nakletmişlerdir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini bilen ve ona dair haberleri ve bilgileri büyük bir titizlikle nakleden hadis bilginleri de bu tür tevessülü bize nakletmemişlerdir.

İslam'ın bize emrettiği şey, Allah'ın güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla istemektir. Mesela bir müslümanın "Ya Allah, ya Erhamerrahimîn, ya Zelcelâli ve'l-ikrâm" demesi ve bizi başka şeylere muhtaç etmekten kurtaracak diğer güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla dua etmesi böyledir. Çünkü böyle yapmak, Allah'ın ve Rasûlünün emrine itaat etmektir. Allah Teala şöyle buyurmaktadır.

"En güzel isimler Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin"⁸⁴

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur.

"Allah Teala'nın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları sayarsa cennete girer."⁸⁵

Bir müslümanın dua ederken şöyle demesinde sünnete uygundur:

"Allah'ım! Sana olan imanım ile veya Peygamber'ine imanım ile, veya Kitab'ına imanım ile, veya Sana olan sevgimle, veya Peygamberine olan sevgimle, veya filan kuluna olan sevgimle ihtiyacımı gidermeni veya sıkıntımın kurtarmanı istiyorum."

Veya şöyle demesi de sünnete uygundur:

"Allah'ım! Rahmet Peygamberi olan senin Peygamber'in Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e olan sevgim ve bağlılığım ile sana yöneliyorum. Ve sıkıntımı gidermeni, veya ihtiyacımı karşılamamı, veya bana şunu şunu vermeni... diliyorum."

Bu ve benzeri duaların hepsi Kur'an ve Sünnet'in delâlet ettiği ve bunlarla tevessül etiği zaman dua edenin duasının Allah'ın izniyle kabul edildiği ve karşılık gördüğü meşru tevessül çeşitlerindendir.

O halde biz müslümanların Allah'a ancak O'nun bizim için meşru kıldığı şeylerle yaklaşmamız caizdir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır.

"Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var? Eğer erteleme sözü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz zalimlere can yakıcı bir azap vardır."⁸⁶

Filan filan kimsenin makamıyla veya Peygamberlerin hakkıyla/ hakkı için /yüzü suyu hürmetine Allah'tan istemek ya da filan kimse ile senden istiyorum demek ise, Sahabiler, tabiiler ve en güzel şekilde onları izleyenlerden oluşan bu ümetin geçmişinden hiç kimsenin bilmediği/ tanımadığı bid'at olan bir dua şeklidir. Halbuki tevessül ve yönelme salih kişilerin dualar ile ve aracılıklarıyla yapılır.

Bu sebeple, - Allah rahmet eylesin- İmam Ebû Hanife şöyle dedi: **"Başka şeyleri terk ederek sadece tevhit ve ihlasla Allah'a yemin edilir."**⁸⁷

Yine Ebû Hanife şöyle dedi: **"Dua eden bir kimsenin: Filanın hakkı için veya nebilerinin ve Rasûllerinin hakkı için veya Beytü'l-Haram ve Meş'ari'l-Haram hakkı için senden istiyorum demesi mekruhtur."**⁸⁸

Şu söz de Ebû Hanife'ye aittir: "Bir kimsenin Allah'dan başka bir şeyle Allah'a dua etmesi uygun değildir. Ben dua edenin, arşının izzet düğümleri veya kularından falanın hakkı için, diye dua etmesini hoş karşılamam."^{89*}

Allah rahmet eylesin İmam Mâlik'ten gelen bilgilere göre o, dua eden kimsenin "Ya Seyyidi, ya Seyyidi (Ey Efendim, ey Efendim)" demesini hoş karşılamazdı ve şöyle derdi: Peygamber söylediği gibi "Ya Rabbi, Ya Rabbi, Ya Kerim" de. İmam Mâlik "Ya Hannanu ya Mennan" denmesini de hoş görmezdi.⁹⁰

Büyük âlim Ali İbn Ebi'l-Izz el-Hanefî -Allah rahmet eylesin- "Şerhu'l-Akâdeti't-Tahâviyye" isimli eserinde şöyle dedi:

Dua ederken dünyada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ve başkalarını şefaathı kılmaya ve bu yolla dilekte bulunmaya gelince; bunun ayrıntılı bir şekilde ele alınması gerekir. Şöyle ki:

Dua eden kimse bazen "Peygamberinin hakkı için" yahut "filanın hakkı için" diyerek Allah'ın mahlukatından herhangi bir kimseyi zikredip Allah'a yemin etmektedir. Bu iki yönden sakıncalıdır:

1- Evvela bu Allah'tan başkasının adı ile yemin etmektir.

2- İkinci olarak herhangi bir kimsenin Allah'ın üzerinde hakkı bulunduğuna inanmaktır.

Allah'tan başkası adına yemin etmek de caiz değildir. Allah'ın kendisi üzerinde bir hak olarak belirlemiş olması hali dışında, kimsenin de Allah üzerinde herhangi bir hakkı yoktur. Yüce Allah'ın şu âyetinde buyurduğu gibi: **"Müminlere yardım etmek bizim üzerimizde bir haktır."** (Rum: 47)

İbn Ebi'l-Izz sonra şöyle dedi:

Bazen de; "filanın sen'in nezdindeki makamı hürmetine" yahut ta: "Peygamberlerinin, Rasûllerinin ve velilerinin yüzü suyu hürmetine" diye bir ifade kullanılır. Bundan kasıt ise, "Filan kişinin Senin yanında değeri, şerefi ve mevkii vardır. İşte bundan dolayı bizim duamızı kabul buyur" demektir. Ancak bu da sakıncalıdır. Çünkü eğer Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hayata olduğu sırada ashab-ı kiram bu şekilde tevessül etmiş olsalardı şüphesiz ölümünden sonrada böyle tevessül ederlerdi. Ancak onlar, Peygamber hayata iken onun duası ile tevessül ediyorlardı. Ondan kendilerine dua etmesini istiyorlardı, kendileri de onun duasına amin diyorlardı.

Nitekim yağmur duası olayı ile ilgili rivayette ve diğerlerinde bunu görüyoruz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in vefatından sonra Ömer *radiyallahu anh* yağmur duasına çıktıkları sırada şu şekilde dua etmişti.

"Allah'ım, bizler kuraklıkla karşı karşıya kaldığımızda Peygamberimiz ile sana tevessül ediyor, sen de bize yağmur yağdırıyordun. Şimdi de peygamberimiz'in amcası vasıtasıyla sana tevessül ediyoruz."

Bu ise, biz onun Rabbine duasıyla, onun şefaatiyle ve onun dilemesiyle sana tevessül ediyoruz, demektir. Yoksa onunla sana yemin ediyoruz, yahut onun Sen'in nezdindeki mevkii dolayısıyla Sen'den diliyoruz, demek değildir. Çünkü maksat bu olsaydı elbetteki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in mevkii, amcası Abbas'ın *radiyallahu anh* mevkiinden çok çok daha büyüktür.

Bazen de dua edenler: Benim Rasûlüme bağlılığım, ona olan sevgim ve imanım için; diğer peygamberlerine, Rasûllerine imanım için ve onları tasdik ettiğim için... gibi ifadeler kullanırlar. Bunlar dua sırasında tevessül ve şefaât istemek üzere kullanılan ifadelerin en güzel olanlarındandır."⁹¹

Büyük âlim Muhammed b. Sâlih el-Useymîn şöyle dedi:

"Bir kimsenin, Peygamber'in makamı ile tevessül etmesi sahih/geçerli olmayan bir tevessüldür. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in makamının dua eden kişiye nisbetle hiçbir faydası yoktur. Bunun ancak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in kendisine faydası olur. Dua eden kişiye nisbetle bunun hiçbir faydası yoktur ki bununla Allah'a tevessül etsin. Tevessülün yararlanılacak uygun bir vasıta edinmek manasına geldiği daha önce söylenmişti. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in Allah katında bir makamının olmasının sana ne faydası var?! Sahih/doğru bir şekilde Allah'a tevessül etmek istersen şöyle söyle: Allah'ım Sana ve Peygamberine olan imanım, veya Peygamberine olan sevgim ile... veya buna benzer şeylerle tevessül ediyorum. İşte bu şekilde söylersen sahih ve faydalı bir vesile olur"⁹²

Hafız b. Ahmed el-Hakemî -Allah rahmet eylesin- şöyle dedi:

"Ashab-ı kiram *radiyallahu anhum*, Allah'ın kendilerine yardım etmesi, kuraklıkla karşılaştıklarında yağmur yağdırması ve rızıklarının artması için sık sık Peygamberden dua etmesini isterlerdi. Nitekim Ömer *radiyallahu anh* Tebûk savaşında yiyeceklerinin çoğalması için Peygamber'den dua etmesini istemişti.*

Enes'in annesi de bir defasında Peygamber'e şöyle demişti: Ey Allah'ın Rasûlü, Enes senin hizmetkârındır; onun için Allah'a dua et.**

Buna benzer şeyler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'den sayılamayacak kadar çoktur. Aynı şekilde kıyamette de insanlar büyük peygamberlerden sırayla tek tek Rablerine karşı kendileri için şefaâtçi olmalarını isteyecekler, nihayet sonunda Muhammed'e gelecekler; o da gidecek, arşın altında secdeye kapanacak ve Allah'a hamdü senada bulunacak..."

İbn Ahmed el-Hakemî daha sonra Ömer'in Abbas'la; Muaviye'nin el-Curaşî ile yağmur duasına çıkması olaylarını anlattı ve şöyle dedi: "En faziletli nesil bir şey isteyecekleri zaman Allah'tan istiyorlardı. Aralarındaki salih/ve erdemli kişilerden yanlarında hazır bulunanları hem kendileri hem de onlar için Allah'a dua etsinler diye bulup çıkarıyorlardı. Onlar salih insanların zâtlarıyla değil, sadece dualarıyla tevessül ediyorlardı. Bu, her zaman ve her yerde caizdir. Beraber bulunduğu salih bir kişiden senin için dua etmesini istemen, senin de onun duasına amin demen veya bir yolcudan gıyabında dua istemen ve buna benzer şeyler caizdir. Nitekim Peygamber'den böyle şeyler sâbit olmuştur, Selef-i Salih de onun izinden gitmiştir. Allah onlara rahmet eylesin."⁹³

Bunun içindir ki Ashab-ı Kiram, ölümünden sonra Peygamber'le tevessülü, yani ondan dua talebinde bulunmayı terketmişler ve birbirlerinin duasını istemeye başlamışlardır. Nitekim Ömer, beraberine Abbas'ı alarak kendileri için dua etmesini istemiştir. Bu, tevessülün Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zâtıyla değil, duasıyla olacağının delilidir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* vefat edince onunla tevessülü bıraktılar, amcası Abbas'la yani onun duasıyla tevessül ettiler. Abbas *radiyallahu anh* kalktı ve şöyle diyerek dua etti:

"Allah'ım! Belâ ve musibetler ancak günah yüzünden inerler ve ancak tevbe ile ortadan kaldırılırlar. Şu insanlar Senin Peygamberine yakınlığımdan dolayı benimle sana yöneldiler. Ellerimizi günahlarla sana uzatıyor, alınlarımızı tevbe ile senin için secdeye koyuyoruz. Bize yağmur gönder ya Râb."

Bunun üzerine gökten dağlar gibi yağmur indi; öyle ki yeryüzü bereketle doldu, insanlar hayat buldu.⁹⁴

Bu, onların tevessülünün dua ederken: "Allah'ım, Peygamber'inin makamı için bize yağmur yağdır" dedikleri veya onun vefatından sonra: "Allah'ım, Abbas'ın makamı için bize yağmur yağdır" demeye başladıkları iddiasının doğru olmadığını gösterir. Çünkü onlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Allah katındaki makamının onun ölümünden sonra da sâbit ve bâki olduğuna ve kesintisiz devam ettiğine, ancak onun bizzat kendisinin dua etmesinin kesintiye uğradığına inanıyorlardı. Onlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den buna benzer bir bid'at duayı da öğrenmemişlerdi. Allah'ın Kitabında da bunun aslı yoktu. Bu sebeptendir ki böyle bir şey yapmadılar. Peygamberin vefatından sonra herhangi bir kimsenin makamıyla tevessül etmek caiz olsaydı onunla tevessül daha evla olurdu. Allah'ın şu ayeti bizi buna yönlendiriyor:

"Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Rasûl de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, merhamet edici bulurlardı."⁹⁵

Fakat Allah Teala yaratıklardan hiç kimsenin makamını ihtiyaçların giderilmesi, sıkıntıların kaldırılması ve duaların kabulü için bir sebep kılmamıştır.

Yukarıda verilen bilgilerden açıkça ortaya çıkmıştır ki Ashab-ı Kiram'ın Peygamber'le o hayata iken tevessül etmeleri onun makamıyla ve zâtıyla değil, sadece duasıyla olmuştur. Eğer onlar Allah'a tevessülün Peygamberin makamıyla ve zatıyla da yapılabileceğine kanaat getirmiş olsalardı bundan asla vazgeçmezlerdi. Çünkü onun Allah katındaki makamı, mertebesi ve saygınlığı vefatından etkilenmez. Bilakis o, her iki dünyada da yaratılmışların efendisi, en şerefli ve Rabbi katında makamca en büyüğüdür. Sahabiler Peygamber'in vefatından dolayı amcası Abbas'a yöneldiler ve onun duasıyla tevessül ettiler. Eğer Maksat Abbas'ın zâtı veya makamı olsaydı. Peygamber'in makamıyla tevessülü bırakıp da amcasıyla tevessüle yönelmezlerdi.

Sahabelerin hepsinin bu tevessüle itiraz etmeyip sessiz kalmaları en büyük delil ve en açık icmadır. Çünkü bu onların bu konu üzerinde sükutü icma ile icma etmeleridir. Onların yanlış bir şey gördüklerinde sükut etmeyecekleri bilinen bir husustur. Ölülerle tevessül malum ve meşru bir şey olsaydı, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'le tevessülün terk edilmesini

ve başkasıyla tevessül edilmesini reddederlerdi. Onların peygamberiyle tevessülün terk edilmesinde icma etmeleri ve başkasını tercih etmeleri aklın kabul edeceği bir şey değildir. Bundan dolayı kesin olarak biliyoruz ki onlar, vefatından sonra peygamberleriyle tevessül etmeyi ancak meşru olmadığı için terk etmişlerdir. İnsanlardan hiç kimse Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mertebesine ulaşamadığı; bilakis o bütün insanlığın efendisi, önderi ve kesinlikle en şerefli olduğu halde Ashab-ı kiram'ın, vefatından sonra onunla tevessülü terk etmeleri, bunun caiz olmadığına herhangi bir tereddütlerinin olmadığına delildir.

Gayrimeşru ve bid'at tevessülün bu türü her ne kadar şirke değilse de şirke götürebilecek bir vasıttır. Bu sebeple bu tür bir tevessül sonunda müslümanları şirke düşürebilecek bir fiilden uzaklaştırmak için şer'an yasaklanmıştır. Şüphesiz peygamberlerin ve salih kişilerin makamıyla tevessül -Allah korusun- sahibini en büyük şirke kadar götürebilecek şirke sebeplerinden bir sebeptir. Kişi, yararının elde edilmesi ve zararının uzaklaştırılmasında bir kimsenin Allah nezdinde yetkisi ve hakkı olduğuna inanırsa ve vezirler padişahları katında hangi konumda iseler salihlerin de Allah katında benzeri bir konumda bulunduklarına inanırsa, böyle bir şeye inanan kimse apaçık bir şirke düşmüş olur. Bu inançta olan kimse, Allah'ın iradesinin başkasının iradesiyle etkilendiğini ve Allah'ın ilminin mahlukun ilmiyle değiştiğini kabul etmiş olmaktadır. O, yaratıcıyı yaratılana benzetmiştir. Bu tür bir tevessül, Mekke dönemindeki müşriklerin şirki gibidir. Allah Teala Kur'an'da onlardan şöyle söylediklerini nakleder:

"Biz onlara ibadet ediyor değiliz. Ancak bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar diye (onları veli ediniyoruz)."⁹⁶

Bu kıyas, aklen ve naklen bâtıldır. Onlar nasıl oluyor da gaybleri en iyi bilen, göklerin ve yerin sahibi ve idarecisi, hakimler hakimi, çok şefkatli ve merhametli yüce Yaratıcı'dan talepte bulunan kimseyi zalim hükümdarlardan talepte bulunan kimseye benzetiyorlar. Bu, ölünün diriye kıyası gibi, farklı şeylerin birbirine kıyasıdır. Hatta bundan daha zayıf ve çürük bir kıyastır. Allah Teala buyurur ki:

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur O işitendir, görendir."⁹⁷

Her türlü noksanlıktan münezzeh ve yüce olan Allah, yaratıklarına kıyas edilemez. Çünkü O'nun kulundan razı olması için aracılara ihtiyaç yoktur. Kuluna öfkelendiği zaman da hiçbir aracının faydası olmaz. Onların birbirleriyle ortak menfaatleri ve başka şeyleri olduğu için bir takım aracılardan kabulü onların yararınadır.

Mertebe ne olursa olsun, ister padişah, ister nebi, isterse rasûl olsun yaratıkların hepsi birdir. Allah'ı bunlara kıyas etmen caiz değildir. Çünkü yaratılan yaratıcıya muhtaçtır. Allah, tek yaratıcıdır. Vasıtaya ihtiyacı yoktur O, şöyle buyurmaktadır:

"(Müşrikler) Allah'ın yanı sıra kendilerine göklerde ve yerde olan rızıktan hiçbir şey veremeyen ve buna asla güçleri yetmeyen şeylere ibadet ediyorlar. Allah'a bir takım benzerler icat etmeyin. Çünkü Allah (her şeyi) bilir, siz ise bilemezsiniz."⁹⁸

Gerçek şu ki, hangi mertebede olursa olsun onun bir faydayı elde etmede veya zararı uzaklaştırmada rolü olduğuna inanarak yaratılmışlardan birisiyle veya onun makamıyla tevessül etmek / duasında onu aracı kılmak -Allah korusun- kişiyi İslam dininden çıkaran en büyük şirklerden birisidir. Hatta Rububiyetinde Allah'a ortak koşmak demektir. Ancak böyle bir inanca sahip olmaksızın bunu yaparsa, şirke açılan kapıyı kapatmak için şer'an yasaklanmıştır. Şirke ve haramlara açılan kapıların kapatılmasının İslam dininin maksatlarından olduğuna dair Kur'an ve Sünnette kesinlik ifade eden pek çok delil vardır.

"Sedd-i Zerâi" kuralının anlamı, harama yol açacakları için bazı durumlarda bazı mübahların haram kılınması /yasaklanması demektir.

Bu kuralın tanımında **"Dış görünüşü itibarıyla mübah, fakat kendisiyle sakıncalı bir fiile ulaşılan şeydir"** diye de denilmiştir.⁹⁹

Bir başka tanımı da şöyle yapılmıştır: **"Sedd-i Zerâi yasaklanmış olan şeye varmamak için caiz olanın engellenmesidir."**¹⁰⁰

"Sedd-i Zerâi" kuralı¹⁰¹ aslında islam şeriatının maksatlarından bir maksattır, onu korumaktır ve faydalıyı elde etmek, zararlıyı engellemek üzerine kurulu genel esası sağlamlaştırmaktır. Dikkat edilmesi ve gözetilmesi gerektiğine delâlet eden çok sayıda nass vardır. Bunun bir delil olduğu Kur'an ve sahih sünnetle sabittir.

Kur'an-ı kerim'de Allah Teala'nın şu sözü bunun delillerindendir:

"Onların Allah'tan başka yalvarıp dua ettiklerine sövmeyin; sonra onlar da bilmeyerek Allah'a söverler."¹⁰²

Allah Teala -aslında meşru olmasına rağmen- müminlerin, puta tapıcıların önünde onların putlarına sövmelerini yasakladı. Çünkü putlara bu şekilde sövmek, müşriklerin öfkesinin kabarmasına sebep olacak sonuçta onlar da bilmeyerek Allah'a söveceklerdir. Onların Allah Teala'ya sövmeyi terketmelerindeki yarar, bizim onların putlarına sövmemize tercih edilmiştir.

Allah Teala'nın şu ayeti de bunun delillerindendir: **"Mü'min kadınlar, gizlemekte oldukları zinetleri: anlaşılsın diye ayaklarını yere vurmasınlar."**¹⁰³

Aslında caiz olmasına rağmen kadınların ayaklarını vurmalarının yasaklanması erkeklerin halhal seslerini işitmelerine yol açacağından dolayıdır. Çünkü bu, onlardaki kadınlara yönelik Şehvi duyguları tahrik edebilir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahih sünnetindeki delillere gelince:

Bunlardan birisi: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu sözüdür:

"Kişinin kendi anne-babasına lânet etmesi en büyük günahlardandır."

Denildi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Kişi anne-babasına nasıl lânet eder?! Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi:

"Bir kimse bir kimsenin babasına söver, o da onun babasına söver; annesine söver, o da onun annesine söver."¹⁰⁴

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* başkasının anne-babasına sövmekle kişinin, maksadı o olmasa bile kendi anne-babasına sövmüş olacağını ifade etti. Çünkü harama yol açan şey de haramdır. Sedd-i Zerâi'nin anlamı budur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kabirlerin üzerine mescit yapılmasını, oralarda namaz kılınmasını, mescitlerin süslenmesini ve onlarla övünülmesini de aynı şekilde yasaklamıştır. Bu, herhangi bir şekli ve çeşidiyle sonunda şirke götürmesin diye haram kılınmıştır.

"Sedd-i Zerâi" kuralının bu kitaba sığmayacak kadar çok delili vardır. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi almak isteyenler usûlü Fıkıh kitaplarına, özellikle İbnu'l-Kayyim'in "İ'lâmü'l-Muvakkîîn" isimli eserine müracaat etsinler. Çünkü müellif bu eserde Sedd-i zerâi'nin gözetilmesine dair doksan dokuz tane delil zikretmiş, sonra şöyle demiştir.

"Allah'ın doksan dokuz ismine uygun bu kadar sayıdaki misalle yetindik. Allah'ın güzel isimlerinden doksandokuz tanesini sayan kimse cennete girer. Bizim de ümidimiz o ki bunları sayan, bunların dinin bir parçası olduğunu bilen ve bunlarla amel eden kimse cennete girecektir. Böylece bir kimse hem Rabbin isimlerini hem de onun koyduğu hükümleri birarada öğrenebilir / tanıyabilir. Allah Teala'nın bunlardan başka da isimleri ve hükümleri vardır."105

II. EVLİYADAN VE SÂLİHLERDEN YARDIM DİLEMEK, ONLARA DUA ETMEK VE ADAK ADAMAK

Peygamberlerden, velilerden ve sâlih insanlardan ölmüş veya hayata olanların zatlarıyla Allah'a tevessül etmek, onlara dua etmek, onlardan yardım dilemek, makamlarıyla tevessül etmek, onlar için adaklar adamak, Allah'tan başka hiç kimsenin yapamayacağı şeyleri onlardan istemek veya Allah ile kendileri arasında onları aracı kılmak, bütün bunları Allah'a yaklaşmak için vesile edinmek uygun ve isabetli değildir. Bilakis en büyük şıktır. Çünkü Allah'tan başkasına dua etmek, felaket ve musibetlerde onlara iltica etmek, Allah'tan başkasına ibadet etmek demektir. Bu da dinde şıktır ve akılca noksanlıktır. Allah'ın dininde böyle bir şey yoktur ve bu saf tevhit inancına aykırı bir şekilde ibadette Allah'a ortak koşmak demektir. Mesela bu tür aykırılıklarda bulunanlardan bazıları şunları söyler:

"Ey efendim filan; ey benim mevlam/ sahibim, dostum filan; tut elimi ve şu konuda bana yardımcı ol; ben seninle ve Allah'la beraberim; ben senin himayene girdim, veya benim sıkıntımı gider veya bana şefaet et veya şöyle der: Medet ya Rasûlallah! Veya yine onlardan bazıları tevekkül esnasında adeta Hristiyanların ya Mesih, ya Meryem, demelerini andırır şekilde: Ya Rasûlallah, ya Ali, ya Hüseyin, ya Abbas, ya Geylani gibi sözler söyler. Bu ve buna benzer diğer sözler şirkî sözlerdir. Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Her kim Allah ile beraber, ilahlığını ispat edecek hiçbir delil bulunmayan bir tanrıya yalvarıp yakarırsa bunun hesabını Rabbinin huzurunda mutlaka verecektir ve şüphesiz kafirler asla kurtuluşa eremeyeceklerdir."106

"Allah'tan başka yalvarıp sığındıklarınız da sizin gibi kullardır. Eğer doğru söylüyorsanız haydi onları çağırın da dualarınıza icabet etsinler."107

"Allah'tan başka yalvarıp durduklarınız bir çekirdek kabuğuna bile sahip değildirler. Onları çağırırsanız çağrınızı duymazlar; duyabilseler bile size cevap veremezler ve üstelik kıyamet günü onları Allah ile eş tutmanızı reddederler. Hiç kimse her şeyi bilen Allah kadar size bu gerçeği haber veremez."108

"Allah'ın ötesinde kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek olan ve kendilerine yalvarıldığının bile farkında olmayanlara yalvarıp yakaranlardan daha sapık kim olabilir?"109

Aynı şekilde ölümlere yapılan adaklar da meşru bir vesile değildir. Mesela bazıları şöyle derler: "Ey benim efendim filan, eğer Allah beni rızıklandırırsa veya şu işim gerçekleşirse senin için şunu yapacağım..." Bu, Allah'tan başkasına adanan bir adaktır ve O'ndan başkasına yapılmış bir ibadettir. İslam'ın böyle şeylerle ilgisi yoktur. Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Allah'ın yarattığı ekinlerle hayvanlardan Allah'a pay ayırıp zanlarınca, bu Allah'a bu da ortaklarınıza dediler. Putları için ayrılan Allah'a ulaşmıyor, fakat Allah için ayrılan putlarına ulaşıyor! Ne kötü hüküm veriyorlar."110

O halde Allah'tan başkasına yönelmek, ona dua etmek veya peygamberlerin ve salih insanların kabirlerinin üzerine kubbeler yapmak veya mezarlarının üstünde mumlar yakmak veya tabutlarının üstüne örtüler örtmek veya bazı cahillerin yaptığı daha başka şeyler, bunların hiçbirisi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in sünnetinde yoktur, onun sahabileri ve günümüze kadar en güzel şekilde onların izinden gidenlerin hiçbirisi de böyle şeyler yapmamışlardır.

Bu amellerin hiçbirisi selef-i salih'in nezdinde Allah'a yaklaşıtııcı meşru vasıtalardan değildir. Çünkü dua; sadece, bunu bize emreden, kabul edeceğini bize vadeden ve kibirlenip duadan uzak duranları can yakıcı bir azap ile tehdit eden Allah'a karşı yapılması gereken bir ibadettir. Allah Teala yüce Kitabında ve Peygamber'inin sünnetinde bunu bize gösterdi ve şöyle buyurdu:

"Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin kabul edeyim. Çünkü bana ibadeti bırakıp büyüklük taslayanlar aşağılanarak cehenneme gireceklerdir."¹¹¹

"Eğer kullarım sana benim hakkımda soru sorarlarsa, gerçekten ben çok yakınım. Bana dua ettiği zaman dua edenin duasını kabul ederim. O halde onlar da benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler."¹¹²

"Mescitler şüphesiz Allah'ındır: O halde Allah ile birlikte hiç kimseye dua edip yalvarmayın."¹¹³

"Dinde ihlaslı ve samimi kişiler olarak Allah'a dua edin."¹¹⁴

"Kafirlerin hoşuna gitmese de siz, dini yalnız Allah'a halis kılarak yalnız O'na yalvarın."¹¹⁵

"Eğer Allah seni bir zarara uğrattırsa, onu kendisinden başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir hayır verirse (bunu da geri alacak yoktur.) Şüphesiz O her şeye kadirdir."¹¹⁶

"(Onlar mı hayırlı) yoksa darda kalana kendisine yalvardığı zaman karşılık veren ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün egemenleri kılan mı? Allah'ın yanısıra bir ilâh mı var? Ne kadar da az düşünüyorsunuz!"^{117*}

Tevhidin önderi Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: **"Dua ibadetin ta kendisidir."**^{118**}

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir şey istediğin zaman Allah'tan iste, yardım dilediğin zaman Allah'tan dile."^{119*}

Ey müslüman kardeşim şunu bil ki, eğer Kur'an-ı Kerim'deki soru-cevap ayetlerini incelersek, insanların birtakım şeyleri Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'e sorduklarını, onlara cevap vermek için ona gökten vahiy geldiğini ve onun da Allah'tan gelen hükmü onlara tebliğ ettiğini görürüz.

Aşağıdaki ayetler bunun örnekleridir:

"Sana savaş ganimetlerini soruyorlar. De ki: Ganimetler Allah ve Peygamber'e aittir."¹²⁰

"Sana, şarap ve kumar hakkında soru sorarlar. De ki: Her ikisinde de büyük bir günah ve insanlar için bir takım faydalar vardır. Ancak her ikisinin de günahı faydasından daha büyüktür. Yine sana iyilik yolunda ne harcayacaklarını sorarlar. İhtiyaçtan fazlasını, de. Allah size ayetleri böyle açıklar ki düşünesiniz."¹²¹

"Sana kadınların ay halini sorarlar. De ki: O, bir rahatsızlıktır. Bu sebeple ay halindeki kadınlardan uzak durun."¹²²

"Sana yetimler hakkında soruyorlar. De ki: Onları iyi yetiştirmek (ihmal etmekten) daha hayırlıdır."¹²³

"Kendileri için nelerin helal kılındığını sana soruyorlar. De ki: Bütün temiz ve iyi şeyler size helal kılınmıştır."¹²⁴

Buna benzer daha başka ayetler vardır.

Bu ayetlerin hepsi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in islâmi hükümlerin tebliğinde Allah ile kulları arasında vasıta olduğuna delâlet eder.

Peygamber'e "dua" hakkında soru sorulunca, bu soruya cevap olarak gelen vahiyde "De ki" kelimesi zikredilmemiştir. Bilakis Yüce Allah bunun cevabını direkt doğrudan vermiştir. Bu, kullarını kendisiyle onlar arasında vasıtalar edinmekten uzaklaştırmak ve tevhit inancına bağlı kullarını sahih/ doğru bir itikat üzerinde sabit tutmak içindir. Bu sebeple Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Eğer kullarım sana Benim hakkımda soru sorarlarsa, ben gerçekten çok yakınım. Bana dua etiği zaman dua edenin duasını kabul ederim. O halde onlar da benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler."¹²⁵

Bu ayet-i kerime, duada Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, diğer peygamberlerin, velilerin ve salihlerin aracılığına ihtiyaç olmadığına delâlet eder. Çünkü Allah Teala çok yakındır, kulunun duasını işitir ve ona cevap verir. Allah Teala zorda kalıp kendisine ihtiyaç duyanların ve yalvaranların sesini duymayı ister.

O halde nasıl olur da Allah'tan başkasına dua ederiz? Dua edildiği zaman O'ndan başkası ne fayda verir, ne de zarar. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Eğer onları çağırırsanız, sizin çağırmanızı işitmezler. Faraza işitseler bile, size cevap vermezler: Kıyamet günü de sizin onları Allah'a eş tutmanızı reddederler. Bu gerçeği sana, her şeyden haberi olan Allah gibi hiç kimse haber veremez."¹²⁶

Allah teala, kendisinden başkasına dua edilmesini "ibadet" diye isimlendirdi ve şöyle buyurdu:

"De ki: Ben Allah'tan başka yalvardıklarınıza ibadet etmekten men olundum."¹²⁷

Allah'ın dışında peygamberlere, velilere, salihlere, cinlere ve daha başka şeylere yalvarıp dua edenleri Allah Teala reddedip kınamaktadır:

"De ki: Allah'ın yanısıra (duanıza cevap vereceklerini) sandığınız kimselere istediğiniz kadar yalvarın. Ne var ki onlar, sizin sıkıntınızı ne uzaklaştırabilir, ne de değiştirebilirler. Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar, O'nun rahmetini umarlar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı sakınılacak bir azaptır."¹²⁸

"Allah'ı bırakıp da sana fayda veya zarar vermeyecek şeylere yalvarıp yakarma. Eğer bunu yaparsan, o takdirde sen mutlaka zalimlerden olursun."¹²⁹

Peygamberler, veliler ve salihler buna güçleri yetmediği için dualara karşılık veremezler. Çünkü onlar ölüdürler. Allah'ı bırakıp da ölülere dua etmek -Allah korsun- en büyük şıktır.

Sonra bu ölümlerin kendilerine faydaları yoktur ki başkalarına fayda versinler! Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Allah'ı bırakıp da yalvarıp yakardıkları hiçbir şey yaratamazlar. Çünkü onlar kendileri yaratılmışlardır. Onlar diri değildirler, ölüdürler. Ne zaman diriltileceklerini de bilmezler."¹³⁰

Bil ki Kureyş müşrikleri de sadece Allah'ın yaratıcı ve rızık verici olduğuna inanırlardı. Fakat onlar Allah'ı bırakıp - putlarla temsil edilen- velilere dua ediyorlar ve Allah'a yaklaşmak için onları vasıta ediniyorlardı. Allah onların bu vasıtalarını kabul etmedi, üstelik onları tekfir etti. Allah Teala şöyle buyurdu:

"Dikkat et, halis din yalnız Allah'ındır. O'nu bırakıp kendilerine birtakım veliler edinenler: Biz onlara, ibadet ediyor değiliz ancak bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye (onları veli ediniyoruz) derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir .Şüphesiz Allah yalancı ve nankör kimseyi doğru yola iletmez."¹³¹

Müşrikler Allah'a ortak koşmalarına rağmen sıkıntı ve musibetlerde sadece Allah'a dua ederlerdi. Fakat Allah buna razı olmaz ve sadece sıkıntılarda kendisine yaptıkları duaları kabul etmezdi. Çünkü onlar rahatlık zamanında dualarında Allah'a ortak koşarlardı. Allah Teala onların bu durumunu şöyle anlatı:

"Sizi karada ve denizde gezdiren O'dur. Hatta siz gemilerde bulunduğunuz, o gemiler de içindekileri tatlı bir rüzgarla alıp götürdükleri ve yolcular bu yüzden neşelendikleri zaman, o gemiye şiddetli bir fırtına gelip çatar, her yerden onlara dalgalar hücum eder ve onlar çepe çevre kuşatıldıklarını anlarlar da dini yalnız Allah'a halis kılarak: Andolsun eğer bizi bundan kurtarırsan mutlaka şükredenlerden olacağız, diye O'na yalvarırlar. Fakat Allah onları kurtarıncaya bir de bakarsın ki onlar, yine yeryüzünde haksız yere taşkınlık ederler."¹³²

Bu tür davranışların hepsi, nebilerin ve rasûllerin gönderildiği kelime-i tevhid'e aykırıdır. Kelime-i tevhid hiçkimseye ibadet etmemek ve sadece ortağı olmayan Allah'a ibadet etmektir. Allah Teala, salih olmayan, sadece kendisine yapılmayan ve koyduğu şeriata / dine uygun olmayan bir ameli kabul etmeyeceğini açıklamıştır. Allah Teala şirkin dışında her şeyi affeder. O, şöyle buyurmuştur:

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse gerçekten büyük bir günah ile Allah'a iftira etmiştir."¹³³

Bizim için bu açıklığa kavuşunca biliniz ki sıkıntılarda ve rahatlıkta Allah'tan başkasına dua eden, yalvaran ve sığınan kimseler büyük bir şirk içindedirler. Bu büyük bir tehlikedir. Bunun onlara vereceği zarar çok büyüktür. Onlar ve benzerleri hakkında Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"O, Allah'ı bırakıp, kendisine ne faydası, ne de zararı dokunmayacak şeylere yalvarır. Bu, (haktan) büsbütün uzak olan sapıklığın ta kendisidir. O, zararı faydasından daha çok olan bir varlığa yalvarır. O (yalvardığı) ne kötü bir dost, ne kötü bir arkadaştır."¹³⁴

III. VELİLERİN RUHLARI İÇİN KURBAN KESMEK VE KABİRLERİN YANINDA İNZİVAYA ÇEKİLMEK

Şeytanın pek çok insanı kandırdığı, güzel gösterdiği ve onları saptırdığı şey, Allah ile kulları arasına vasıtalar koymaktır. Şeytan onlardan pek çoğunu, yaratıklardan birisini aracı koymadıkça dualarının kabul edilmeyeceğine,

hastalarının şifa bulmayacağına, ihtiyaçlarının karşılanmayacağına ve sıkıntılarının giderilmeyeceğine inandırmıştır. Bazen şeytan onları, bu araçların peygamberler veya melekler olduğuna, bazen de Allah'ın keramet sahibi veli ve salih kulları olduğuna inandırır. Bunlar öldüğü zaman ise şeytan, kabirlerine yönelmelerini, onlardan istemelerini ve isteklerinin ancak onlarla tevessül ettikleri zaman gerçekleşeceğini telkin eder.

Allah'tan başkasını yüceltmek ve halis tevhit inancına aykırı şirk cinsinden olup bazı cahillerin yaptığı, evliya kabirlerinin, şehitliklerin ve türbelerin üzerinde belirli günlerde ve zamanlarda kurban kesmek; şifa için hastaları oralara götürmek; oralarda inzivaya çekilmek, geceleme; bu kabirin ve türbelerin yatırlarından şefaata dilemek, dua ve yardım istemek; sıkıntıdan kurtulmak veya zararı def etmek veya ihtiyacı gidermek ya da yitiği geri getirmek için onlarla tevessül etmek gibi şeyler, işte bunların hepsi şirke bulaşmış fiillerdir ve şeytanın Allah'ın kullarını aldattığı şeylerdendir.

Bütün bunlar Allah'ın meşru kılmadığı sapıklık bid'atlerinden sayılır. Sadece bu değil ayrıca cahiliye adetlerindendir ve samimi bir tevbe olmadıkça Allah'ın affetmeyeceği büyük şirktir. Allah korusun sahibinin varacağı yer cehennemdir. Çünkü bunda zararı defetmeye ve yararı getirmeye Allah'tan başkasının da güç yetireceği inancı vardır.

Bu batılda ısrar eden de kabul ve ikrar eden de hüküm bakımından aynıdır. Bu da Allah'a ortak koşmak, iman ettikten sonra küfre düşmektir. Allah korusun.

Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Biliniz ki kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak Allah ona cenneti haram kılar, artık onun yeri ateştir ve zalimler için yardımcıları yoktur."¹³⁵

Allah Teala bütün peygamberleri sadece saf tevhit inancını ve her şeyin Allah'ın tasarrufu altında olduğunu öğretsinler diye göndermiş, her nevi şirki ve kendisine ibadette şirke götürücü şeleri yasaklamıştır. Şöyle buyurmuştur:

"De ki: Ey Ehl-i kitap! sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim, O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi Rabler edinmesin. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz."¹³⁶

"De ki: Bana sadece Allah'a kulluk etmem ve O'na ortak koşmamam emrolundu. Ben yalnız O'na çağırıyorum ve dönüşüm de O'nadır."¹³⁷

"De ki: Gelin rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın."¹³⁸

"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın."¹³⁹

"O halde artık bile bile Allah'a ortak koşmayın."¹⁴⁰

Bütün peygamberler her türlü şirkten ve şirk vasıtalarından uzak durmuşlardır. Allah Teala onların dilinden şöyle buyurdu:

"Hud dedi ki: Ben Allah'ı şahit tutuyorum; siz de şahit olun ki ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım."¹⁴¹

"De ki O ancak bir tek Tanrı'dır, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden kesinlikle uzağım."¹⁴²

"(Yusuf dedi ki:) Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız bize yaraşmaz."¹⁴³

Bütün peygamberler ümmetlerine saf tevhit ile ve bütün çeşitleri ve vasıtalarıyla şirkin atılması, yetki ve otoritenin Allah'ın elinde olduğu, O'nun her şeye kadir olduğu ve sonunda sadece O'na döneceği inancı ile gönderildiler. O halde rızık

sadece Allah'tan istenir, zararın giderilmesi sadece O'ndan umulur, fayda ve bereket ancak O'ndan talep edilir; zenginlik, hastaya şifa, yitiğin geri getirilmesi, çocuk sahibi olma vs. gibi insanoğlunun ihtiyaçlarının yerine getirilmesi için sadece ona yönelinilir.

Allah'tan başkasına dua edenler ve yönelenler, eğer dirilere yönelip dua ettilerse bunlar zayıf varlıklardır. Onlara bir zarar dokunduğunda bunu kendilerinden savamadıklarını, kendileri için bir iyilik ve menfaati arzuladıkları zaman bunu elde edemediklerini görürsün. Onlar acıkırlar, susarlar, hastalıktan dolayı acı duyarlar, musibetlere uğrarlar. Çalışırlar, çabalarlar, buna rağmen Allah'ın kendileri için takdir ettiğinden başka bir hayra erişemezler. Zarar ve fayda konusunda ellerinden bir şey gelseydi bundan, önce kendilerini yararlandırırlardı. O halde kendilerine dua edilen bu kişiler öldüklerinde berzah aleminde bu işleri nasıl yapacaklar? Onlar dünyada yaşarken işledikleri salih amellerle elde edeceklerinin dışında orada kendileri için de hiçbir menfaati elde edemeyecekler ve hiçbir zararı savamayacaklar.

Eğer kendisine dua edilen ağaç, taş veya kabir gibi cansız bir varlık ise, aklı olmayan bir varlıktan fayda vermesi nasıl istenir? Sonra bu kendilerine bir kötülük dokunup da bunu defedemeyen varlıklar eğer ölmüş ve kurumuş bir ağaç ise biz bunu keseriz; bir taş ise sen onu alır, birbirine vurur ve kırarsın. Biz onun kendisini savunabildiğini asla göremeyiz. O halde Allah'tan başkasından bir şeyler isteyen, dua eden, bekleyen ve korkan kimsenin işine şaşılır ve Allah'a havale edilir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bile hayatta iken dahi hiç kimseye hatta kendisine bile fayda ve zarara güç yetiremez ki öldükten sonra başkasına fayda versin ve zararı gidersin? Halbuki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bütün insanlığın efendisi ve Rabbi katında onların en şerefliisidir. Bununla beraber o, Uhut savaşında başını yaran ve dişini kıran kimselere beddua ettiği zaman Allah tarafından kınanmıştır.

Enes'ten *radiyallahu anh* rivayet edilmiştir; O şöyle dedi: Uhut günü peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in dişi kırıldı, başı yarıldı, yüzünden kan akmaya başladı. O anda şöyle diyordu: **"Kendilerini Allah'a çağıran Peygamberlerinin dişini kıran ve başını yaran bir topluluk nasıl iflah olur?"** bunun üzerine şu ayet nazil oldu:

"Allah'ın onların tevbelerini kabul veya onlara azap etmesi işiyle senin bir ilgin yoktur. Çünkü onlar zalimlerdendir."^{144*}

Allah Teala peygamberlerin sonuncusu Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* lisanıyla şöyle buyurdu:

"De ki: Ben Allah'ın dilediğinden başka kendi kendime herhangi bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim elbete birçok menfaat elde ederdim ve bana hiçbir fenalık dokunmazdı. Ben sadece, inanan bir kavim için bir uyarıcı ve müjdeciyim."¹⁴⁵

Yaratıkların efendisi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* 'le ilgili durum bu olunca, kabirlerle tevessül eden, onlardan yardım isteyen ve onlar için kurban kesen bu cahillerin yaptığı gibi Allah'tan başkasından nasıl olur da iyilik, rızık, şefaat ve kurtuluş talep edilir? Halbuki bu ölülerin hiçbir şeye güçleri yoktur.

Şeyh Hafız b. Ahmed el-Hakemî, kabir ehline dua edip onları gözlerinde büyüten ve onlardan korkan bu kabirciler hakkında şöyle dedi:

"Onlar dinleri hakkında çürümüş cesetlerin kemikleri ile fitneye düştüler / günaha girdiler. Çünkü Allah'ı bırakıp onlara dua ederek, tevekkül ederek, korkarak, adaklar adayarak onlara ibadet ettiler. Hatta onlar başlarına bir iş gelince veya hastaya şifa ya da kaybedilen şeyi geri getirmek gibi bir ihtiyaç için kabirlerin avlularında deve sığır ve koyun cinsinden kurbanlar kestiler. Pek çoğu bu hayvanları kabir için daha, doğar doğmaz işaretler ve adetlerince kurban edilmeye elverişli hale

gelinceye kadar büyütüp beslerlerdi. Onlara göre bu hayvanları değiştirmek, kanları gitmesin diye iğdiş edip kısırılaştırmak caiz değildi. Çünkü bu onlara göre hayvanın değerini düşürdü.

Bu, "tesyibciler ve bahiracıların" davranış şeklidir. Yani araplardan cahiliye müşriklerinin yaptığı şeye benzer. Daha önce konusunda ayrıntılı olarak anlattığımız gibi onlar putlara adadıkları deveye "saibe" derler, onu serbest bırakırlar, sağmazlar ve binmezlerdi. Beş defa doğuran ve beşinci yavrusu dişi olan deveye Abahira" derler, kulağını çenterler ve sütünü sağmazlardı. On nesli dölleyen erkek deveye de "ham" derler; onu da serbest bırakırlardı. Ancak onlar bu hayvanları putlar ve şefaatçiler olarak isimlendirirler, onlara yaptıkları bu muameleye de ibadet derlerdi. O hayvanları efendiler ve veliler olarak isimlendirirler, onlara dua etmelerini de teberrük ve tevessül olarak isimlendirirlerdi. Bu grupların eskiside yeniside Allah'a şirk koşmuş olmaktadır. Günümüzdekilerin şirki ise daha büyük ve daha şiddetlidir. Çünkü bunlar bollukta da darlıkta da Allah'a şirk koşuyorlar. Hatta darda kaldıklarında daha çok şirke saplanıyorlar ve putları olan salihlerin kabirleriyle ilişkileri bolluk ve rahatlık hallerindeki ilişkilerinden daha sıkı oluyor. İlk dönem cahiliye müşrikleri ise bolluk ve rahatlık zamanlarında şirk koşuyorlar, darlık ve sıkıntılı anlarında ise sadece Allah'a yalvarıyorlardı. Nitekim Allah Teala onların bu durumunu şöyle haber vermektedir: **"Gemiye bindikleri zaman dini yalnız O'na has kılarak (ihlasla) Allah'a yalvarırlar. Fakat onları salimen karaya çıkarınca, bir bakarsın ki, (Allah'a) ortak koşmaktadırlar"**¹⁴⁶ Bu konuda daha başka ayetler vardır."¹⁴⁷

Bazı cahillerin Allah'a tevessül ve yaklaşmak niyetiyle yaptıkları tavaf, adak, kurban, yardım isteme, yatırlardan bir şey isteme, onların kabirlerinin yanında inzivaya çekilme gibi ameller; işte bütün bunlar Allah'a yaklaşımdır /ibadettir. Cinler için veya bir peygamber, bir kabir ya da bir veli için veya bir türbe ya da ağaç için kurban kesmek veya adak adamak; aynı maksatla mumlar ve kandiller yakmak; bazı ağaçlara, taşlara, kabirlere ve cinlere yiyecek ve içecek sunmak gibi Allah'tan başkası için yapılan hayırlar veya yeni doğan bir hayvanı Allah'tan başkası için ya da evi, arabayı ve binek hayvanını bela ve musibetlerden /kaza ve afetlerden korumak için adamak, onları kanla bulamak; aynı maksatla evin tavanında ve kapının eşiğinde kurban kesmek veya devlet adamlarını ve seçkin kişileri karşılarken onlara yaklaşmak için kurban kesmek; sahibine ceylan dişi gibi diş ihsan etsin diye güneşe doğru diş atmak veya damadın düğün günü kapının üzerine hamur koyması ve daha başka cahilî adetler... bütün bunlar Allah'tan başkası için yapılan ibadetlerdir, bâtıl/geçersiz işlerdir, kulun tevhit inancını sarsan bozuk itikatlardır. Pek çoğu apaçık şirktir. Çünkü onlar Allah'tan başkasının da bu işlere güç yetireceğine inanmaktadırlar. Bütün bu işler Allah'tan başkası için yapılmış ibadetler olarak kabul edilir. Allah'tan başkasına ibadet etmek ise Allah korusun sahibini dinden çıkaran ve cehennemi gerektiren en büyük şirktir.

Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"De ki: Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben müslümanların ilkiyim."¹⁴⁸

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'tan başkası için kurban kesen kimseye Allah lanet eder."^{149*}

İslama müntesip cahillerden pek çok kimsenin bu gayrimeşru bid'at ve şirk tevessüllerine sarıldıklarını, meşru ve sahih tevessül türlerinden yüz çevirdiklerini görünce hayret edersin. Meşru ve sahih tevessül çeşitleri Kitap ve Sünnet'te ve ümmetin salih selefinin uygulamasında mevcut olmasına rağmen onlar bunu yapmazlar.

Buna karşılık onların uydurdukları dualara ve kendi icat ettikleri gayrimeşru tevessüllere yöneldiklerini görürsün. Halbuki Allah Teala bunları meşru bulmamış, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kullanmamış ve İslam tarihinin ilk üç asrında

yaşayan bu ümmetin erdemli geçmişinden bunlar nakledilmemiştir. Hatta onlar bu işte o kadar ileri gitmişlerdir ki tevessülü lügavi ve şer'i anlamından çıkarmışlar ve ittifakla yasaklanmış yardım isteme/medet bekleme anlamına çekmişlerdir.

Bu durum onları, yaratan, rızıklandıran, dirilten, öldüren ve dualarını kabul eden yüce Allah'tan doğrudan istemeyi terke kadar sürüklemiş; kendilerine bile fayda ve zarar veremeyen ölülerin mezarlarına sığınır hale gelmişler, ölümsüz diriye, işiten ve cevap vereni bırakmışlar, işitmeyen ve cevap veremeyen ölümlere seslenmişler ve Allah'tan çok onlardan korkmuşlardır. Onların Allah'a yalancı yeminler etmeye cür'et ettiklerini görürsün ama Allah'ı bırakıp da veliler, salihler ve ölülerden birisiyle yemin edildiği zaman!... Rengi değişir ve hemen hakkı itiraf eder.

Şüphesiz bu en büyük şirktir. Çünkü onlar Allah'tan korkar gibi onlardan korkuyorlar ve saygı besliyorlar. Hatta daha çok saygı duyuyorlar. Korku ve saygı/havf ve haşyet bir ibadettir ve sadece Allah'a karşı beslenir. Çünkü fayda ve zarar sadece Allah'ın elindedir.

Bil ki ey muvahhid kardeşim, Allah seni her türlü şirkten korusun:

Şüphesiz gayri meşru tevessül Allah'a karşı bir suizandır. Çünkü Allah Teala bize kendisine dua etmemizi ve güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla tevessül etmemizi emretti. Aynı şekilde salih amellerimizle ve içimizdeki salih kişilerin dualarıyla tevessül etmeyi bize meşru kıldı. Allah Teala şöyle buyurdu:

"Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin kabul edeyim."¹⁵⁰

Allah'ın isimleri ve sıfatlarının dışında başka şeylerle ve salih olmayan amellerle tevessül ettiğimiz; peygamberlerin, salihlerin makamlarıyla veya zatlarıyla tevessüle sığındığımız ya da yukarıda gördüğümüz gayrimeşru tevessül çeşitlerinden herhangi birisini kullandığımız zaman bu, cehaletin ve selefin gittiği yola muhalefetin delili olur. Yine bunda, Allah Teala'nın bazı kullarının aracılığı olmaksızın dualarımıza cevap vermeyeceği ve ihtiyaçlarımızı gideremeyeceği inancı vardır. Bu, Allah'a karşı bir suizandır. Rahman ve Rahim olan Allah'a karşı suizan beslemekten işiten ve bilen Allah'a sığınırız.

Allah'tan yüz çevirmek ve başkasına bağlanmak öyle noktalara ulaşmıştır ki, bazı kimseler Allah'tan başkasına yemin eder velilerden, salihlerden ve ölülerden bollukta ve darlıkta yardım ister hale gelmişlerdir. Bununla onların şirki, muvahhidlerin efendisi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ortadan kaldırmak için gönderildiği ilk cahiliye şirkinden daha kaba/ ve çirkin bir şirk haline gelmiştir. Allah Teala şöyle buyurmuştur:

"Gemiye bindikleri zaman, dini yalnız O'na has kılarak (ihlasla) Allah'a yalvarırlar. Fakat onları salimen karaya çıkarınca, bir bakarsın ki Allah'a ortak koşmaktadırlar."¹⁵¹

Bu zamanın müşrikleri ise bollukta da darlıkta da daima şirk koşmaktadırlar. Şikayetimi Allah'adır. Güç ve kudret sadece Allah'a aittir.

Tevhit, bütün rasûllerin ve nebilerin ortak çağırısıdır. Hepsini bununla gönderildiler ve buna çağırdılar. Bu, Allah'ın kul üzerindeki hakkıdır. Öneminden dolayı Kur'an ayetlerinin pek çoğunda zikredilmiştir. Hatta Kur'an'daki sûrelerin tamamı bir nevi tevhidi ihtiva eder. Kişi İslam'a ilk olarak onunla girer, en sonunda dünyadan onunla çıkar. İlk vacip de son vacip de odur. Müslüman doğumundan ölümüne kadar onunla sorumludur. Her kulun Allah Teala'nın kullarına farz kıldığı saf tevhidi tanınması gerekir. Çünkü tevhid müslümanın hayatında ve İslam ümmetinin hayatında hem başlangıç noktasıdır, hem de son noktadır. Ondansapan her şeyi kaybeder. Dünyayı da kaybeder, ahireti de kaybeder.

Tevhit, himmetlerin ve en kıymetli vakitlerin sarfedildiği şeylerin en büyüğüdür. Çünkü müslümanın mutluluğu ona bağlıdır. Onun yokluğunda müslüman bedbahttır/mutsuzdur. Tevhidin durumu bu olunca bütün ümmete -özellikle alimlere-

gereken şey insanları ona çağırmasıdır, sözü onun üzerinde toplamaktır. O, Allah'ın bize tutunmamızı emrettiği sağlam ipidir. Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı yapışın, parçalanmayın."¹⁵²

Aynı zamanda onların insanlara, tevhidin hakikatine aykırı olan şeyleri veya bütün çeşitleri ve cinsleriyle şirkten, bid'atlerden ve diğer günah ve masiyetlerden olup da tevhidin vacip olan kemaline aykırı şeyleri de topluca anlatmaları gerekir.

Bid'at, tevhidin zıddıdır. Bu, Allah'ın dininde uydurulan şeydir. Dinde genel veya özel olarak ona delâlet eden hiçbir şey yoktur. Yani bid'at, Allah ve Rasûlünün dinde meşru kılmadığı bir fazlalıktır. O, Allah'a karşı bilgisizce söylenen bir sözdür. Sahibini Allah'ın tamamladığı dine kendi kafasından ilave yapan kişi konumuna getirir. Allah Teala şöyle buyurur:

"Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı beğendim."¹⁵³

Bid'at, helâkin sebebidir. Çünkü sünnetin zıddıdır. Sünnet doğru yol, bid'at sapıklıktır. Çünkü sünnet Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve ashabının yoludur. Bid'at Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve ashabının yoluna muhalefettir.

Bid'at'ın tehlikesi büyük, fert ve toplum üzerindeki etkileri pek fenadır. O, küfrün habercisidir, şirkin vasıtalarından bir vasıta, sapıklık yoludur. Bu yola giren kendisini şeytanın labirentlerinin içine atmış ve onun peşinden gitmiş olur. Bid'at, Allah'tan uzaklaşmaktır. Allah'ın öfkesini, cezasını ve gazabını gerektirir. Kalblerin eğrilmesine ve bozulmasına sebep olur.

Bid'at kötülüğün en şiddetlisi, günahların en tehlikelisidir. Bu sebeple bid'ata dalan ve onda ısrar eden kimsenin sonunun kötü olacağından korkulur. Sonra bid'atçı, günahkarın aksine çok az tevbe eder. Çünkü günahkâr işlediğinin günah olduğunu bilir ve tevbe eder. Halbuki bid'atçı işlediği bid'atın kendisini Allah'a yaklaştıran din olduğuna inanır, amelinin reddedilmiş olduğunu ve onu Allah'a yaklaştırmadığını, hatta O'ndan uzaklaşmasını ve günahını artırmaktan başka bir işe yaramadığını bilmeksizin onda daima ısrar eder. İnsanlar bid'atında onu taklit ettikleri zaman günahı ve vebali kat kat artar. Hem kendi günahını hem de sapıklığında onu izleyenlerin günahını yüklenir.

Bid'at bu tehlikeleri taşıdığına göre, ümmet içerisinde bid'atların bu şekilde ortaya çıkmasına ve yayılmasına yol açan en önemli sebepler nelerdir?!

Bid'atların içine düşmememiz için bu sebepleri öğrenmemiz gerekir. Bunların en önemlileri şunlardır:

- 1- Dinin hükümlerini, Peygamber'in sünnetini ve şeriatın maksatlarını bilmemek.
- 2- Heva ve hevese uymak, ve onu şeriatın emrine tercih etmek.
- 3- Şüphelere tutunmak ve onları dinin delillerinden zannetmek.
- 4- Akli naklin önüne almak ve mücerret akla güvenmek.
- 5- Kişilerin görüşlerini taklit etmek ve o görüşlerin fanatik taraftarı olmak.
- 6- Alimlerin susması ve üzerlerine vacip olan davet ve tebliğ görevini terketmesi.
- 7- Kâfirlere benzemek ve dini işlerinde onları taklit etmek.
- 8- Zayıf ve uydurma hadislere dayanmak ve diğer sebepler.

Ey Müslüman kardeş! Allah bizi ve seni gerçeğe ulaşmada başarılı kılsın.

Bil ki, sahih/doğru inançtan ve saf tevhitten yüz çevirmek ve ona gerekli özeni göstermemek, ümmetin helak olmasının ve hayırlı bir ümmet olma özelliğinin kaybolmasının sebebidir; uydurulmuş bid'atlere, saptırıcı yollara ve dini cehaletin yayılmasına vesiledir. Sahabiler, tabiiler ve tebei tabiiler Allah'ın dinini tebliğ etmek ve insanlara halis tevhidi öğretmek için dünyanın dört bir tarafına dağıldıkları zaman rehberleri ve peygamberleri Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gittiği yoldan gittiler; tevhidi ve onu anlatmayı gaye edindiler ve tevhide aykırı ve ters gelen masiyetleri ve bid'atleri engellediler.

Tevhidin yüceltilmesi ve bid'atlere karşı uyarı ve onların engellenmesi konusunda selef-i salih'ten gelen haberler pek çoktur.

Bunlardan bazıları şunlardır:

Yüce sahabi Abdullah b. Ömer *radıyallahu anh* şöyle demiştir: **"İnsanlar onu güzel görseler bile her bid'at bir sapıklıktır."**¹⁵⁴

Yüce Sahabi Abdullah b. Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle demiştir: **"Sünnette itidalli olmak bid'atte gayretli olmaktan daha hayırlıdır."**¹⁵⁵ Yine O şöyle dedi: **"Tâbi olunuz, bid'at çıkarmayınız. Sizin hiçbir şeye ihtiyacınız yoktur. Eski/ ve kıymetli olan şeye sarılınız."**¹⁵⁶

Allah rahmet eylesin yüce sahabi Hassan b. Atıyye el-Muhâribi sünnete tâbi olmanın isabetli bir davranış olduğunu destekleyen bir söz söylerken şöyle dedi: **"Bir toplum dinlerinde bir bid'at çıkardılar mı Allah Teala mutlaka onların sünnetleri arasından onun bir benzerini çekip alır. Sonra o sünnet kendilerine kıyamete kadar bir daha iade edilmez."**¹⁵⁷

İmam el-Evzâî şöyle dedi:

"Bid'atler ortaya çıktığı zaman alimler buna karşı çıkmazlarsa bunlar sünnet haline gelir."¹⁵⁸

İmam Eyyub es-Sahtiyânî şöyle dedi: **"Bid'atçının gayreti arttıkça Allah'tan uzaklığı da artar."**¹⁵⁹

Sufyan es-Sevrî ise şöyle dedi: **"İblis, bid'ati gûnahtan daha çok sever. Çünkü gûnahtan tevbe edilebilir fakat bid'atten tevbe edilmez."**¹⁶⁰

Muhammed b. Muslim ez-Zuhrî şöyle dedi: **"Sünnete bağlılık kurtuluştur."**¹⁶¹

Sonuç olarak deriz ki: Bütün bunlar bid'atlerden ve sonradan uydurulmuş şeylerden sakındırmak için mübarek selefin söylediği pek çok sözün küçük bir bölümüdür. Gayrimeşru tevessül bid'atide bunların içine girer. Hayır ve iyilik tamamen Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, onun saygıdeğer ashabının, onlara tabi olanların ve onlardan sonra gelen hidayet önderleri ve cehalet karanlığını aydınlatanların üzerinde bulundukları şeydedir/ tuttukları yoldadır. Bu aydınlatıcı hidayet önderlerinden bazıları şunlardır: Dört mezhep imamı Ebû Hanife, Mâlik, Şâfî ve Ahmed b. Hanbel; İbnu'l-Mubârek, Fudayl b. İyad, Vekî b. el-Cerrah, Muhammed b. Sirin, el-Hasen el-Basri, Said b. Cübeyr, Said b. el-Müseyyeb, ez-Zuhrî, Süfyan b. el-Uyeyne, Abdurrahman b. Mehdî, Yahya b. Saîd el-Kattan, Yahya b. Maîn, Yezid b. Harun el-Vâsî, Ebû Ubeyd el-Kasım b. Sellam, Ali b. el-Medinî, İshak b. Rahveyh, Ebû Hatim er-Râzî, Eyyub es-Sahtiyânî, el-A'meş b. Mihran, el-Evzâî, Süfyan es-Sevrî, el-Leys b. Sa'd, el-Buhârî, İmam Muslim, Ebû Dâvûd, İbn Mâce, en-Neseî, Tirmizî ve bütün müsned ve sünen sahipleri ve kıyamete kadar güzel bir şekilde onlara uyan diğerleri... Alemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.

MÜSLÜMANLARIN TEVESSÜL KONUSUNDAKİ SAPMALARININ SEBEPLERİ

İslam Şeriatı, Allah'ın kıyamet günü kullarından razı olacağı/ ve kabul edeceği yegane dindir. Şeriatlerin sonuncusudur. Kendisinden sonraki bir şeriatle değiştirilmeyecektir. Nitekim Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'de peygamberlerin sonuncusudur. Ondan sonra Peygamber gelmeyecektir. Çünkü O bütün insanlığa gönderilmiştir. Bu din kıyamete kadar baki kalacaktır. Mükemmeldir ve onların hem dünya hayatlarındaki hem de ahiretlerindeki muhtaç oldukları şeyler için yeterlidir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından önce Allah Teala bununla ilgili olarak şöyle buyurdu:

"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinize nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslamı beğendim."¹⁶²

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu dini tebliğ etti ve ondan hiçbir şeyi gizlemedi. Bize göstermediği hiçbir iyilik ve bizi sakındırmadığı hiçbir kötülük bırakmadı.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: **"Muhakkak ki ben sizi gecesi gündüzüne benzer apaydınlık bir yol üzerinde bıraktım. O yoldan sapanlar mutlaka helâk olur."**¹⁶³

Sahabiler, onlardan sonra gelenler ve daha sonra güzel bir şekilde onları izleyenler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hidayeti üzere hareket etmişler/onun sünnetini izlemişlerdir. Bu ilk üç nesil ilim ve amel yönünden insanların en hayırlısıdır. Bunlardan sonra cehaletin, bid'atlerin, kötülüklerin ve bid'at tevessüllerin ortaya çıktığı ve yayıldığı nesiller geldi. Bunların bu şekilde geniş bir şekilde yayılması için yardım edici sebeplerin olması gerekirdi. Sebeplerin bilinmesi ve teşhisi, tedavi vasıtalarının en önemlilerindendir. Hatta tedavinin yarısı olarak kabul edilir. Burada inşaallah müslümanların tevessül konusunda sapmalarına yol açan bu sebepleri üç meselede özetlemeye çalışacağım. Bunları Peygamberi yoldan sapmanın en önemli sebepleri olarak görüyorum. Diğerleri bunlardan türemektedir. Bu üç sebep şunlardır:

1- Kötülenmiş taklit.

2- Ayetlerin ve hadislerin bir kısmını alıp bir kısmını almamak.

3- Zayıf ve uydurma hadislerle ve haberlerle amel etmek.

BİRİNCİ SEBEP KÖTÜLENMİŞ TAKLİT

İslam toplumunda bid'atlerin ve cehaletin yayılmasına yol açan sebeplerin ve amillerin en önemlilerinden birisi usûl ve fûru'da alimleri- veya ilme mensup olanları- körü körüne taklit etmektir, onların sözlerini ve davranışlarını kanun haline getirmektir ve bunun kendilerini Allah'a yaklaştıracı tek yol olduğunu zannederek onlara tam bir teslimiyet göstermektedir. Hatta pek çokları onlar hakkında -söz ve tutumlarıyla- o kadar ileri gitmişlerdir ki onlara yanılmazlık izafe etmişler ve şöyle demişlerdir: Onlar sadece gerçeği söylerler ve doğruyu yaparlar.

Bu kötü taassupla ümmetimiz içinde bid'atler, hurafeler ve şirkler yayılmıştır. Hatta bu kötü taassup onların Allah'ın Kitabına ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine müracaat etmelerini bile engellemiştir. Allah yardımcımız olsun.

Şeytan onlara kötü amellerini süslemiş ve güzel göstermiştir. Birtakım şüphelerle ve çürük gerekçelerle ve bahanelerle bunu yapmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: "mezhep sahibi daha bilgilidir, onun mütalaası daha çoktur, Kitap ve Sünnet'in anlamlarını daha iyi bilir." veya "Sen mi daha iyi bilirsin yoksa filan imam mı?" veya "kim bir alimi taklit ederse salimen Allah'a kavuşur" gibi sözler.

Bütün bunlar yanıltır. Çünkü kurtuluş, başarı ve mutluluk sadece Rabbânî programda ve Nebvî hidayette /Allah'ın kitabında, Peygamber'in sünnetinde ve bu ikisine sınıksız sarılmaktadır.

Bundan dolayıdır ki müslümanların pek çoğunun tevessül konusundaki sapmalarının ilk ve en önemli sebebi kötülenmiş taklittir. Taklit şu şekilde tanımlanabilir:

"Bir kimsenin sözünü, delilini bilmeksizin kabul etmektir."

Veya taklit: "O sözü söyleyenin söylediği şeyle ilgili bir delili olmadığı halde ona müracaat etmektir."

Veya "Delilini tam olarak bilmeden bir müctehidin mezhebiyle amel etmektir."¹⁶⁴

O halde taklit, ancak şer'i delili bilmemekle oluşur ve taklit, delilini bilmeksizin başkasının sözüne/görüşüne tabi olmaktır.

İttiba, yani tabi olmak ise Allah'ın emrettiği şeyi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emrettiği şeyi ve Sahabilerin söylediği şeyi doğru bir şekilde öğrenmektir, bunun dışındaki ise taklit diye isimlendirilir.

Taklit iki çeşittir: Mübah olan taklit ve yasaklanan, kötülenen taklit

1- Mübah Taklit: Şer'i hükümlerin yollarını bilmeyen, bilme gücüne sahip olmayan ve bu hükümlerin delillerini anlaması mümkün olmayan avamın taklidi caizdir/mübahtır.

Mesela halktan şeriati bilmeyen bir kimsenin, ehli sünnet alimlerinden güvenilir, dindar, salih, ilim ve ictihadiyla tanınan itibarlı bir alimi dini bir meselede veya ihtilaflı bir konuda taklit etmesi gibi. Bu tür bir taklit caizdir. Bu konuda alimler arasında ihtilaf yoktur. Bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında bile bilinen bir husustur. Fakat bunun caiz olması avamın fetva aldığı kişiden delil istemesine mani değildir. Çünkü onun kendisiyle Allah'ın dinini yaşayacağı bir bilgiyi belgelendirmek istemesi ve hatta gönlünü tatmin etmesi hakkıdır. Hiçbir durumda Kitap, Sünnet ve icmadan delili

açıkça ortada olan bir meselede taklit caiz değildir. Çünkü nassa aykırı her içtihat batıl bir içtihattır. Sahih şer'i nassların delâlet ettiği konularda içtihadı yer yoktur.

Bu tür taklit, şer'i delile tabi olma esasına dayanır. Bu, bazı alimlerce "ittiba" diye ifade edilen şeydir. Çünkü avam herhangi bir şahsa onun sözünden dolayı uymaz, bilakis onun şer'i deliline uyar. Bu tür taklidin caizliğinde ihtilaf yoktur.

Avam için bu tür bir taklit caiz olunca, onun herhangi bir mezhebi her meselede aynıyla taklit etmesi gerekmez. Çünkü hakikat, muteber islamî mezheplerden herhangi bir mezhebin tekelinde değildir. Bilakis onun hakkı araştırması, doğruya en yakın olana tabi olması ve elinden geldiğince takva sahibi olması gerekir. Hakkın kendi mezhebinin dışında/kendi mezhebinin görüşüne aykırı bir şekilde ortaya çıkması halinde hemen ona dönmesi gerekir. Çünkü şer'i delillerle amel etmek, şu ayet-i kerimeyle amelden dolayı ittiba'nın ta kendisidir:

"Rabbinizden size indirilene uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!"¹⁶⁵

Buna karşılık bir müslümanın ruhsatlar peşinde koşarak, kendi nefesine kolay geleni, heva ve maksadına en uygun olanı araştırarak mezhepler arasında gidip gelmesi caiz değildir, şer'an yasaklanmıştır.

2- Yasaklanmış kötülenmiş taklit: Alimlerden sadece belirli bir şahsı bütün sözlerinde ve fiillerinde taklit etmek ve onun dışındakilerde de hakikatın olabileceğini kabul etmemek.

Bunun örneği bir şahsın delilini bilmediği muayyen bir alimi aynen taklit etmesidir. Öyle ki şer'i delillerle aksi sabit olsa bile onun görüşlerinin dışına çıkmaz. Bununla birlikte o, Kitap ve Sünnetten sağlam şer'i delillerin desteklediği diğer görüşleri bir kenara atarak o alimin görüşlerine sınıksız sarılmak suretiyle taklidinde ısrar eder. Bu tür bir taklit akıl noksanlığının ve bilgi azlığının delilidir. Şer'an haram kılınmıştır. Çünkü şer'i delili anlamaksızın ve ona dönmeksizin körü körüne bağlılık ve cehalet üzerine kurulmuştur ve sahibi taklit ettiği kişinin fanatığı olmuştur.

Taklid'in ilim olmadığı, mukallidin alim diye isimlendirilemeyeceği ve onun fetva vermesinin caiz olmadığı konusunda ilim adamları arasında ihtilaf yoktur. Çünkü mukallit şeriatı bilmeyen kişidir. Allah Teala ise bize alimlere sormayı emretti.

Müslümanlardan hiç kimsenin mezhep taasubu gütmesi, mezhep değiştirmenin caiz olmadığını, mezhep imamının doğru, başkalarının yanlış üzerinde olduğunu veya onun kemal derecelerinin en üstünde olduğunu, onun görüşlerinin ve sözlerinin şeriat olduğunu, herkesin ona uyması gerektiğini, bizim de onun peşinden gitmemiz ve onun görüşlerinin savunuculuğunu yapmamız gerektiğini iddia etmesi veya tabi olduğu mezhep imamına, bir peygambere ümmeti nasıl tabi oluyorsa o şekilde tabi olması caiz değildir. Çünkü bunların hepsi cahiliye adetlerindendir ve sapıklıktır. Bu bid'atçıların, hevasına nefsinin arzusuna uyanların ve cahiliye ehlinin durumudur. Onlar da kendileri için bir şahsı veya bir sözü belirliyorlar, ona çağırıyorlar, onun peşinden gidiyorlar ve onun için mücadele ediyorlardı. Bu aynı zamanda kötülenmiş hoş karşılanmayan bir ihtilafıdır. Müslümanların cemaatinin dışına çıkmaya, parçalanmalara, zayıflamalara ve aralarında düşmanlık ve öfke ateşinin tuuşmasına yol açar.

Bu meseledeki sahîh/ve doğru duruş, Sünnete bağlılıkları ve güzel itikat sahibi oldukları bilinen bütün alimlere saygı göstermektir, onları dost kabul etmek, onları sevmek, onları büyük görmek, onları yüceltmek, sahip oldukları ilim ve takvayı övmek, mezheplerinden, icthatlarından ve kitaplarından yararlanmak, taassuba kapılmadan onlardan ilim almaktır. Çünkü onlar hatasız değildirler, her alim hatada edebilir, isabet de edebilir. Müçtehit olduğu müddetçe fazileti ve değeri baki kalmakla birlikte hatası kendisine aittir. Onların özürleri kabul edilir, mükafaata layıktırlar, kötülenmezler, ayıplanmazlar ve kusurlu bulunmazlar.

Muteber ve yaygın fikhî-İslamî mezhepler bizim için büyük bir fikhî servettir. Bizim bunları öğrenmemiz, yararlanmamız, taassup göstermememiz, toptan reddetmememiz, zayıf noktalarından sakınmamız ve şer'i delillerin ışığında doğru ve hak olanı onlardan almamız gerekir. Çünkü müctehit imamların içtihatları bizim kendi içtihatlarımızdan daha doğrudur. Çünkü onlar bilgi ve takvaca bizden üstündürler.

Her müslümanın bir mezhebe veya diri olsun, ölü olsun, bir şahsa körü körüne bağlanmaktan ve onu şer'î naslara tercih etmekten uzak durması gerekir. Bir müslümanın sadece Kitap ve Sünnete sıkı sıkı sarılması gerekir. Çünkü genel anlamda mutlak itaat sadece Allah'a ve Rasûlüne yapılır.

Taassup ise çirkindir, batıldır ve haramdır, cahiliye hasletlerindendir.

Büyük alim Muhammed el-Emin eş-Şenkîfî şöyle dedi:

"Sahabilerin ve kendilerine hayırla şahitlik edilen diğer nesillerin karşı çıktığı bu tür taklit, bütün ulemadan bir kısmını değil de muayyen bir şahsı taklittir. Bu tür taklit hakkında Kitap ve Sünnette hiçbir delil gelmemiştir, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabından ve hayırla yad edilen ilk üç nesilden hiç kimse bu taklidi kabul etmemiştir. Allah hepsine rahmet eylesin bu, müctehit imamların görüşlerine de aykırıdır. Onlardan hiç kimse, bütün müslüman alimlerden diğerlerini bırakıp da muayyen bir şahsın görüşü üzerinde donup kalmayı kabul etmemiştir. Muayyen bir alimin taklit edilmesi dördüncü asrın bid'atlerindendir. Bunun aksini iddia eden, bize ilk üç asırdan muayyen bir şahsın mezhebine bağlanan tek bir şahıs gösterebilir. Bunu hiç bir zaman yapamayacak, çünkü kesinlikle böyle bir şey olmamıştır."166

Allah Teala körü körüne taklidi ve çirkin taassubu kötölemiş ve yasaklamıştır. Taklit, Allah'ın indirdiğinden yüz çevirmek, babalarla ve alimlerle yetinerek ona iltifat etmemek ve şahısların görüşleriyle yetinip Allah'ın indirdiğine ihtiyaç duymamak şeklinde olursa haramdır. Pek çok Kur'an ayetinde buna işaret edilmiştir. Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Onlara, Allah'ın indirdiğine ve Rasûle gelin denildiği vakit, babalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter, derler. Ataları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yol üzerinde bulunmuyor iseler de mi?"167

"Onlara, Allah'ın indirdiğine uyun, denildiği zaman onlar, hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız, dediler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğruyu da bulamamış idiyeler?"168

"Kuşkusuz onlar atalarını delâlette buldular da peşlerinden koşup gittiler."169*

Onlar atalarını körü körüne taklit ettiler, Allah'ın hidayetini reddettiler ve biz sizinle gönderilen hidayeti inkar edenleriz dediler. Allah Teala onları şu şekilde vasıflandırdı:

"Şüphesiz Allah katında hayvanların en kötüsü, düşünmeyen sağırlar ve dilsizlerdir."170

Sonra Allah Teala onları yerdi ve ayıpladı:

"Şu karşısına geçip tapmakta olduğunuz heykeller de ne oluyor? Dediler ki: Biz babalarımızı bunlara tapar kimseler bulduk. Doğrusu siz de, babalarınız da açık bir sapıklık içindesiniz"171

Sonra Allah Teala şu ayetinde onların kıyamet günündeki durumlarını anlatı:

"İşte o zaman kendilerine uyulup arkalarından gidenler, uyanlardan hızla uzaklaşırlar. (O anda her iki taraf da) azabı görmüş, nihayet aralarındaki bağ kopup parçalanmıştır. (Kötülere) uyanlar şöyle derler: Ah keşke bir daha dünyaya geri gitmemiz mümkün olsaydı da, Şimdi onların bizden uzaklaştıkları gibi

biz de onlardan uzaklaşsaydık! Böylece Allah onlara, işlerini pişmanlık ve üzüntülerinin kaynağı olarak gösterir ve onlar artık ateşten çıkamazlar."¹⁷²

"Yüzleri ateşte evrilip çevrildiği gün; "Eyvah bize! Keşke Allah'a itaat etseydik. Peygamber'e de itaat etseydik" derler. Ey Rabbimiz! Biz efendilerimize ve büyüklerimize uyduk da onlar bizi yoldan çıkardılar, derler."¹⁷³

Allah Teala ehli kitabı, Allah'tan kendilerine hakikat geldikten sonra alimlerine itaatlerinden ve haram-helal konusunda onları taklitlerinden dolayı kötüledi ve şöyle dedi:

"Allah'ı bırakıp bilginlerini ve rahiplerini rab edindiler."¹⁷⁴

Yüce Sahabi Huzeyfeti'bnu'l-Yemânî'ye *radıyallahu anh* bu ayet-i kerime hakkında soru soruldu ve: Onlar bilginlerine ve rahilerine ibadet mi ediyorlar? denildi. Huzeyfe *radıyallahu anh* bu soruya şu cevabı verdi:

"Hayır, fakat bilgin ve rahipler haramı onlar için helal kılıyorlar, onlar da helal sayıyorlar, helali onlara haram kılıyorlar, onlar da bunu haram kabul ediyorlardı."¹⁷⁵

Allah Teala, şer'i delilin ortaya çıkmasından sonra taklidi haram kıldı ve kendisinden indirilene uyulmasını emretti, başkasına uyulmasını yasakladı. Şöyle buyurdu:

"Rabbinizden size indirilene uyun, O'nu bırakıp da başka velilerin peşinden gitmeyin, ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!"¹⁷⁶

Allah Teala dini meselelerde ihtilaf edildiğinde Kitab'a ve Sünnete müracaat etmemizi emretti ve şöyle buyurdu:

"Eğer herhangi bir şeyde ihtilafa düşerseniz onu Allah ve Rasûlüne götürünüz."¹⁷⁷

Allah Teala, çağırıldıkları zaman Allah'a ve Rasûlüne müracaat etmekten yüz çevirenleri kınadı ve şöyle buyurdu:

"Onlara: Allah'ın indirdiğine ve Rasûl'e gelin (onlara başvurun) denildiği zaman münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün."¹⁷⁸

Selef alimleri ve müctehit imamların hepsi taklidi yasakladılar. Çünkü taklit zayıflamanın ve müslümanlar arasında çekişmenin sebeplerinden biridir. Hayır ve iyilik birlikte, ittiba'da, anlaşmazlık durmunda Allah'ın ve Rasûlü'nün sözüne müracaattır. Bu sebeple biz sahabe-i kiram'ın içlerinden hiç kimseyi bütün meselelerde aynen taklit ettiklerini görmedik.

Allah Rahmet eylesin dört mezhebin imamı da kendi görüşlerinde taassup göstermediler. Aksine onlar bir hadis gördüklerinde kendi görüşlerini terkederlerdi ve delillerini bilmeksizin başkalarının kendilerini taklit etmesini yasaklardı. Çünkü onlar İslamın maksatlarını bilen din ve hidayet önderleridirler. Taassup onlara yakışmaz. Çünkü içtihat ancak ilimden büyük bir nasibe erişenlerin nail olduğu yüksek bir mertebedir. İlim, ehli ve sahibi için bir şereftir. Onlardan taassubu engeller. Bu şeref onları ilimden apaçık hakikate çıkartır, Allah katındaki derecelerini yükseltir ve onlar bununla dünya ve ahiret saadetine nail olurlar.

Bu sebeple bütün ehli sünnet imamları -dört mezhep imamı da onlardandır- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine sınıksız sarılırlardı ve sünnete aykırı bütün görüşleri reddederlerdi. Hepsisi de taklidin menedilmesi üzerinde ittifak etmişlerdir. Kötü taklidin menedilmesi konusundaki onların bazı sözlerini zikretmemiz faydalı olacaktır:

1- Fakîh Sahabî Abdullah b. Mes'ud *radıyallahu anh* şunları söyledi:

"Hiç kimse dininde başka bir kimseyi taklit etmesin. Çünkü eğer o iman ederse o da iman eder, küfre gidese o da küfre gitmiş olur."179

"Ya alim ol veya öğrenci ol, bu ikisi arasında taklitçi /asalak birisi olma!"

"Câhiliyye döneminde biz, bir kimse yemeğe çağrılır da başkası da onunla giderse onu asalak sayardık. O bugün sizin içinizde dinini insanları taklit ederek alan kişidir."180

2- İslam ümmetinin büyük alimi Abdullah b. Abbas *radiyallahu anh* şöyle dedi:

"Alimin tökezlemelerinden dolayı onun peşinden gidenlerin vay haline!" Bu nasıl bir şey? denildi. Abdullah İbn Abbas şöyle cevap verdi:

"Alim kendi görüşüne dayanarak bir şey söyler. Sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini kendisinden daha iyi bilen birisini bulunca bu görüşünü terk eder. Halbuki ona tabi olanlar geçip gitmişlerdir."181

3- Sufyan İbn Uyeyne şöyle dedi:

"Rabia başı örtülü halde yan tarafına uzanmış ağlıyordu. Ona: Niye ağlıyorsun? diye soruldu.

Şöyle dedi: Beni ağlatan, açık riya, gizli şehvettir. İnsanlar alimlerin yanında annelerinin kucağındaki çocuklar gibidirler. Onlar neyi yasaklarsa ondan vazgeçerler, neyi emrederlerse onu yerine getirirler."182

4- Abdullah b. Muhammed el-Mu'tez şunu dedi:

"Güdülen hayvanla taklit eden insan arasında hiç fark yoktur."183

5- Müfessir tabii Mücahid b. Cebr şöyle dedi:

"Allah'ın kullarından kim olursa olsun onun sözü alınır da terk edilir de. Sadece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* müstesna."184

Bu meseleyi dört mezhep imamının konu ile ilgili görüşleriyle bitireceğim. Çünkü onların yolu tektir, O da delile tabi olmak, taklitten sakındırmak:

6- İmam Ebû Hanife şunları söyledi:

"Hadis sahih olunca o, benim mezhebimdir."185

"Nereden aldığımı bilmediği müddetçe bir kimsenin benim sözümü alması helal değildir."186

"Benim kitaplarımdan fetva veren bir kimsenin, bunu benim nereden alıp söylediğimi bilmedikçe fetva vermesi helal değildir."187

"Delilimi bilmeyen bir kimsenin benim sözümle fetva vermesi haramdır."188

"Şüphesiz biz insanız; bugün bir söz söyleriz yarın ondan dönebiliriz."189

"Sana ne oluyor ey Yakup! Benden her işitiğin şeyi yazma, çünkü bugün bir görüşte olurum, ertesi gün bırakabilirim."190

"Allah'ın Kitabına ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen habere aykırı bir söz söylediğim zaman benim sözümü terk ediniz"191

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'tan gelen şey benim başım-gözüm üstüner. Onun ashabından gelen şeyleri seçerek alırım ve onların sözlerinden dışarı çıkmam."192

7- İmam Mâlik b. Enes şunları söyledi:

"Ben insanım; hata da edebilirim, isabet de edebilirim, O halde Kitap ve Sünnete uygun olan her şeyi alın; Kitap ve Sünnete uygun olmayan herşeyi bırakın."193

"Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra kim olursa olsun onun sözü alınır da terk edilebilir de. Sadece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bundan müstesnadır."194

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* vefat etti, artık din tamamlanmıştır. O halde Peygamber'den gelen haberlere uymak gerekir. Reye/aklî görüşe uyulmaması gerekir."195

"Bir toplulukta (Peygamber'den gelen) haberler az olduğu müddetçe o toplumda hevalar (kafadan ahkâm kesmeler) çoğalır. Alimler azaldığı zaman insanların içinde cehalet ve yobazlık ortaya çıkar."196

"İnsanlar arasında egemen olan iki hüküm vardır: Allah'ın kitabında olan hüküm ve sünnetin hükmettiği hüküm, Bu vacip hükümdür ve bu doğrudur. Alimin kendi reyi ile içtihat ettiği hüküm umulur ki muvaffak olur /isabet eder. Üçüncüsü zorlama hükümdür, doğru olan şey onun muvaffak olmamasıdır."197

8- İmam Şafî şunları söyledi:

"Benim görüşüme aykırı olarak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, hadisçilerce sahih kabul edilen bir hadisin bulunduğu her meselede ben hayatımda da ölümünden sonra da o hadisin hükmüne dönerim."198

"Onu benden işitmemiş olsanız bile Peygamber'den gelen her hadis benim görüşümdür."199

"Ben ne söylersem söyleyeyim, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den benim sözüme aykırı olarak sahih yoldan gelen bir hadis daha evladır, beni taklit etmeyin."200

"Hiç kimse yoktur ki onun aleyhine Peygamber'den bir sünnet geçsin de ondan uzak kalsın. O halde ben ne söylersem söyleyeyim, hangi hükmü koyarsam koyayayım şayet Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den benim söylediğim şeyin aksine bir rivayet olursa Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in söylediği söz benim de sözümdür."201

"Bütün müslümanlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ait bir sünneti gören bir kimsenin başka birisinin sözü sebebiyle o sünneti terk etmesinin helal olmadığına icma etmişlerdir."202

"Benim kitabımda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine aykırı bir şey bulduğunuz zaman Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini alınız, benim söylediğimi bırakınız."203

"Hadis sahih olduğu zaman o benim mezhebimdir."204

"Ona aykırı sahih bir hadis olduğu halde benim bir söz söylediğimi gördüğünüz zaman biliniz ki benim aklım gitmiştir"205

Bir adam İmam Şafî'ye bir mesele hakkında soru sordu. Şafî: Bu mesele hakkında Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle söyledi, dedi. Adam Şafî'ye: Sen de mi böyle söylersin ya Eba Abdillah? diye sorunca Şafî şu cevabı verdi: Sen beni müşrik mi zannediyorsun, yoksa belim de zünhar mı görüyorsun, yoksa kiliseden mi çıktığımı gördün? Tabii ki bunu alacağım, tabii ki bunu alacağım, tabii ki bunu alacağım!! Bu, bütün müslümanların üzerine farzdır."206*

9- İmam Ahmed b. Hanbel şunları söyledi:

"Beni taklit etme, Mâlik, Şafî'i, Evzâ'i ve Sevrî'yi de taklit etme. Onların aldığı yerden sen de al."207

"Evzâ'i'nin görüşü, Mâlik'in görüşü ve Ebû Hanîfe'nin görüşü; hepsi görüştür. Bana göre hepsi de aynıdır. Delil ancak nakledilen hadislerdedir."208

"Kim Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadisini reddederse O, uçurumun kenarındadır."209

"Kişinin dinini başkalarından taklit etmesi fıkının /ilim ve anlayışının azlığındandır."210

"İttiba, kişinin Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den ve ashabından gelen şeylere tabi olmasıdır. Sonra o, tabiinden sonra muhayyerdir /dilediğini alır."211

Allah'ın Kitabına ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine sarılmak ve onu atmak konusunda selef alimlerinin sözleri ve tavsiyeleri pek çoktur. Çünkü onlar Allah Teala'nın şu sözünü çok iyi anlıyorlardı:

"Rabbinizden size indirilene uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz."212

Bu sebeple biz, onların taraftarlarından ve öğrencilerinden pek çoğunun onların sahih sünnete muhalif sözlerini terketmede onların tavsiyelerine uyduklarını ve şöyle dediklerini görürüz: Bu bizim imanımızın mezhebidir/ metodudur. Şayet bu sünnet ona ulaşsaydı aynısını söyler ve onunla amel ederdi.

Allah onları islama ve müslümanlara hizmetlerinden dolayı iyilikle mükafatlandırsın. Bizi ve onları ebediyet yurdunda Allah'ın huzurunda sevgili Peygamber Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* ile biraraya getsin. Bu, Allah'a zor değildir.

İKİNCİ SEBEP TAM OLARAK ANLAMADAN AYET VE HADİSLERİN BİR KISIMINI ALIP BİR KISIMINI ALMAMAK

İslam toplumunda bid'at tevessülün yayılmasına yol açan sebeplerden birisi de ayetlerin ve hadislerin bir kısmını alıp bir kısmını almamak ve diğerlerine bakmadan/ incelemeden aldığı hadislerle istidlal etmek /sadece onlara bakarak hüküm çıkarmaktır. Halbuki bu deliller onların kastettikleri şeye delâlet etmez, onların görüşlerini desteklemez ve bu delillerde onların görüşlerine dair değil bir açıklık, ufak bir ima bile yoktur. Üstelik onlar selef-i salih alimlerinden bunlarla ilgili bize nakledilen sahih /doğru tefsiri de anlamamışlardır. Veya onlar bunları gerçekten uzak bir teville tevil etmişlerdir. Geçmiş alimlerden, ilk üç nesilden, dört mezhep imamından ve onlara güzel bir şekilde uyanlardan hiç kimse de daha önce böyle bir yanlış anlayışa kapılmamışlardır. Bu ayet ve hadislerden bazıları şunlardır:

I. YASAKLANMIŞ TEVESSÜL HAKKINDA DELİL OLARAK KULLANDIKLARI AYETLER:

1- Bu ayetlerden birisi Allah Teala'nın şu sözüdür:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun. Ona yaklaştırmaya vesile arayın ve yolunda cihat edin ki kurtuluşa eresiniz."²¹³

Yaratılmış valıkların zatları ile tevessülün cevazına delil getirdikleri zaman bu ayeti ileri sürerler. Bu bir yanılgıdır. Çünkü ayeti kerime ehl-i sünnet ve'l-cemaat nazarındaki sahih tevessülün ispatında delildir. Bu da ayetteki vesile kelimesinde önce ve sonra geçen iman, takva ve Allah yolunda cihat gibi salih amellerdir. Bu konuda ehl-i sünnet arasında ihtilaf yoktur. Ancak onlarla muhalifleri arasındaki ihtilaf, yaratılmışların zatlarıyla tevessülün meşruluğu konusunda bu ayetin delil olarak kullanılıp kullanılamayacağı noktasındadır. Bu ayette onların söyledikleri şeye açık veya dolaylı herhangi bir işaret yoktur.

Ayet-i kerimedeki vesile ile kast edilen şey, Allahu Teala'ya itaatle ve O'nun razı olduğu amelle yaklaşımdır. Ehli sünnet ve'l-Cemaat müfessirleri arasında bu konuda hiçbir ihtilaf yoktur.

• İbnu Cerir et-Taberî bu ayetin tefsirinde şunları söyledi:

"Allah Teala bu ayetle şunu kastediyor: Ey haber verdiği, sevap vadettiği ve ceza ile korkuttuğu konularda Allah'ı tasdik edenler! "**Alah'tan korkun**" diyor ki: Size emrettiği size yasakladığı şeylerde O'na itaat ederek icabet edin, Rabbinizi ve peygamberinizi tasdikinizi ve imanınızı salih amellerinizle ispat edin "**Ve O'na yaklaştırmaya vesile arayın**" diyor ki: O'nun razı olduğu amelle O'na yakın olmaya çalışın.

Vesile: Şu sözü söyleyenin yaptığı iştir: Filan kişiye şöyle şöyle tevessül ettim, yani ona şöyle şöyle yaklaştım demektir..." İbnu Cerir daha sonra ilim adamlarının sözlerini senetleriyle birlikte sıraladı ve şöyle dedi:

"Ebû Vail'den "**O'na yaklaştırmaya vesile arayın**" ayeti hakkında şu söz rivayet edildi: Dedi ki: Amellerde yakınlık arayın, demektir. Ata'ya göre vesile, yakınlık demektir.

Süddi'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Vesile, istemek ve yaklaşmak demektir.

Katade'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Yani O'na itaat ederek ve razı olduğu amellerle yaklaşın.

Mücahid'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Vesile, Allah'a yakınlık demektir. Hasan ve Abdullah'dan da İbn Kesir de vesilenin yakınlık anlamına geldiği rivayet edilmiştir.

İbn Zeyd'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Vesile, muhabbetir, Allah'a sevginizi gösterin demektir. İbn Zeyd bunu dedikten sonra şu ayeti okudu: "Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine vesile ararlar,"²¹⁴⁻²¹⁵

• Büyük alim, müfessir Şihabüddin Mahmud el-Alûsî el-Bağdâdî bu ayetin tefsirinde şunları söyledi:

"Ey iman edenler. Allah'tan korkun" Allah Teala kendisine ve Rasûlüne harp açanların cezasını ve cinayetlerinin büyüklüğünü zikrettiği ve bunlar arasında tevbe edenlerin Allah tarafından bağışlanacağına işaret ettiği zaman müminlere de yapacakları ve terk edecekleri her şeyde Allah'a karşı sorumluluk bilincinde olmalarını emretti. Savaş ve bozgunculuk, sakınmaları gereken masiyetler cümlesindendir. Tevbe, istiğfar ve bozgunculuğu önlemek de yapacakları taatler cümlesindendir.

"Ona yaklaşmaya yol arayın" Yani O'nun Sevabını ve yakınlığını kazanmaya yol arayın.

Vesile Feile kalıbında bir kelimedir. İtaatlerde bulunmak ve masiyetleri terketmekle kendisiyle Allah'a tevessül edilen ve yaklaşılan şeyler manasına gelir. Mahmud el-Alûsî daha sonra şöyle dedi:

Bazı insanlar bu ayeti kerimeyle salihlerle yardım istemenin, onları Allah'la kullar arasında vesile kılmanın ve: "Allah'ım, bize şunu şunu vermen için sana filan kişi ile yemin ediyoruz" demenin meşruluğuna delil getirdiler. Onlardan bazıları da Allah'ın kullarından ölü veya orada hazır bulunmayanlar için: "Ey filan zat, bana şöyle şöyle rızık vermesi için Allah'a dua et" diyorlar. Bunun vesile aramak cinsinden bir şey olduğunu iddia ediyorlar ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle dediğini rivayet ediyorlar:

"Çaresiz kaldığınız zaman kabirdekilere müracaat edin veya onlardan yardım isteyin." Bütün bunların gerçekte hiçbir alakası yoktur. Bu makamda söylenecek doğru söz şudur: Yarattılandan yardım istemek, ondan dua talebi anlamında onu vesile kılmak -şayet istenilen kişi hayata ise- bunun caizliğinde şüphe yoktur. Bunun caiz oluşu, onun isteyen kişiden daha faziletli oluşuna bağlı değildir. Hatta faziletli olan bir kimse faziletçe daha alt seviyede bulunan birisinden de dua talebinde bulunabilir.

Sahih olarak rivayet edilmiştir ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kendisinden umre yapmak için izin istediği zaman Ömer'e *Radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Kardaşağzım, duandan bizi de unutma." Ayrıca Ömer'e Uveyse'l-Karanî'den kendisi için istiğfar etmesini istemesini emretmiştir. Ümmetine de yukarıda geçtiği gibi kendisi için vesileyi istemelerini ve kendisine salavat getirmelerini emretmiştir.

Kendisinden talepte bulunulan kişi ölmüş ise veya orada hazır değilse bunun caiz olmadığı ve seleften hiç kimsenin işlemediği bir bid'at olduğunda hiçbir alimin şüphesi yoktur..."²¹⁶

-Allah rahmet eylesin- Alûsî daha sonra ilim adamlarından ve müctehit imamlardan bid'at tevessülün menedilmesi konusunda nakiller yaptı, tevessül meselesini etraflıca açıklamak için uzun uzun nefes tüketti, meşru ve gayri meşru tevessülleri beyan etti, muhaliflere cevaplar verdi, onların kusurlarını /yanlışlarını ortaya koydu; Kitap, Sünnet ve Selefi Salihin uygulamasından delil ve burhanlarla onların şüphelerini çürüttü. Daha fazla bilgi almak isteyen onun tefsirine müracat etsin.

- Şam'ın büyük alimi Şeyh Muhammed Cemaleddin el-Kâsımî bu ayet-i kerimenin tefsirinde şunları söyledi:

"Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve ona yaklaşmaya vesile arayın." Vesile: Yakınlık demektir. İbn Abbas, Mücahid, Ebû Vail, el-Hasen, Zeyd, Ata, es-Sevrî ve pek çok kişi bunu böyle tefsir ettiler. Katade dedi ki: Yani Allah'a itaat ederek ve razı olduğu ameller işleyerek yaklaşın demektir. İbn Zeyd şu ayeti okudu: **"Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine vesile ararlar."**

İbn Kesir dedi ki: "Bu alimlerin söylediği hep budur. Bu konuda müfessirler arasında ihtilaf yoktur..." Daha sonra şöyle dedi:

"Uyarı: "Vesile"nin tefsiri konusunda zikrettiğimiz şeyler, itimat edilen bir tefsirdir. Takıyüddin İbn Teymiyye "Kitabü't-Teveşşül" de bu konuda öyle bir açıklama yapmıştır ki artık söylenecek söz bırakmamıştır. Biz ondan bir bölüm nakletmeyi uygun gördük. Çünkü tefsir ilminde araştırma yapan bir kimse onu görmezlikten gelemmez."²¹⁷

Sonra oradan meşru ve gayri meşru vesileyi Şer'î delilleriyle açıklayan bilgiler nakletti. Daha fazla bilgi isteyen, konusunda yazılmış bu büyük esere müracaat etsin.

- Büyük alim, usulcü, müfessir Muhammed el-Emin İbn Muhammed el-Muhtar eş-Şenkîfî bu âyetin tefsirinde şunları söyledi:

"Bil ki alimlerin çoğunluğuna göre burada vesile ile kastedilen, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği şeye uygun bir şekilde ve Allah'a samimi bir bağlılık içinde/ ihlasla, O'nun emirlerine uyararak, yasaklarından sakınarak Allah'a yaklaşımdır. Çünkü Allah'ın rızasına ulaştıran ve O'nun katındaki dünya ve ahiret iyiliğine / saadetine kavuşturan tek yol budur.

Vesilenin aslı, bir şeye yaklaştıran ve ona ulaştıran yoldur. Bu da alimlerin icma ile salih ameldir. Çünkü Rasûlullah'a tabi olmanın dışında Allah'a yaklaştıracak vesile/ yol yoktur. Buna göre vesileden kastedilen manayı açıklayan pek çok ayet vardır. Mesela bunlardan bazıları şunlardır: **"Peygamber size neyi verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan da sakının."**²¹⁸ **"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz."**²¹⁹ **"De ki: Allah'a ve Rasûlüne itaat edin."**²²⁰

İbn Abbas'tan *radıyallahu anhu* rivayet edildiğine göre vesile ile kastedilen hacettir/ ihtiyaçtır. Nafi, el-Ezrak'a: Araplar bu kelimeyi tanırlar mı? diye sorunca Nâfi ona Antere'nin şu beytini okudu:

"Erkeklerin sana ihtiyacı (vesile) vardır,

Seni alırlarsa sürmelenir, kınalanırsın"

Beytteki ihtiyaç vesile ile ifade edilmiştir. İbn Abbas'tan gelen bu rivayete göre **"O'na vesile arayın"** ayetinin anlamı ihtiyacınızı Allah'tan isteyin demektir. Çünkü bu ihtiyaçları vermeye sadece O'nun gücü yeter. Şu ayet-i kerime bu yöndeki bir manayı beyan etmektedir: **"Bilmelisiniz ki, Allah'ın yanısıra tapdıklarınız atma, size rızık veremezler. O halde rızık Allah katında arayın."**²²¹ **"Allah'ın lütfunu isteyin."**²²²

Vesile kelimesinin gerçek manası, alimlerin genelinin ulaşmış oldukları manadır ki ibadetlerde Peygamber'in getirdiği şekle uygun olarak ihlasla Allah'a yaklaşmak demektir. İbn Abbas'ın tefsiri de bu mananın içinde vardır. Çünkü ihtiyaçların giderilmesi için Allah'a yalvarmak, yakarmak da O'nun rızasına ve rahmetine kavuşmaya vesile olan en büyük ibadet türlerinden biridir.

Bu araştırmayla öğrenmiş oldun ki cahillerin peşinden giden tasavvuf iddiasındaki sapıkların pek çoğunun ayetteki vesileden kendisi ile Rabbi arasında aracı olan şeyhin kastedildiğini iddia etmesi, cehalet, körlük ve apaçık bir sapıklık içinde

yolunu kaybetmek demektir. Allah'ın Kitabıyla oynamaktır ve kafirlerin küfrünün temelini teşkil eden Allah'ı bırakıp vasıtalar edinmektir. Nitekim şu ayetlerde Allah Teala onların bu durumunu açıklamaktadır:

"Allah'tan başka veliler edinenler: Biz bunlara, sırf bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz, derler"²²³ **"Onlar Allah'ı bırakıp kendilerine ne zarar, ne de fayda veremeyecek şeylere tapıyorlar ve: Bunlar Allah katında bizim şefaathçılarımızdır, diyorlar. De ki: Siz Allah'a göklerde ve yerde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Haşa! O, onların ortak koştuklarından uzak ve yücedir."**²²⁴

Her mükellefin bilmesi gerekir ki, Allah'ın rızasına, cennetine ve rahmetine ulaştıran yol, O'nun Rasûlüne *sallallahu aleyhi ve sellem* tabi olmaktır/ Onun izinden gitmektir. Kim bundan saparsa doğru yoldan sapmış olur:

"Ne sizin kuruntularınız ne de ehli kitabın kuruntuları gerçektir, kim bir kötülük yaparsa onun cezasını görür."²²⁵

Bizim burada vesileye getirdiğimiz yorum budur. Şu âyet-i kerimedeki anlamı da budur: **"Onların yalvardıkları bu varlıklar da Rablerine hangisi daha yakın olacak diye vesile ararlar."**²²⁶ Buradaki vesile ile kastedilen şey, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kendisi için Allah'tan istememizi emrettiği ve Allah'ın ona vereceğini umduğumuz cennetteki bir makam değildir. Çünkü o manadaki bir vesile sadece bir kula verilecektir, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de o kulun kendisi olacağını ümit etmektedir.²²⁷

Büyük alim İbn Kesir, bu ayetin tefsirinde müfessirlerin bu mana üzerinde ittifak ettiklerini nakletti ve şöyle dedi:

"Allah Teala mümin kullarına takvayı emrederek buyuruyor. Takva O'na itaatle birarada olursa onunla haramlardan kaçınmak ve yasakları terketmek de kastedilmiş olur. Bundan sonra Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **"O'na vesile arayın"**

Süfyan es-Sevrî, Talha'dan; O, Ata'dan; o da İbn Abbas'tan naklederek şöyle dedi: Vesile, yakınlık demektir. Mücahid, Ebû Vail, Katade, Abdullah b. Kesir, Süddi, İbnu Zeyd ve daha pek çok kişi böyle dedi Katade dedi ki: Yani Allah'a itaatle ve O'nun razı olduğu amelle yaklaşın. İbnu Zeyd şu ayeti okudu: **"Onların yalvardıkları bu varlıklar da Rablerine vesile ararlar."** Bu alimlerin söyledikleri budur ve müfessirler arasında bu konuda ihtilaf yoktur.²²⁸

2- Bid'at tevessül konusunda ehl-i sünnet muhaliflerinin delil olarak ileri sürdükleri ayetlerden birisi de şudur.

"De ki: Allah'ı bırakıp da (ilah olduğunu) ileri sürdüklerinize yalvarın. Ne var ki onlar sizin sıkıntınızı ne uzaklaştırabilir, ne de değiştirebilirler. Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar. O'nun rahmetini umarlar ve azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı sakınılacak bir azaptır."²²⁹

Bu ayet-i kerimedeki vesile de yukarıdaki ayette geçtiği gibi- salih amellerle mutlak itaatle ve korku ve ümit arasındaki ibadetle Allah'a yaklaşımdır.

Allah Teala bu ayette Allah'ın hakkını kulları için sarfederek salih kişiler hakkında aşırı giden kimselere şöyle söyleyerek hitabediyor: Allah'ı bırakıp da kendilerine dua ettiğiniz bu kişiler de sizin gibi kullardır. Değil başkalarına, kendilerine bile fayda veremezler ve zararı defedemezler. Bilakis onlar meşru bir şekilde Allah'a yaklaşır, rahmetini umar, azabından korkarlar. O'nun azabından sadece hüsranda olanlar emin olduklarını zannederler.

Allah'tan başkasından yardım /ve imdat istemenin mübahlığına bu ve diğer ayetlerle delil getirmeye gelince bu, kelimenin tam anlamıyla Allah kelamının anlamını çarpıtmaktır.

Çünkü Allah Teala'nın bize emrettiği vesile, razı olduğu salih amele O'na yaklaşmayı istemektir. Anlayışlarına, inançlarındaki itidale ve ümmetin kendileri üzerindeki ittifakına güvenilen müfessirler arasında bu tefsirde ihtilaf yoktur.

- İbn Cerir et-Taberî bu ayetin tefsirinden söz ederken şunları söyledi:

"Allah Teala Peygamberi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e şöyle diyor: Ey Muhammed, Allah'ı bırakıp da yaratıklarına ibadet eden kavminin müşriklerine de ki: Ey kavmim, başınıza bir zarar geldiğinde Allah'ı bırakıp da Rab ve ilah olduklarını zannetklerinize yalvarın. Bakın bakalım, sizden bu zararı defedebilecekler mi veya sizden başkasına çevirebilecekler mi? Onlara siz ilah olarak yalvarıyorsunuz. Halbuki onların buna güçleri yetmez ve ellerinden bir şey gelmez. Buna ancak onların yaratıcılarının gücü yeter.

Denildi ki: Peygamber'in bu sözü kendilerine söylemesi emredilen kimseler meleklerle, Uzeyr'e ve İsa'ya tapıyorlardı. Bazıları da cinlerden bir topluluğa ibadet ediyordu...

Allah teala buyuruyor ki: Bu müşriklerin Rab olarak yalvardıkları bu varlıklar "Rablerine vesile arıyorlar." yani Rabler olarak kendilerine yalvarılanlar da Rablerine yakın olmak için çalışırlar. Çünkü onlar Allah'a iman eden kimselerdir. Allah'a ortak koşanlar, Allah'ı bırakıp onlara ibadet ediyorlar. Salih amelleriyle ve Allah'a ibadetindeki çabasıyla Allah'a en yakın olanlar da **"Rablerine yaklaşmak için vesile ararlar"**, bu fiilleri ile **"O'nun rahmetini umarlar"**, ve O'nun emrine muhalefetlerinden dolayı **"O'nun azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı sakınılacak bir azaptır."** Diğer müfessirler de bizim bu konuda söylediklerimize benzer şeyler söylediler. Ancak onlar müşriklerin yalvardıkları varlıkların kimliği konusunda ihtilaf ettiler. Bazıları bunların cinlerden bir topluluk olduğunu söylediler."²³⁰

- İmam Şevkânî bu ayetin tefsirinde şunları söyledi:

"Bu ayet, meleklerin suretleri diye heykellere tapan müşrikler topluluğuna ve İsa, Meryem ve Uzeyr'in ilah olduğunu söyleyen ehl-i kitap topluluğuna bir cevaptır. Allah Teala, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'ine onlara şöyle söylemesini emretmiştir: Allah'ı bırakıp da ilah olduklarını ileri sürdüklerinize yalvarın. Denildi ki: "İleri sürdükleriniz" ifadesiyle cinlerden bir topluluk kastedildi. Onlara göre bunlar Araplardan bir grup insanlardır. Ancak ayet bizim zikrettiğimiz şeyi Allah'ın şu sözüyle tasdik etti: **"Onlar Rablerine yaklaşmak için vesile ararlar."** Bu ifadeyle cansız varlıkların kastedilmesi uygun/ ve doğru değildir. **"Onlar sizin sıkıntınızı uzaklaştıramazlar."** Yani buna güçleri yetmez. Gerçek Mabut, sıkıntıyı giderebilen ve onu bir halden diğer hale, bir yerden başka bir yere değiştirebilendir. Onların ilah olduğunu ileri sürdükleri bu varlıkların ilah olmadığı kesindir. Sonra Allah Teala onların menfaatleri celbetme ve zararı defetmede Allah'a şiddetle muhtaç olduklarını beyan ederek iktidarsızlıklarına vurgu yaptı ve şöyle dedi: **"Onların yalvardıkları bu varlıklar Rablerine vesile ararlar."...** Vesile arayanların alt seviyede olduklarında ihtilaf yoktur. Vesile itaat ve ibadetle yakınlık demektir. Yani Rablerine onları yaklaştıracak şeyi aramakta Allah'a yalvarırlar. "Rableri" kelimesindeki zamir ibadet edilenler veya ibadet edenlere gider. **"hangisi daha yakındır"** mübteda ve haberdır. Zeccac dedi ki: Bunun manası, bir vesile ile Allah'a daha yakın olan, demektir. Yani salih amelle Allah'a yaklaşanı bunun, yani ayette geçen "eyyühüm" kelimesinin "yebteğün" dediki zamirden, yani "onlar ararlar" ifadesindeki "onlar" zamirinden bedel olması da caizdir. O zaman mana şöyle olur: Allah'a en yakın olanlar da Allah'a yaklaşmak için vesile ararlar. Hal böyle olunca daha aşağı derecedekiler nasıl aramasın?

Denildi ki: "Yebteğüne" kelimesi "hırslanırlar" anlamını içerir. Yani itaat ve ibadetle Allah'a daha yakın olmak için hırslanırlar."²³¹

- Usûlcü müfessir büyük alim Muhammed el-Emin İbn Muhammed el-Muhtar eş-Şenkîfî bu ayetin tefsirinde şunları söyledi:

"Allah Teala bu ayeti kerimede kafirlerin Allah'ı bırakıp da kendilerini Allah'a yaklaştıracığını ve Allah katında kendilerine şefaathçi olacağını ileri sürdükleri mabutların, ibadet edenlerinden zararı uzaklaştıramayacaklarını yani hoşla

gitmeyen şeyi onlardan gideremeyeceklerini ve değiştiremeyeceklerini yani bir insandan başka bir insana aktaramayacaklarını veya hastalığı sağlığı, fakirliği zenginliğe, kıtlığı bolluğa vs. çeviremeyeceklerini beyan etmektedir.

Daha sonra Allah Teala ayette, kafirlerin Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleri mabutların Allah'a itaat ederek O'na yaklaştıklarını ve O'na yaklaşmak için vesile aradıklarını, yani O'nun rızasını kazanmaya ve O'na itaat ederek katındaki sevaba nail olmaya yol aradıklarını beyan etti. O halde size gereken de onlar gibi olmaktır. Bu ayet-i kerimde beyan ettiğim, Allah'tan başka her mabudun kendisine ibadet edene hiçbir yararının olmayacağı ve O'ndan başka her mabudun Allah'a muhtaç olduğu şeklindeki bu manaya ve daha önce Maide suresinde verdiğim manaya göre vesile ile kastedilen şey salih amel ile Allah'a yaklaşımdır..."²³²

3- Gayrimeşru bid'at tevessül konusunda onların ileri sürdükleri delillerden birisi de şu ayettir:

"Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Rasûl de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı."²³³

Şayet bu ayeten önceki ve sonraki ayetleri incelersek bunların münafıklara hitabettiğini buluruz. Bu ayet Peygamber'in vereceği hükümden uzaklaşıp mahkemeleşmek için tağuta müracaat ederek münafıklık yapan bir topluluk hakkında indi. Eğer onlar günahlarını itiraf ederler, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek tevbe ederler, bu günahtan dolayı Allah'tan bağışlanma dilerler, Peygamber de onlara şefaati olarak onlar için Allah'a istiğfar ederse Allah onların tevbelerini kabul edeceğini beyan etti.

Bütün bunlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hayatta iken olmuştur. Tefsir kitaplarında ve ilim adamlarının diğer kitaplarında, tefsir, hadis ve fıkıhçılardan selef-i salihin alimlerinden Peygamberin vefatından sonra böyle bir şeyin vaki olduğuna dair herhangi bir bilgi gelmemiştir.

Ehli sünnet muhaliflerinin bu ayetin peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrine gelip günahlarının bağışlanması konusunda ondan istiğfar ve şefaati talebinde bulunmaya delâlet ettiğine istidlal etmelerine gelince bu batıl bir istidlaldır, sakat bir anlayışa ve tevhid gerçeğinden uzaklaşmaya delâlet eden fasit/ yanlış bir görüştür.

Ashab-ı kiram *radiyallahu anhum* bu ayetten böyle bir yanlış anlayışa kapılmadılar. Bu sebeple onların istiğfar talebiyle Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrine geldiklerine dair hiçbir şey nakledilmedi. Halbuki onların nefislerine zulmetmeleri kesinlikle Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra da vaki olmuştur. Bu da ehl-i sünnet muhaliflerinin anlayışlarının yanlış ve reddedilen bir anlayış olduğunu gösterir.

• İbn Cerir et-Taberî bu ayetin tefsirinde şunları söyledi:

"Bununla Allah Teala şunu kastediyor: Eğer bu iki ayette nitelikleri sıralanan münafıklar -ki onlar Allah ve Rasûlünün hükmüne çağırıldıkları zaman bundan tamamen yüz çevirirler- mahkemeleşmelerinde Tağuta başvurarak, Allah'ın Kitabından ve Rasûlünün sünnetinden uzaklaşarak, büyük bir günah işlemek suretiyle nefislerine zulmettikleri zaman sana gelirlerse ey Muhammed; senin hükmünü bırakıp hükmüne razı bir vaziyette Tağuta geldikleri, böylece yapacaklarını yaptıkları zaman tevbekar olarak sana gelirlerse, günahlarından dolayı Allah'ın kendilerini affetmesini ve günahlarını örtmesini isterlerse, Allah'ın Rasûlünde onlar için Allah'tan böyle bir şey isterse... İşte **"Allah'tan bağışlanma dileseler, Rasûl de onlar için istiğfar etseydi"** ayetinin anlamı budur."²³⁴

• Şam'ın büyük alimi Muhammed Cemaleddin el-Kâsımî bu âyetin tefsirinde şöyle dedi:

"Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman..." bu zulüm büyük bir zulümdür. Çünkü onlar kendilerini azaba, sana itaati terkedip Tağut'un mahkemesine başvurarak münafıklık azabına attılar. Nifaktan tevbe ederek, işledikleri günahları terk ederek **"sana gelseler"** de bundan dolayı "Allah'tan tevbe etseler, Rasûl de onlar için istiğfar etseydi" yani bağışlanmaları için Allah'a dua etseydi, Rasûlün istiğfarı kendi istiğfarlarının kabulü için vesile olurdu ve "Allah'ı ziyadesiyle affedici" yani tevbelerini kabul edici ve "esirgeyici bulurlardı." yani tevbenin kabulünün arkasından onlara rahmetiyle muamelede bulunurdu."²³⁵

- Büyük alim, müfessir, fıkıhçı Abdurrahman b. Nasır es-Sa'di bu ayetin tefsirinde şunları söyledi:

"Allah'tan tevbe etseler, Rasûl de onlar için istiğfar etseydi" yani bağışlanmaları için Allah'a dua etseydi, Rasûlün istiğfarı kendi istiğfarlarının kabulü için vesile olurdu ve "Allah'ı ziyadesiyle affedici" yani tevbelerini kabul edici ve "esirgeyici bulurlardı." yani tevbenin kabulünün arkasından onlara rahmetiyle muamele ederdi. Peygambere bu şekilde bir geliş onun hayatına mahsus bir olaydır. Çünkü ayetin gelişi buna delâlet ediyor. Çünkü Peygamberin istiğfar etmesi ancak onun hayatında olur. Ölümünden sonra ise ondan hiçbir şey istenmez. Hatta bu şirktir."²³⁶

Şeyhulislam İbn Teymiyye bu ayetle istidlal edenler hakkında şunları söyledi:

Ölümünden sonra ondan istiğfar talep ettiğimiz zaman, ondan istiğfar talep eden sahabiler konumunda oluruz, diyorlar ve bu sözleriyle sahabilerin, güzel bir şekilde onlara tabi olanların ve diğer müslümanların icmainsine muhalefet ediyorlar. Çünkü onlardan hiçbirisi peygamber'in ölümünden sonra kendisine şefaatiçi olmasını istememiş, ondan hiçbir şey istememiş ve müslümanların müctehit alimlerinden de hiç kimse de kitaplarında böyle bir şey zikretmemiştir..."

İbn Teymiyye Allah'tan başkasından isteme konusunda bazı bid'at türlerini sıraladıktan sonra şöyle dedi:

"Bu, İslam dininde bilinmesi zorunlu, mütavattir olarak nakledilen ve müslümanların icması ile sabit olan şeylerdendir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ümmetine bunu meşru kılmamıştır. Aynı şekilde ondan önceki peygamberler de böyle bir şeyi meşru kılmamışlardır. Hatta ehl-i kitabın yanında da peygamberlerden nakledilmiş böyle bir bilgi yoktur. Nitekim müslümanların elinde de Peygamberlerinden bununla ilgili bir rivayet yoktur. Bunu Peygamberlerinin ashabından, ve onları en güzel şekilde izleyenlerden de hiç kimse yapmamıştır. Müslümanların önderlerinden, dört mezhep imamından ve diğer müctehit imamlardan da hiç kimse bunu hoş karşılamamıştır. Müctehit imamlardan hiç kimse, ne hac menasikinde ne de diğer ibadetlerde herhangi bir kimsenin Peygamber'den kabri başında kendisi için şefaati etmesini istemesinin veya ümmeti için dua etmesini istemesinin veya ümmetinin başına gelen dünyevi ve dini musibetleri şikayet etmesinin müstehap olduğunu zikretmemiştir."²³⁷

- Faziletli büyük alim Muhammed b. Salih el-Useymin bu ayetin Peygamber'den kabri başında bir şey istemeye delâlet etmediğini söylemiştir. Çünkü Allah Teala bu âyette şöyle buyuruyor:

"Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman..." Bu ayette zaman manasına gelen "iz" geçmiş zamana delâlet eden bir zarftır, gelecek zamana delâlet eden bir zarf değildir. Allah Teala gelecek ve geniş zamana delâlet eden "iza"yı kullanmadı. Bu sebeple ayet Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hayatında meydana gelen bir durumdan söz eder... Ayet, mahkemeleşen veya mahkemeleşmek için Allah ve Rasûlünden başkasına müracaat eden bir topluluk hakkında inmiştir Nitekim ayetin öncesi ve sonrası da buna delâlet eder."²³⁸

4- Gayrimeşru bid'at tevessül konusunda onların delil olarak kullandıkları ayetlerden birisi de şudur:

"Sen onların içinde iken Allah, onlara azap edecek değildir. Ve onlar mağfiret dilerlerken de Allah onlara azap edici değildir."²³⁹

İtikatta ehl-i sünnet ve'l-Cemaate muhalif olanlar önceki ayete delil olarak bu ayetle istidlal ediyorlar. Bununla Peygamber'in hem hayatında hemde ölümünden sonra ümmeti için istiğfar edeceğini çıkarıyorlar. Bu görüş, gerçeğin çok uzağındadır, hatalı bir yorumdur ve sakat bir anlayıştır. Ashabı kiram'dan *radiyallahu anhum* bize ulaşan sahih İtikada da aykırıdır.

Bu ayet-i Kerimenin doğru anlamı şudur: Allah Teala, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onların içinde iken ve onların arasında onları Allah'a ibadete davet ederken o topluluğa asla azap etmeyecektir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* içlerinde bulunduğu müddetçe ümmeti için (adeta) bir emniyet sigortasıdır.

• Büyük alim İbn Kesir şöyle dedi:

Abdullah b. Abbas *radiyallahu anh* dedi ki: Allah Teala bu ümmete iki tane güvenlik/sigortası vermiştir. Bunlara sahip oldukları müddetçe onlar daima azabın ve musibetlerin sel gibi üzerlerine gelmesinden korunacaklardır. Bunlardan birisini yani Peygamberini kendi yanına almıştır/ onun ruhunu kabzetmiştir, diğerini sizde bırakmıştır, yani istiğfar etmenizi bir güvenlik sigortası olarak sizde bırakmıştır. **"Sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildir. Ve onlar mağfiret dilerlerken de Allah onlara azap edici değildir."**²⁴⁰

5- Gayrimeşru bid'at tevessül konusunda onların delil olarak kullandıkları ayetlerden birisi de şudur:

"Daha önce kafirlere karşı zafer isterlerken kendilerine Allah katından ellerindeki (Tevrat'ı) doğrulayan bir kitap gelip de (Tevrat'tan) bilip öğrendikleri gerçekler karşlarına dikilince onu inkar ettiler. İşte Allah'ın laneti böyle inkarcılardadır."²⁴¹

Bir grup insan bu ayetin tefsirinde İbn Abbas aleyhinde yalan uyduran bir ravinin rivayetiyle delil getirdi. Bu yalancının rivayetine göre güya Hayber yahudileri Gatafanla savaşlarında sabahleyin erkenden yola çıkıyorlar ve şu dua ile Allah'a yalvarıyorlardı:

"Allah'ım, ahir zamanda bize göndereceğini vadettiğin ümmi Peygamber hakkı için senden onlara karşı bize zafer nasip etmeni istiyoruz."²⁴²

Onlar diyorlar ki: İhtiyaçlarımızda ve sıkıntılarımızda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessüle biz, yahudilerden, daha layıgız. Bu, batıl ve reddedilecek bir sözdür. Selef alimleri de bunu reddetmişlerdir:

Şeyhulislam İbn Teymiyye şöyle demiştir:

Allah Teala'nın **"Daha önce kafirlere karşı zafer isterlerken"** ayetine gelince, yahudiler müşriklere şöyle diyorlardı: Bu Peygamber gönderilecek, biz onunla birlikte size karşı savaşacağız ve sizi öldüreceğiz. Onlar ne Peygamberin zatıyla Allah'a yemin ediyorlardı, ne de onunla tevessül edip bir şey istiyorlardı. Sadece şöyle söylüyorlardı: Allah'ım, bu ümmi peygamberi biz gönder, ona tabi olalım ve şunlara karşı onunla birlikte savaşalım. Tefsircilerden sabit olan nakil budur. Kur'an buna delâlet eder. Çünkü Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Daha önce kafirlere karşı zafer isterlerken"** Ayette geçen ve mastarı "istiftah" olan fiilin anlamı fetih ve zafer talep etmek demektir. Peygamberle fetih ve zafer istemek, peygamberin gönderilmesi ve onunla birlikte müşriklere karşı savaşmaları demektir. Böylece onunla zafere ulaşacaklardır. Bu onların Peygamberle yemin etmeleriyle ve onunla tevessül edip istemeleriyle olacak bir iş değildir. Durum böyle de

olmamıştır. Bilakis Allah Teala Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i gönderdiği zaman, ona inananlara ve onunla birlikte muhalifine karşı cihat edenlere zafer nasip etmiştir.

Bazı müfessirlerin zikrettiği, yahudilerin Peygamberle yemin ettikleri veya onunla tevessül edip dua ettikleri şeklindeki rivayete gelince bu rivayet kendisine muhalif çok sayıdaki rivayet sebebiyle kabul görmeyen şaz bir rivayettir..." İbn Teymiyye daha sonra bu ayet hakkındaki sahih rivayetleri sıraladı ve şöyle dedi:

Bunu beyan eden şeylerden birisi de Allah Teala'nın "Daha önce kafirlere karşı zafer isterken..." ayetinin, tefsircilerin ve siyercilerin ittifakıyla öncelikle Benu Kaynuka, Kureyza ve Nadir gibi Medine'ye komşu yahudiler hakkında inmiş olmasıdır. Onlar Evs ve Hazrec ile müttefik idiler ve Medine'ye geldiği zaman onlarla Peygamber de anlaşma yapmıştı. Sonra onlar bu anlaşmayı bozdular, Peygamber de onlarla savaştı. İlk olarak Benu Kaynuka ile savaştı, sonra Nadir ile savaştı. Haşr sûresi onlar hakkında inmişti. Sonra Hendek savaşında Kureyza ile de savaştı. O halde bu ayetin Hayber Yahudileri ve Gatafan hakkında indiği nasıl söylenebilir. Bu, yalan söylemeyi -bile- beceremeyen cahil bir yalancıdan çıkmış sözdür. Buna aydınlığa kavuşturan şeylerden birisi de şudur: Bu uydurma rivayette yahudilerin bu dua ile dua ettikleri zaman zafere ulaştıkları zikredilir. Halbuki bunu o yalancıdan başka hiç kimse rivayet etmemiştir. Eğer böyle bir şey olmuş olsaydı doğru sözlü kimselerin bunu nakletmeleri için pek çok nedenleri olurdu.

Bilinmesi gereken şeylerden birisi de şudur: Buna benzer bir lafız, Peygamber'le tevessül etmeyi ve Onun ismiyle Allah'a yemin etmeyi gerektiren şeylerden olsa bile, böyle bir şeyin hüküm çıkarmada dayanak olması caiz değildir. Çünkü evvela böyle bir şey sabit değildir/ olmamıştır ve ayette buna delâlet eden bir şey yoktur. Sabit olsa bile bunun bizim için de Şeriat olması gerekmez."²⁴³

II. GAYRİMEŞRU BİD'AT TEVESSÜL HAKKINDA DELİL OLARAK KULLANDIKLARI BAZI HADİSLER VE HABERLER

1- Manasını yanlış anladıkları bu hadislerden birisi âmâ hadisidir.

Osman b. Huneyf'ten rivayet edildiğine göre âmâ bir adam Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi dedi ki: Benim için Allah'a dua et de Allah bana şifa versin. Rasûlullah dedi ki:

"Eğer dilersen dua edeyim, dilersen sabret ki bu senin için daha hayırlıdır."²⁴⁴

Adam: "Allah'a dua et" dedi. Osman b. Huneyf olayın devamını şöyle anlattı: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ona, güzelce abdest alıp iki rekat namaz kılmasını sonra da şu şekilde dua etmesini emretti: "Allah'ım, ben senden istiyorum ve senin peygamberin, rahmet peygamberi Muhammed ile sana yöneliyorum. Ey Muhammed bu ihtiyacım için Rabbime seninle yöneldim. Dileğimi yerine getir. Allah'ım, onu bana şefaathı kıl" Adam Rasûlullah'ın dediğini yaptı ve gözleri açıldı.²⁴⁵

Allah'ın kendilerine anlayış nasip ettiği kimseler için bu hadisin manası gayet açıktır ki o da şudur: Bu hadis zat ile veya makam ile tevessüle delâlet etmez. Bu hadiste ifade edilen Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in duası ile tevessüldür. Çünkü âmâ kişi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den kendisi için dua etmesini istedi, isteğinde de ısrarcı oldu. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona dua vaadinde bulundu. Sonra ona nasıl dua edeceğini de öğretti. Ta ki onunla dua etsin, o da duanın kabulü için üzerine düşeni yapsın, dua ve niyazla Allah'a ibadet etsin. Sonra ama kişi Peygamber'in kendisine öğrettiği şekilde dua etti ve "Allah'ım onu benim hakkımda şefaathı kıl" diye yalvararak Peygamberinin duasının kabul edilmesi için dua etti.

Çünkü şefaât lügatte dua demektir. Fakat duadan daha özel bir anlamı vardır. İbn Manzur dedi ki: "Şefaât, şefaâtçinin başkasına ait bir ihtiyacın karşılanmasını padişahıtan isterken söylediği sözdür... Şefaâtçi, bir başkası için isteyen kimsedir ki istediği şeyde ona aracılık eder. Denilir ki: Filan için filana şefaâtçi yani aracı oldum, o da benim şefaâtimi kabul etti."²⁴⁶

Bundan dolayı açıkça anlaşılmaktadır ki âmâ kişinin tevessülü Peygamber'in ne zatıyla ne de makamıyla yaptığı bir tevessüldür. Bu iki lafız hadiste kesinlikle geçmemektedir. Hadiste sadece dua lafzı geçmektedir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'de ona asla böyle bir şey öğretmemiştir. Peygamber sadece ona dua öğretmiştir ve onun için dua etmiştir. Eğer sadece makam ile veya zat ile tevessül ederek dua etmek meşru olsaydı, Peygamber'den dua talep etmeksizin bu şekilde dua etmek günümüze kadar her özürli için geçerli olurdu. Fakat bu olaydaki şart ve püf noktası Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in - bizzat kendisinin- dua etmesidir. Bundan dolayıdır ki İbnu Abbas ve İbnu Ömer gibi bazı sahabiler Peygamber'in vefatından sonra âmâ olmuşlar fakat onların bu duayı kullandıkları görülmemiştir. Eğer batıl ehlinin iddiası doğru olsaydı, -hadiste sözü edilen- âmâ kişinin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e kadar gitmesine ihtiyaç yoktu. Çünkü ona gitmeksizin "Allah'ım! senin Peygamberinle sana yöneliyorum" demesi yeterli olurdu. Fakat o, hayatta iken de, öldükten sonra da Peygamber'in Allah katındaki makamının büyüklüğünü bilmesine rağmen Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gitti ve ondan kendisi için dua etmesini istedi.

Sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ama kişiye birçok vesilele r-ki güzelce abdest almak ve iki rekat namaz kılmak gibi salih ameller bu vesilelerdendir- Allah'a yaklaşmasını ve bu vesilelerden sonra da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kendisi için yapacağı duanın kabul edilmesi için Allah'a dua etmesini emretti. Peygamber'in hadiste geçen sözünü dikkatlice inceleyenler için bu durum gayet açıktır. Çünkü o şöyle diyor:

"Eğer dilerseñ senin için dua edeyim, dilerseñ sabret ki bu senin için daha hayırlıdır." Âmâ kişi "Hayır, dua et" dedi.

İslam alimleri bu olayı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mucizeleri, kabul edilen duaları ve onun duasının bereketiyle Allah'ın gösterdiği harikuladelikler ve hastalıklardan iyileşmeler arasında zikrettiler.

Şeyhulislam İbn Teymiyye dedi ki:

"Bu hadisi alimler, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mucizeleri, kabul edilen duaları ve onun duasının bereketiyle Allah'ın gösterdiği harikulâdelikler ve iyileşen hastalıklar konusunda zikrettiler. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu âmâ için yaptığı duanın bereketiyle Allah onun gözlerini ona iade etti."²⁴⁷

Bu hadiste makam ve zat ile tevessüle dair hiçbir delil yoktur. Bilakis hadis daha önce de geçtiği gibi salih bir kişinin duasıyla yapılan meşru tevessülün delilidir.²⁴⁸

İtikatta ehl-i sünnete muhalif olanlar şöyle diyebilirler: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Allah'a ulaştıracak vasıtaların en şerefli olması ve Rabbi katında erişilmez yüksek bir makama sahip olması sebebiyle onunla tevessül, duanın Rab Teala katında kabulünün en önemli sebeplerinden biridir.

Bu şüpheye Irak'ın büyük alimi Numan b. Mahmud el-Alûsî şöyle cevap verdi:

"Sizin, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* vesilelerin en şereflişidir, demenize geline bu, kendisiyle batılın kastedildiği hak bir sözdür. Mesela onlar Peygamber'in büyük ve erişilmez bir makamın sahibi olduğunu söylüyorlar. Halbuki biz -yani ehl-i sünnet ve'l-cemaat- fiillerinde ve sözlerinde ona tabi olduğumuz ve her türlü hal ve hareketinde onu kendimize rehber edindiğimiz için bu makama sizden daha layıgız. O bizim Peygamberimizdir, kurtuluş yollarına bizi ileten rahberimizdir. Getirdiği mesajla bizi şu kaba ve değersiz insanların seviyesine düşmekten kurtarmıştır. Biz sadece onun emriyle hareket

ederiz. Acısıyla tatlısıyla bunu tam bir teslimiyetle kabul ederiz. Allah Teala bize müminlerin yoluna tabi olmamızı vacip kılmış ve dinde aşırılığı bize yasaklamıştır. Bu, salih selefimizin yoludur ve tercih edilen itikattır. Canlarımız, evlatlarımız ve mallarımız Peygamberimiz için feda olsun ki bu böyledir. O, Rab Teala'nın gazap ettiği bir şeye razı olmaz. Nasıl razı olsun ki o bu tür sözlerden ve fiillerden tevhide korumak için gönderildi. Aişe *radiyallahu anha* dedi ki: **"Onun ahlakı Kur'an idi. O beğenirse Kur'an beğendiği için beğenirdi; o kızarsa Kur'an kızdığı için kızardı."** bizi, Rasûlüne itaatten, salih amellerden, boynu büküklük ve muhtaçlık duygusu içinde dua etmekten başka Allah'a yaklaştıracak vesile yoktur. Böyle bir dua da ibadetin özüdür."²⁴⁹

Bundan dolayı biliyoruz ki peygamberlerin, velilerin ve salihlerin zatlarıyla veya makamlarıyla tevessül etmek ve bu amelle Allah'a yaklaşmak caiz değildir, Bu tür tevessüller Nuh peygamber *aleyhisselam*'in zamanından Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in peygamber olarak gönderildiği zamana kadar müşriklerin ve onların dualarıyla teberrük edenlerin özelliklerindendir. Onlar içlerinden salihler öldükleri zaman resimlerini ve heykellerini yaptılar, bu resimlere ve heykellere ellerini sürdüler ve kendilerini Allah'a yaklaştırsınlar diye onları vesile edindiler ve sonuçta Allah'ı bırakıp onlara ibadet ettiler. Allah Teala buyurdu ki:

"Allah'ı bırakıp kendilerine birtakım veliler edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz, derler."²⁵⁰

Müfessir Fahrüddin Muhammed er-Râzî şöyle dedi:

"Onlar bu putları ve heykelleri peygamberleri ve büyüklerinin şekli üzere yaptılar ve bu putlara ibadetle meşgul oldukları zaman bu büyüklerin Allah katında kendilerine şefaathı olacağını zannettiler. Zamanımızda bunun bir benzeri pek çok insanın, kabirlerine saygı gösterdikleri zaman Allah katında kendilerine şefaathı olacakları inancıyla büyüklerin kabirlerine tazimle vakit geçirmeleridir."²⁵¹

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessülün hükmüne gelince büyük alim Muhammed b. Salih el-Useymin'in açıklamasına göre bu üç kısımdır. Ona Peygamber'le tevessülün hükmü sorulduğu zaman şöyle cevap verdi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül üç kısımdır:

1- Ona iman ve ona tabi olmakla tevessül ki Peygamberin hayatında da ölümünden sonra da caizdir.

2- Onun duasıyla, yani Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den kendisi için dua istemekle tevessül. Peygamber hayatta iken bu da caizdir. Öldükten sonra ise caiz değildir. Çünkü onun ölümünden sonra bu imkansızdır.

3- Onun Allah katındaki makamıyla ve derecesiyle tevessül ki bu hayatta iken de ölümünden sonra da caiz değildir. Çünkü bu bir vesile değildir, insan bununla maksadına ulaşamaz. Çünkü bu ona ait bir amel değildir.

Bir kimse: Ben Peygamber'in kabrinin yanına geldim ve benim için istiğfar etmesini veya Allah katında benim için şefaathı olmasını istedim, bu caiz midir, değil midir? Dediği zaman biz: Caiz değildir, deriz. O kimse Allah Teala: **"Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileselerdi Rasûl de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici ve esirgeyici bulurlardı."**²⁵²

Buyurmadı mı? Dediği zaman biz deriz ki, evet, Allah teala bunu söylüyor, fakat o diyor ki:

"Eğer onlar zulmettikleri zaman... gelselerdi" Buradaki zaman anlamına gelen "iz" kelimesi geçmiş zamana delâlet eder, geleceğe delâlet etmez. Allah Teala "İza" kelimesini kullanmadı "iz" kelimesini kullandı. O halde ayet Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hayatında meydana gelen bir olaydan söz ediyor. Peygamberin öldükten sonra istiğfar etmesi

imkansız bir şeydir.Çünkü kul öldüğü zaman ameli kesilir /amel defteri kapanır, ancak üç şeyden dolayı kesilmez. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in söylediği gibi bu üç şey şunlardır:

"Sadaka-i cariye (yol, su, hastane gibi hayırlar), veya faydalı bir ilim veya kendisine dua eden hayırlı bir evlat"²⁵³

O halde bir insanın öldükten sonra hiç kimse için istiğfar etmesi mümkün değildir. Hatta kendisi için bile istiğfar edemez. Çünkü ameli kesilmiştir."²⁵⁴

2- Manasını yanlış anladıkları hadislerden birisi de " Ömer*radiyallahu anh*'in Abbas'la *radiyallahu anh* birlikte yağmur duasına çıkması hadisidir."

Enes b. Malik'ten *radiyallahu anh* rivayet edildiğine göre Ömer b. el-Hattab kuraklıkla karşı karşıya kaldıkları zaman Abbas b. Abdulmuttalip *radiyallahu anh* ile yağmur duasına çıkardı ve şöyle derdi: **"Alahım, biz Peygamberimiz ile sana tevessülde bulunurduk, sen de bize yağmur gönderirdin. Şimdi sana Peygamberimizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz, bize yağmur ver."** Enes b. Malik dedi ki: Allah onlara yağmur gönderirdi.²⁵⁵

Ehl-i sünnet muhalifleri bu olayı kavrayamadılar ve bunu salihlerin zatıyla tevessülün cevazına delil olarak getirdiler . Onlar dediler ki: Sahabiler Abbas'ın zatıyla tevessülde bulundular. Çünkü o Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yakını idi. - Yukarıda* bu olayın mahiyeti açıklandıktan sonra- bundan böyle bir hükmün çıkartılması geçersizdir. Bu bozuk ve sakat bir anlayıştır. Bununla delil getirilemez. Sözlerine itibar edilen hiçbir alim bunu söylememiştir. Böyle bir şey onların kitalarında yazmamaktadır. Sahabilerden ve tabiinlerden de onların Rasûlulullah ile tevessül ederek veya ölümünden sonra onunla tevessül ederek yağmur duasına çıktıklarına dair bir haber bize nakledilmemiştir.

Ömer'in sözlerinin doğru anlamı şudur: Biz Peygamberimize giderdik ve ondan bizim için dua etmesini istedik. Onun duasıyla Allah'a yaklaşırdık. Şimdi ise o artık ahirete intikal etti ve bizim için dua etmesi imkanı kalmadı, biz de Peygamberimizin amcası Abbas'a yöneliyoruz ve ondan bizim için dua etmesini istiyoruz.

Ömer'in oğlu Abdullah'ın şöyle dediği rivayet edildi: "(Babam) Ömer, kuraklık olduğu yıl insanlara hitaben şöyle dedi: Rasûlullah Abbas'ı babası gibi görürdü. Siz de ey insanlar onun amcası Abbas hakkında Rasûlullah'a uyunuz vesile /vasıta edininiz." Ömer'in oğlu Abdullah dedi ki: Çok geçmeden Allah onlara yağmuru indirdi.²⁵⁶

Bunun içindir ki sahabiler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ölümünden sonra onunla tevssülü -yani ondan dua talep etmeyi- bıraktılar ve birbirlerinden dua talep etmeye başladılar. Nitekim Ömer de Abbas'tan kendileri için dua etmesini istedi. Bu, Peygamberin zatıyla değil, duasıyla tevsüssülün delillerinden biridir. Peygamber vefat ettiği zaman onunla tevessülü bıraktılar, amcası Abbas'la yani onun duasıyla tevessüle yöneldiler; Abbas da kalktı ve şöyle dua etti:

"Allah'ım! Hiçbir bela yoktur ki gınahtan dolayı gelmesin. Bu belalar ancak tevbe ile giderilir. Bu insanlar senin Peygamber'ine yakınlığımdan dolayı bana tevessül de bulunup sana yöneldiler. Ellerimizi günahlarla sana uzatıyor ve alınlarımızı tevbe ile senin için secdeye koyuyoruz. Bize bereketli yağmur gönder."²⁵⁷

Bu onların dua ederken: "Allah'ım, Peygamberinin makamı için bize yağmur ver" dedikleri, Peygamber'in vefatından sonra da: "Abbas'ın makamı için bize yağmur ver" demeye başladıkları anlamına elbette ki gelemez. Çünkü böyle bid'at bir duayı sahabiler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den öğrenmediler, bunun için de böyle bir şey yapmadılar. Herhangi bir kimsenin ölümünden sonra onun makamıyla tevessül caiz olsaydı, Peygamber'in makamıyla tevessül etmek daha evla olurdu

ve Ömer'in ve sahabilerin de peygamber'in kabrine gelip ihtiyaçlarını istemek için onunla tevessül etmeleri daha münasip olurdu.

Halife Muaviye b. Ebî Sufyan ve Dahhak b. Kays da Ömer'in yaptığı şeyi yaptılar. Onlar beraberlerinde sahabiler ve tabiinler olduğu halde bir kuraklıkla karşılaştıkları zaman yağmur yağması için yüce tabii Yezid b. el-Esved el-Curaşî ile tevessül ettiler; Yezid ellerini kaldırdı ve onlar için Allah'a dua etti. Allah da onun duasını kabul etti ve yağmur yağdı.

Eğer meşru olsaydı sahabiler ve onlardan sonra gelen tabiin alimleri peygamber'le tevessülün terki konusunda görüş birliği içinde olmazlardı. Çünkü onlar da biliyorlardı ki bu neviden bir tevessül kendileri için ve ihtiyaçları için daha faydalı ve daha etkili olurdu. Bu onların bilgilerinin, anlayışlarının ve kavrayışlarının genişliğine delâlet eder. Allah hepsinden razı olsun.

Sahabiler ve tabiinler içlerindeki sahilerin duasıyla böyle tevessül ederledi ve Peygamberlerinden de bunu böyle öğrenmişlerdi.

Şeyhulislam İbn Teymiyye şunları söyledi:

"Peygamber'in huzurunda veya yokluğunda veya vefatından sonra onun zatiyla tevessül etmeye gelince, mesela onun veya başka bir peygamberin zatiyla yemin etmek veya onların dualarıyla değil de bizzat kendileriyle istemek gibi, bu sahabiler ve tabiinler yanında makbul ve meşhur bir şey değildi. Bilakis Ömer b. el-Hattab ve Muaviye b. Ebî Sufyan ile onların beraberindeki sahabiler ve onlara en güzel şekilde uyanlar kuraklıkla karşı karşıya kaldıkları, zaman yağmur duasına çıktılar ve Abbas gibi, Yezid b. el-Esved gibi hayataki kişilerle tevessül ettiler, onların duasını istediler. Ne onun kabrinin ne de başkalarının kabrinin yanında böyle bir durumda Peygamber'le tevessül etmediler, duasını istemediler ve yağmur istemediler. Bilakis onun yerine Abbas gibi, Yezid gibi kişilere yöneldiler. Üstelik Peygambere dualarında salavat da getirdiler. Ömer şöyle dedi: "Allah'ım biz sana Peygamberimiz ile tevessülde bulunurduk, sen de bize yağmur gönderirdin. Şimdi sana Peygamberimizin amcası ile tevessülde bulunuyoruz bize yağmur ver." Bunu, meşru bir şekilde önceden yaptıkları peygamberin duasıyla tevessül imkansız hale gelince onun yerine yaptılar. Halbuki Peygamber'in kabrine gelmeleri, orada tevessül etmeleri ve dualarında yaratılmışlarla Allah'a yemin manası içeren lafızlardan "makamı için" "hakı için" gibi lafızları söylemeleri ve bu lafızlarla istemeleri imkan dahilinde idi."²⁵⁸

MAKAMIN İNKARI KONUSUNDA ÖNEMLİ BİR UYARI:

Bazılarının makam ile tevessülü inkar etmenin makamın kendisini inkar zannetmeleri yanlıştır. Çünkü iki inkar arasında büyük fark vardır:

- Makam ile tevessülü inkar etmek bir bid'atı inkar etmek anlamına gelir. Bid'atleri inkar etmek ise dinin temel esaslarından biridir ve imanın şubelerinden bir şubedir.

- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in makamını inkar etmek ise küfrün şubelerinden bir şubedir. Çünkü onun makamını ve mertebesini inkar etmek, yani onda bir eksiklik görmek islamdan çıkmak demektir. Allah korusun.

ÜÇÜNCÜ SEBEP

ZAYIF VE UYDURMA HADİS VE HABERLERLE AMEL ETMEK

İslam toplumunda gayrimeşru bid'at tevessülün yayılmasına yol açan sebeplerden birisi de zayıf ve mevzu hadislerle, aslı olmayan, hatta zaman zaman dinin esaslarına aykırı olan haberlerle amel etmektir. Bu rivayetlerle istidlal etmek ve bunlarla amel etmek şer'i ve nebevî tevessülün gerçeğini anlamada muhaliflerin ehl-i sünnet ve'l-cemaatten ayrılmalarının en önemli sebeplerinden biridir ve onların, Adem *aleyhisselam*'dan bizim peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e kadar gelmiş geçmiş bütün peygamberlerin gönderildikleri halis tevhidin hakikatinden uzaklaşmalarının ve sahabelerin, tabiinlerin ve kıyamete kadar en güzel şekilde onlara uyan müminlerin yolundan başka bir yola tabi olmalarının ana sebebidir.

Ben burada örnek olsun diye bu hadislerden, zayıf ve mevzu haberlerden ve kıssalardan bir kısmını zikredeceğim. Yoksa hepsi benim burada zikrettiklerimden ibaret değildir.

I. Konu ile İlgili Zayıf ve Mevzu Hadisler

1- "Benim makamımla tevesülde bulunun, zira benim Allah katındaki makamım büyüktür." veya: "Allah'tan istediğiniz zaman, benim makamımla isteyin; zira benim Allah katındaki makamım büyüktür."

Bu hadis yalandır, batıldır ve delil olarak kullanılması caiz değildir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye bu mevzu/uydurma hadis hakkında şunları söyledi:

Bu hadis yalandır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Allah katındaki makamı bütün peygamberlerin makamından daha büyük olmasına rağmen hadiscilerin itimat ettikleri müslümanların kitaplarından hiçbirinde böyle bir şey yoktur ve hadis ilmini bilen hiç kimse de bunu zikretmemiştir."²⁵⁹

Büyük muhaddis Muhammed Nasıruddin el-Elbânî şunları söyledi:

"Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Allah katındaki makamının büyüklüğü konusunda hiçbir şüphe yoktur. Allah Teala Musa'yı anlatırken şöyle demişti: **"O, Allah katında itibarlı/seçkin bir kişi idi."**²⁶⁰ Malumdur ki bizim Peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* Musa'dan *aleyhisselam* daha faziletlidir. Bu sebeple şüphesiz ki Rabbi katında Musa'dan daha itibarlıdır. Fakat bu başka bir şeydir, onun makamıyla tevessül etmek başka bir şeydir. Bazılarının yaptığı gibi bu ikisini birbirine karıştırmak doğru değildir. Çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in makamı ile tevessül eden bir kimse bununla duasının kabulü için daha fazla ümitli olmayı kastetmektedir. Bu, akılla anlaşılabilir bir durum değildir. Çünkü bu, aklın kavrayamayacağı gaybi meselelerden birisidir. Bu konuda delil olarak kullanılmaya elverişli sahih bir naklin bulunması gerekir. Böyle bir delile ulaşılmadığı da kesindir. Zira Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül konusunda geçen hadisler sahih ve zayıf hadisler diye iki kısma ayrılır.

Sahih olan hadislerle gelince, yağmur yağmasını isterken Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül etmeleri ve âmâ kişinin Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül etmesi gibi bunlar kesinlikle onların iddia ettikleri şeyin delili değildir. Çünkü bunlar Peygamber'in zatıyla ve makamıyla değil, onun duasıyla tevessülün örnekleridir. Onun ahirete intikalinden

sonra duasıyla tevessül etmek imkansız olunca vefatından sonra onunla tevessül de imkansız hale gelir ve caiz olmaz. Tevessül hadislerinden ikinci kısma gelince bunlar zayıf hadislerdir ve zahiri anlamlarıyla bid'at tevessüle delâlet ederler."²⁶¹

2- "Âdem hata işlediği zaman dedi ki: Ya Rabbi! Muhammed'in hakkı için senden af diliyorum. Allah dedi ki: Ben onu henüz yaratmadığım halde onu nasıl bildin? Âdem dedi ki: Ya Rabbi! Sen beni elinle yaratıp ruhundan bana üflediğin zaman başımı kaldırdım ve arş'ın sütunları üzerinde: lâ ilahe illallah Muhammedü'r-Rasûlullah yazılı olduğunu gördüm. Böylece anladım ki, mahlukattan ancak en sevdiğini kendi isminle beraber zikretmişsin. Allah dedi ki: Doğru söyledin ey Âdem! O, yarattıklarım içinde bana en sevgili olanıdır. Bana onun hakkı ile dua et ki ben de seni affedeyim. Muhammed olmasaydı seni yaratmazdım."²⁶²

İmam Zehebî "Mizanu'l-İ'tidal" isimli eserinde bunun batıl ve uydurma bir haber olduğunu söyledi, İbnu Hacer el-Askalânî de "Lisanü'l-Mizan" isimli eserinde ona muvafakat etti.

Şeyhulislam İbn Teymiyye dedi ki:

"el-Hâkimin bu hadisle ilgili rivayeti, onun rededilme nedenlerinden biridir. Çünkü bizzat kendisi "el-Medhal ile Ma'rifeti's-Sahih mine's-Sakim" isimli eserinde -hadisin ravilerinden- Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'in babasından mevzu -yani uydurma- hadisler rivayet ettiğini söyler, bu işin erbabından düşünebilen bir kimse için böyle bir rivayetin kabul edilemez olduğu aşîkardır. Ben derim ki, Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem, hadiscilerin ittifakınca zayıf bir adamdır ve söylediği şeyleri çokça karıştırır. Ahmed b. Hanbel, Ebû Zur'a, Ebû Hatim, Nesâî ve Darakutnî ve daha başkaları onun zayıf olduğunu söylediler. Ebû Hatim İbn Hıbban dedi ki: Farkında olmadan haberleri öyle ters yüz ediyordu ki rivayetlerinin çoğunda mürselleri merfu, mevküfları müsned haline getiriyordu. Bu sebeple onun rivayetleri terkedilmeyi hak etmişlerdir."²⁶³

Muhaddis Muhammed Nasıruddin el-Elbânî dedi ki:

"Sözün özü, bu hadisin aslı yoktur. Çünkü iki büyük hadis alimi Zehebî ve Askalânî bunun geçersizliğine kesinlikle hükmetmişlerdir. Nitekim yukarıda onlardan bu husus nakledildi."²⁶⁴

3- "Kim namaz için evden çıkarken: 'Allah'ım! İsteyenlerin serin üzerindeki hakkı istiyorum. Şu yürüdüğüm yol hakkı için istiyorum. Kibirlenerek ve gönülsüzce çıkmadım.' Derse Allah Teala ona yönünü döner ve bin tane melek onun için istiğfar eder."²⁶⁵

Bu hadis çok zayıftır.

Hadis çok zayıf olmakla beraber makamla veya yaratıkların zatıyla tevessül konusunun dışındadır. burada söz konusu edilen şey sadece isteyenlerin hakkı için istemektir ve namaza doğru gitme hakkı için istemektir. Burada kendisiyle tevessül edilenin zatı yoktur. Söz konusu olan sadece Allah'tan istemenin hakkı için istemektir. Allah'tan samimiyetle isteyen kimsenin hakkı o isteğin kabul edilmesidir. Sonra namaza doğru yürümek salih bir ameldir, salih amelle tevessül ise meşrudur.

Şeyhulislam İbn Teymiyye şunları söyledi:

"Bu hadisin Atıyye el-Avfî'nin Ebû Said'den olan rivayeti ilim adamlarının icmaı ile zayıftır. Bu hadis başka bir yolla da rivayet edilmiş olup o da zayıftır. Lafzından delil olmaya elverişli bir durum yoktur. Şüphesiz Allah'tan isteyenlerin hakkı, Allah'ın onların isteğini yerine getirmesidir, ibadet edenlerin hakkı ise Allah'ın onlara sevap vermesidir. İlim adamlarının ittifakına göre Allah Teala verdiği sözle bu hakkı kullarına vereceğini kendi nefesine vacip kılmıştır ve onların her birinin

söylediği sözde buna icabet etmiştir. Bu konuda geniş açıklama daha önce geçmiştir. Bu, mağarada kendi amelleriyle Allah'tan istekte bulunan üç kişinin bulunduğu konumdur."²⁶⁶

Şeyhulislam İbn Teymiyye başka bir yerde de şunları söyledi:

"Yaratıkların da Allah üzerinde hakkı vardır diyen bir kimse bununla Allah'ın gerçekleştirmeyi vaadettiği bir hakkı kastettiği zaman bu doğrudur. Çünkü Allah vaadini mutlaka yerine getirir. Allah Teala hikmeti, lütfu ve rahmetiyle bunu gerçekleştirmeyi kendine vacip kılmıştır. Bu hakka müstehak olan bir kimse Allah'tan bunu istediği zaman Allah'tan vaadini yerine getirmesini istemiş olur veya salih ameller gibi sonuçların kendisine bağlandığı sebeplere sarılarak Allah'tan istediği zaman bu daha uygun olur: Bu hakka müstehak olmayan bir kimseye gelince, bu şahsın hakkı için Allah'tan istediği zaman o bu şahsın makamı için istemiş gibidir. Bu da onun, yabancı birinin yaptığı amelle tevessül edip istemesi demektir. O, bununla duasının kabulüne elverişli bir sebebe sarılarak istememiştir."²⁶⁷

İbn Teymiyye bir başka yerde de şunları söyledi:

"Demek ki cahiliye döneminde yaşayanlar, bir insanın yaptığı ibadetle ve amelle Allah üzerinde, mahlukun mahluk üzerindeki hakkı cinsinden bir hakka sahip olduğunu tahayyül ediyorlardı. Mesela meliklerine ve hükümdarlarına hizmet eden kimseler -bu hizmetlerinin karşılığında, kendileri için menfaatler temin ederler ve başlarına bir zararın gelmesini engellerler. Ve onlardan her biri yaptığı hizmetin karşılığını padişah'tan ister ve bekler bir haldedir. Bir eziyetle karşılaştığı veya kendisinden yüz çevrildiğini gördüğü zaman ona: Ben şöyle şöyle yapmadım mı? Der ve yaptıklarını başa kakar. Bunu diliyle söylemese bile içinden geçirir. Allah hakkında da böyle bir şeyi tahayyül etmek insanın cehaletinin ve zulmünün bir eseridir."²⁶⁸

Muhaddis Muhammed Nasıruddin el-Elbânî şöyle dedi:

"Bu iki hadis* zayıf olmakla beraber yaratılanla tevessül yapılabileceğine de kesinlikle delâlet etmez. Ancak olsa olsa, önceden sözü edilen meşru tevessülün bir çeşidini ifade edebilir ki o da Allah Tealanın sıfatlarından birisiyle tevessül demektir. Çünkü her iki hadiste de isteyenlerin Allah üzerindeki hakkı ile ve namaz kılanların yürüdükleri yolun hakkı ile tevessül etmekten söz edilmektedir. Allah tealaya dua edenlerin Allah üzerindeki hakları nedir? Şüphesiz dualarının kabulüdür. Kullarının dua edenlerin Allah üzerindeki hakları nedir? Şüphesiz dualarının kabulüdür. Kullarından dualarını kabul etmek, Allah Teala'nın sıfatlarından bir sıfattır. Müslümanların camiye gitmelerinin durumu da aynıdır. Camiye giden müslümanların Allah üzerindeki hakkı Allah'ın onları affetmesi ve cennetine sokmasıdır. Allah Teala'nın affetmesi, merhameti ve kendisine itaat edenlerden bazı kullarını cennete sokması bütün bunlar O'nun sıfatlarından bir sıfattır.

Artık bununla anlarsın ki bid'atçıların kendileri için delil olarak kullandıkları bu hadis aslında onların aleyhine bir delildir. İyice düşünen bir kimse bu hadisin bizim lehimize onların aleyhine bir delil olduğunu anlar."²⁶⁹

Muhaddis Hammad b. Muhammed el-Ensârî dedi ki:

Bütün bunlarla birlikte hadis, konunun dışındadır. Çünkü el-Ğımarî bu hadisi zatlarla tevessüle delil olarak getirdi. Halbuki hadiste zatlarla tevessül konusu yoktur. Bilakis hadiste Allah'ın sadece kendisine dua edenlere ve isteyenlere lütfettiği hak ile tevessül'den söz edilmektedir ki bu hak, o duanın Allah tarafından kabulüdür. Nitekim Allah Teala "Bana dua edin, sizin duanızı kabul edeyim" buyurmaktadır.

4- "İşlerinizde çaresiz kaldığınız zaman kabir ehline (yatırlara) müracaat ediniz." veya: "Ne yapacağınızı bilemez /şaşkın bir duruma düştüğünüz zaman kabir ashabından (ölülerden) yardım isteyiniz."

Bu, mevzu/ uydurma bir hadistir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye şunları söyledi:

"Hadis ilmine vakıf insanların icmama göre bu hadis Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e iftira yoluyla uydurulmuş yalan bir hadistir. Alimlerden hiç kimse böyle bir şey rivayet etmemiştir, güvenilir hadis kitaplarında da böyle bir şey yoktur."²⁷⁰

İbn Teymiyye başka bir yerde de şunları söyledi:

"Onlar -yani bid'atçılar- hadis ilminin uzmanlarınca yalan kabul edilen bir hadisi rivayet ediyorlar. O da şudur: İşleriniz sarpa sardığı zaman kabir ehline müracaat ediniz. Bu hadis olsa olsa ancak şirke kapı açmak için uydurulmuştur."²⁷¹

Allah rahmet eylesin İbnu'l-Kayyim, kabirlere ibadet edenleri bu fitneye düşüren sebepleri sayarken şöyle dedi.

Bu sebeplerden birisi de uydurulmuş yalan hadislerdir. Bu hadisleri Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in üzerinden uyduranlar putperestlere benzeyen kabir perestlerdir. Bunlar Peygamber'in dinine de onun getirdiği şeylere de aykırıdır. Şunlar bunun örneğidirler:

"İşleriniz sarpa sardığı zaman kabir ehline müracaat edin/ ölümlere sarılın."

"Biriniz bir taşla hüsnüzan beslerse o taşın ona faydası dokunur."²⁷²

İslam dinine aykırı olan bunlara benzer hadisleri müşrikler uydurmuşlardır ve onlara benzeyen cahiller ve sapıklar arasında da çok yaygındır/ revaçtadır. Allah Teala, Peygamberini taşlara hüsnüzan besleyenlerle savaşması için gönderdi ve onun ümmetini her türlü yolla kabirler fitnesinden sakındırdı."²⁷³

5- Enes b. Malik'in şöyle dediği rivayet edilir: Ali'nin annesi Fatıma binti Esed vefat ettiği zaman Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun yanına girdi, başucunda oturdu ve dedi ki:

"Allah sana merhamet etsin! Şüphesiz sen benim ikinci annemdin, beni doyurduğun halde kendin aç kalırdın, beni giydirdiğin halde kendini giydiremezdin, bana yedirdiğin halde kendin güzel yemeklerden mahrum kalırdın. Bütün bunları Allah rızası ve ahiret gayesiyle yapardın"

Sonra Peygamber onun üçer üçer yıkanmasını emretti. İçinde kafur bulunan suya sıra gelince Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onu kendi eliyle döktü.

Sonra Rasûlullah kendi gömleğini çıkardı, onu ona giydirdi ve üstüne de kefeni örttü. Sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Üsame b. Zeyd'i, Ebû Eyyub el-Ensari'yi Ömer b. el-Hattabî ve zenci bir genci kabrini kazmaları için çağırdı. Kabre ulaştıklarında onu Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* da kazdı ve toprağını elleriyle çıkardı. Kazma işi bitince Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kabre girdi ve yan yatarak şöyle dua etti:

"Allah, dirilten ve öldürenidir. O, ölümsüz bir hayata sahiptir. Annem Fatıma binti Esed'in günahlarını bağışla - Munker nekir melekleri karşısında söyleyeceği- hucetini aklına getir. Peygamberinin ve benden önceki peygamberlerinin hakkı için kabrini genişlet. Çünkü sen merhametlilerin en merhametlisisin."²⁷⁴

Bu hadis münkerdir, batıldır.

Abdurrahman ed-Dûsiri dedi ki:

"Bu hadis dirayeten -yani mantıki yönden de sahih değildir. Çünkü metninin biçimi, lafızlarının yetersizliği ve içindeki mübalağa onun sabit olmadığına /asılsız olduğunun ve fazlasıyla garip bir rivayet oluşunun delilidir. Ayrıca senesinde de zayıflık vardır."275

6- "Benim hayatta olmam sizin için hayırlıdır; siz konuşursunuz ve size konuşulur (yani sizinle konuşabilirim). Benim vefatım da sizin için hayırlıdır, çünkü amelleriniz bana arz olunur; iyi bir şey görürsem Allah'a hamdederim. Kötü bir şey görürsem, sizin için Allah'tan bağışlanma dilerim."276

Bu hadis zayıftır, münkerdir.

Muhaddis Nasıruddin el-Elbânî dedi ki:

"Özet olarak bu hadis bütün yollarıyla zayıftır. Bunların en iyisi Bekr b. Abdullah el-Müzeni'nin hadisidir, o da mürseldir. Muhaddislere göre mürsel, zayıf hadisin kısımlarındandır. Sonra İbn Mes'ud hadisi gelir, o da hatadır. En kötüsü ise iki yolla gelen bu Enes hadisidir."277

Salih b. Abdülaziz Alu's-Şeyh şunları söyledi:

"Hadis sabit olsa bile içinde "Sahibü'l-Mefâhim'in iddia ettiği Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ümmeti için yapacağı genel istiğfar ile tevessülün cevazına dair bir şey bulunmamaktadır. Çünkü Rasûlullah'ın hayata iken ümmeti için dua etmesi ve Allah'tan onlar için -bir şeyler- istemesi, onun öldükten sonraki istiğfarından -eğer o da sabit ise- daha derin ve daha kesindir. O hayatta iken mevcut olan bu sebep, ölümünden sonra hükmün bağlandığı sebebin aynısıdır.* Böyle bir iş, yani Rasûlullah hayatta iken gereğini yerine getirerek onun genel istiğfarıyla tevessül meşru/ve caiz olmayınca, ölümünden sonra onu ihdas etmenin bid'at olduğu da anlaşılmış olur.

En hayırlı ilk üç nesilden hiç kimsenin, bid'at aşıklarının ve sünnet kaçkınlarının uydurduğu böyle bir tevessülü yapmamış olmaları da bunu teyit eder."278

Bil ki, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e getirdiğimiz salât ve selamlar hariç bizim amellerimizden hiç birisi ona arz edilmez.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın yeryüzünde seyahat eden melekleri vardır. Onlar ümmetimin selamını bana ulaştırırlar."279

"Bana salavat getirin; Çünkü nerede olursanız olun sizin salavatınız bana ulaşır."280

Sahih hadislerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra ümmetinin amellerinden hiçbir şeyi bilemeyeceğini beyan eden bilgiler geçmektedir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

"Ben Havuz'un başına sizden önce varacağım kim orada bana uğrarsa ondan içecek; kim ondan içerse ebediyen susuzluk çekmeyecek. Bir takım topluluklar, orada bana uğrayacaklar, ben onları tanıyacağım, onlar beni tanıyacaklar. Sonra onlarla benim arama engel konulacak."

Başka bir rivayette şu ifadeler geçer:

"Ben diyeceğim ki: Onlar bendendir. Denilecek ki: Sen, onlar senden sonra neler uydurdular bilmiyorsun. Ben diyeceğim ki: Benden sonra dinde değişiklik yapanlar benden uzak dursunlar, uzak dursunlar."281

Bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in öldükten sonra ümmeti içinde neler olacağını bilmediğine delâlet eder. Bu gerçek deliller, senedi sahih bile olsa sözü geçen hadisin geçerli olmadığına delâlet ederler. Senedi de zayıf olduğuna göre nasıl geçerli olsun ki!!

7- Ümeyye b. Abdillâh b. Halid el-Esîd'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Allah'ın Rasûlü fakir muhacirlerle tevessül ederek savaşta başarılı olmayı Allah'tan diliyordu."²⁸²

Muhaddis Muhammed Nasıruddin el-Elbânî dedi ki:

"Hadis sahih bile olsa Ömer hadisi ve ama hadisi gibi sadece salih kişilerin duasıyla tevessüle delâlet eder.

el-Münâvi, Feydu'l-Kadîr, c.V, s. 219'da: **"Ey kafirler, eğer siz fetih istiyorsanız işte size fetih geldi"**²⁸³ ayetinden dolayı hadiste geçen "yestefihu" kelimesinin savaşta zafere ulaşmayı istemek anlamına geldiğini söyledi. Bunu Zemahşerî zikretti. Hadiste geçen "bisaaliki'l-Muhacirin" tabiri, "Malı mülkü olmayan fakir muhacirlerin duasıyla" demektir.

Ben derim ki: Bu tefsir Nesâî'nin II/15'te tahrîc ettiği şu hadise dayanmaktadır:

"Allah Teala bu ümmete sadece zayıfları, onların duaları, namazları ve ihlasları sebebiyle yardım eder." bu hadisin senedi zayıftır. Aslı Sahihu'l-Buhârî C: VI, s. 67'dedir. Hadisi şerif, yardım istemenin salihlerin zatlariyla ve makamlariyla değil sadece dualariyla yapılacağını beyan ediyor. Kays b. er-Rabi'in rivayetinde bu hadisin "Fetih talep ederdi, yardım talep ederdi..." lafızlariyla geçmesi de bunu te'kit ediyor. Bununla öğrendik ki salihlerle yardım talep etmek, onların duasıyla, namazlariyla ve ihlaslariyla olur. İstiftah/ fetih istemek de böyledir.

Eğer sahih ise bu şekliyle hadis meşru tevessül için delil olduğu gibi, bid'at tevessülün reddi için de hüccet olur.²⁸⁴

8- "Allah Teala'nın kendisine Kur'an ezberlemeyi ve çeşitli ilimleri öğrenmeyi nasip etmesini isteyen kimse şu duayı temiz bir kaba veya cam bir kabın yüzeylerine bal, zaferan ve yağmur suyu karışımı ile yazsın, sonra onu aç karnına içsin, üçgün oruç tutsun, onunla iftar etsin ve namazlarının arkasından şu duayı okusun:

Allah'ım ben senden, istenilen bir kimse olduğun için istiyorum. Kimse senin gibi istemedi ve istenilmedi. Peygamberin Muhammed, Halilin İbrahim, sırdaşın Musa; ruhun, kelimen ve önem verdiğin İsa hakkı için senden istiyorum..."²⁸⁵

Şeyhulislam İbn Teymiyye dedi ki:

"Musa b. Abdurrahman es-San'ani -ki tefsir sahibidir- bunu İbnu Abbas'tan gelen senediyle merfu olarak rivayet etti. Kendisi yalancı bir adamdır. Ebû Ahmed b. Adiy onun rivayet ettiği şeylerin münker olduğunu söyledi. Ebû Hatim İbn Hıbban onun hakkında şunları söyledi: Hadis uyduran bir deccaldir, İbn Cüreyc, Ata ve İbn Abbas senedini kullanarak tefsir konusunda bir kitap uydurdu ve bunu da Kelbi'nin ve Mukatilin sözlerinden derledi. Bu hadisin bir benzeri -Oruç kısmı hariç- İbn Mes'ud'dan rivayet edilir. Onun senedi şöledir: Musa b. İbrahim el-Mervezî, Veki'den; O, Şekik'ten O da İbn Mes'ud'dan rivayet etti. Bu Musa b. İbrahim hakkında Yahya b. Maîn çok yalancıdır, dedi. Darekutnî, Metruk olduğunu söyledi. İbn Hıbban ise şöyle dedi: Çok dalgındır, telkine açıktır, bu yüzden terkedilmeyi hak etmiştir."²⁸⁶

II. Konu ile İlgili Zayıf ve Uydurma Kıssalar:

1- İbnu Ebi Şeybe, Ebû Muaviye'den; O, el-A'meşten; o, Ebû Salih'ten; o, Ömerin yiyecekler sorumlusu Malik ed-Dâr'dan rivayet etti. Malik ed-Dâr şöyle dedi:

"Ömer zamanında insanların başına bir kuraklık felaketi geldi. Bir adam Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrinin başına geldi ve dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü, ümmetin için yağmur iste, çünkü onlar mahvoldular. Adama rüyasında denildi ki:

Ömer'e git, ona selam söyle, size yağmur yağdırılacağını ona haber ver. Ve ona de ki: Akıllı ol! Akıllı ol! Adam Ömer'e geldi ve ona haber verdi. Bunun üzerine Ömer ağladı ve dedi ki: Ya Rabbi, ben ancak gücümün yetmediğini terkettim."²⁸⁷

Bu sahih olmayan bâtl bir haberdır.

Allame İmam Abdülaziz b. Abdillâh b. Baz dedi ki:

"Bu haber-sahih farzedilse bile- vefatından sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül ederek yağmur duası yapmanın caizliğine delil olamaz. Çünkü isteyen mechuldur. Çünkü sahabeler bunun aksine hareket etmişlerdir ki onlar dini en iyi bilen insanlardır. Onlardan hiç kimse ne yağmur istemek ne de başka bir şey istemek için Rasûlullah'ın kabrine gelmemiştir. Hatta Ömer, kuraklık olduğunda Peygamber'in kabrine gitmeyip Abbas ile yağmur duasına çıkmıştır. Onun bu hareketine sahabeden hiç kimse karşı çıkmamıştır. Ömer'in Abbas'la yağmur duasına çıkmasının doğru bir hareket bu adamın yaptığına ise kötü ve şirke götürücü bir hareket olduğu artık anlaşılmıştır. Hatta bazı ilim adamları bunu bir nevi şirk saymışlardır. Seyf'in bu rüyayı gören kimsenin Bilal b. el-Haris ismili bir kişi olduğunu rivayet etmesine gelince bu rivayetin sıhhati tartışmalıdır. Sahih olduğu kabul edilse bile delil olamaz. Çünkü sahabenin büyüklerinin uygulaması buna aykırıdır. Halbuki onlar Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ve onun şeriatını başkalarından daha iyi biliyorlar."²⁸⁸

Muhaddis Nasıruddin el-Elbânî şöyle dedi:

"Bu kıssa dindeki yağmur duasıyla ilgili uygulamaya da aykırıdır. Çünkü birçok hadiste de geçtiği gibi gökten yağmur yağması için dua edileceği zaman istiska namazı kılmak müstehaptır. Alimlerin çoğunluğu bununla hüküm vermişlerdir, yani yağmur duası namazı kılmanın müstehap olduğuna hükmetmişlerdir. Ayrıca bu kıssa dua ve istiğfarla ilgili şu ayetin manasına da aykırı düşmektedir:

"Rabbinizden mağfiret dileyin. Çünkü O, çok bağışlayıcıdır. Mağfiret dileyin ki üzerine gökten bol bol yağmur indirsın." (Nuh: 10-11)

Yukarıda da geçtiği gibi yağmur duasına çıktığı zaman Ömer *radıyallahu anh* aynısını yapmış ve Abbas'ın duasıyla tevessül etmiştir. Selefi Salihîn kuraklıkla karşı karşıya kalınca namaz kılmayı ve dua etmeyi adet haline getirmiştir. Onlardan hiç kimseden Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrine iltica edip de ondan yağmur için dua istediği asla nakledilmemiştir. Eğer böyle bir şey meşru olsaydı hiç değilse bir defa bunu yaparlardı. Bunu hiç yapmadıklarına göre bu kıssada geçen şeyin meşru olmadığına delâlet eder.

Bu haberde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile tevessül yoktur. Allah Teala'nın ümmetine yağmur yağdırması için Peygamber'den dua talebi vardır. Bu başka bir meseledir. Geçen hadisler bunu kapsamaz. Selefi Salihînden hiçbir alim, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ölümünden sonra ondan bir şey istemenin caiz olduğunu söylememiştir..."²⁸⁹

Daha sonra Şeyh Nasıruddin el-Elbânî, Şeyhulislam İbn Teymiyye'nin Kâidetun Celiletun fi't-Tevessuli ve'l-Vesîle isimli büyük kitabından onun şu sözlerini nakletti:

"Ne bizim peygamberimiz ne de ondan önceki peygamberlerden hiç kimse insanlar için meleklerle, peygamberlere ve salihlere onların gıyabında veya öldükten sonra dua etmelerini ve onlardan şefaât dilemelerini meşru görmemişlerdir.

Hiç kimse, "ey Allah'ın melekleri! Allah katında bize şefaât edin, Allah'ın bize yardım etmesini veya bizi rızıklandırmasını, yahut bizi hidayete erdirmesini isteyin" diyemeyeceği gibi;

Ölmüş peygamberlere ve salihlere de "Ey Allah'ın Peygamberi, ey Allah'ın salih kulu! Benim için Allah'tan iste, Allah'tan beni affetmesini iste. Benim günahlarımı bağışlamasını veya beni hidayete erdirmesini veya bana yardım etmesini

veya bana afiyet vermesini iste, Günahlarımı veya rızık noksanlığımı veya düşmanımın bana musallat olmasını sana şikayet ediyorum. Bana zulmeden falan kişiyi sana şikayet ediyorum" diyemez. Yahut "ben senin hemşehrini, senin misafirinim, senin komşunum veya sen sana komşu olmak isteyen komşuluğa kabul edersin veya sen kendisine sığınılacak kimselerin en hayırlısı" da diyemez .

Hiç kimse kağıda yazı yazıp kabirlere asamaz. Hiç kimse filan kimse ile komşu olmak istediğine dair bir dilek yazısı yazarak bunu kendisiyle komşu olmak istediği kimseye -yani onun kabrine- götüremez. Gerek müslüman gerekse ehl-i kitap bid'atçıların buna benzer yaptıkları diğer şeylerin hükmü de budur. Nitekim hristiyanlar bu tür şeyleri kiliselerinde, müslümanlar ise peygamberlerin ve salihlerin kabirlerini yanında veya onların gıyabında yapıyorlar.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ümmetine bu tür şeyleri meşru görmediğini her müslümanın bilmesi zornuludur ve bu husus mütevatir haberlerle ve müslümanların icma ile de sabittir. Bunu ondan önceki peygamberler'de meşru görmemişlerdir. Üstelik ehl-i kitabın elinde peygamberlerden bununla ilgili hiçbir nakil de yoktur. Nitekim müslümanların elinde de bununla ilgili olarak Peygamberlerinden nakledilen hiçbir bilgi yoktur. Hiçbir sahabi ve tabiin de bunu yapmamıştır. Ne dört mezhep imamı ne de diğerlerinden hiçbir müctehit imam bunu hoş görmemiştir. Müctehit imamlardan hiçbirisi, hac ibadetinin edası esnasında ve başka zamanlarda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabri başında kendisi için şefaet etmesini veya dua etmesini istemek, yahut ümmetin başına gelen dünyevî ve uhrevî musibetleri ona şikayet etmek müstehaptır, dememiştir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra onun sahabileri bazan kıtlık, bazan rızık noksanlığı, bazan korku, bazan düşman saldırıları, bazan da günah ve masiyetler gibi türlü musibetlere maruz kaldılar. Fakat hiçbirisi ne Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrine, ne İbrahim'in kabrine ne de başka bir peygamberin kabrine gelerek, "biz sana zamanın kıtlığını veya düşman kuvvetini veya günahların çokluğunu şikayet ediyoruz. Allah'tan bizim için ve ümmetin için rızık vermesini veya yardım etmesini veya mağfaret etmesini iste" diye dua etmemiştir. Müctehit imamların hoş karşılamadığı bu ve benzeri bid'atlar müctehitlerin ittifakıyla vacip veya müstehap değildir.

Hiçbir bid'at vacip ve müstehap değildir. Hepsi kötüdür. Müslümanların ittifakıyla hepsi sapıklıktır. Bazı bid'atların güzel/iyi/ olduğunu söyleyenler vardır. Ancak bunlar, hakkında müstehap olduğuna dair şer'i delil olduğu zaman güzel olurlar. Müstehap veya vacip olmayanlara gelince, bunlara hiç kimse Allah'a yaklaştıran güzel şeylerdir diyemez. Vacip veya müstehap gibi güzel emirlerin dışında başka şeylerle Allah'a yaklaştırmaya çalışan bir insan sapıktır, şeytana uymuştur, ve onun yolu Şeytanın yoludur. Nitekim Abdullah b. Mes'ud şöyle demiştir:

"Allah Rasûlü bize eliyle bir çizgi çizdi. Sonra: Bu Allah'ın yoludur, dedi. Sonra onun sağına soluna bazı çizgiler daha çizdi ve şöyle dedi: Bunlar da öyle yollardır ki herbirinin üzerinde şeytan vardır, gelip geçenleri yoluna çağırır. Ardından şu ayeti okudu: Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun, başka yollara uymayın. Şüphesiz onlar sizi Allah'ın yolundan ayırır."²⁹⁰

Bu, Allah'a ve Rasûlüne inanan her müslümanın uyması gereken temel bir esastır. Bu esasa uyan her müslüman, bilinen sünnete ve islâmın ilk dönemlerinde yaşayan muhacirlerin, ensar'ın ve güzel bir şekilde onlara tabi olanların yoluna muhalefet etmez. Sünnete ve ilk dönemin icmasına muhalefet edenlerin peşinden gitmez. Özellikle, hiçbir müslüman önder, din konusunda sözüne itimat edilen hiçbir müctehit, icma ve ihtilaf konularında sözüne itibar edilen hiç kimse bid'atçının yanında değilken bid'atçının peşinden gitmez. Çünkü onun muhalefetiyle icma bozulmaz, onun muvafakatıyla da icma oluşmaz.

Alim bir müctehidin bu konuda muhalefet ettiği varsayılsa bile o mütevatir sünnete ve kendisinden önceki müctehitlerin ittifakına muhalefet etmiş olur. Muhalefet eden kişi bir de müctehit değilse, elinde de şer'i bir delil yoksa hali nice olur? O, ancak din konusunda bilgisizce konuşan, Allah hakkında bilgisizce; rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı olmaksızın konuşan kimseye uymuş olur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bunu meşru görmemekle birlikte -ki ne vaciptir, ne müstehaptır- üstelik haram da kılmıştır ve peygamberlerin ve salihlerin kabirlerinin mescit yapılmasını haram kıldığı gibi buna götürücü şeyleri de haram kılmıştır."²⁹¹

2- Ebû'l-Cevza Evs b. Abdillâh'ın şöyle dediği rivayet edildi:

"Medine halkı şiddetli bir kuraklıkla karşı karşıya kaldı. Sıkıntıları Aîşe'ye şikâyet ettiler. Aîşe dedi ki: Peygamber'in kabrini gözden geçirin. Üstünden göğe açılan bir pencere açın. Ta ki kabirle gök arasında tavan olmasın.

Ravi dedi ki: Onlar dediğini yaptılar: Ardından öyle bir yağmur yağdı ki otlar yeşerdi ve develer etten çatlarcasına semizleşti. Bu sebeple o yıla çatlak yılı adı verildi."²⁹²

Bu rivayetin senedinde çok yalancı birisi vardır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye bu konuda şunları söyledi:

"Yağmur yağsın diye Peygamber'in kabrinden gökyüzüne doğru bir delik açılması hakkında Aîşe'den rivayet edilen bu haber sahih değildir. İsnadı sabit değildir. Bunu yalancılıkla bilinen birisi nakletti. Onun yalan söylediğinin delili, Aîşe'nin zamanında evlerin damında pencere olmamasıdır. Evlerin bazıları Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zamanındaki gibi duruyordu. Bazılarının üstü tavanla örtülü, bazılarının da üstü açıktı. Güneş evlerin içine girerdi. Buhârî ve Müslimde Aîşe'den yapılan rivayete göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ikinci namazını güneş sürekli odasının içine vururken kılardı ve daha sonra da gölge görülmezdi."²⁹³

Velid b. Abdilmelik'in Halifeliğine kadar mesciddeki odaların durumu bu şekilde devam etti. Amcasının oğlu Ömer b. Abdilaziz onun Medine'deki vekili idi. Peygamber'in eşlerinin odaları mescidin doğrusunda ve güneyinde bulunuyordu. mescitteki odalar fazlalık gösterdiği için Peygamberin eşlerinin varisleri olan mülk sahiplerinden buraları satmalarını istedi. Onlar da mülklerini sattılar. Buralar mescide dahil edildi ve böylece mescit doğudan ve güneyden genişlemiş oldu. Bu tarihten itibaren Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hücre-i saadeti mescidin içinde kaldı. Ancak Peygamber'in hayatında ve vefatından sonra o tarihe kadar mescidin dışında idi. Sonraları içinde kabir-i saadetin bulunduğu Aîşe'ye ait odanın etrafına yüksek bir duvar örüldü. Silip süpürmek için, ihtiyaç duyulduğu zaman görevlerinin girmesi için o duvardan bir delik açıldı.

Aîşe *radıyallahu anha*'nın sağlığında pencerenin var olduğu iddiası apaçık bir yalandır. Şayet doğru kabul edilse bile, insanlar bunu mahlukat ile Allah'a yemin etmek, dualarında ölü ile tevessül etmek ve onunla Allah'tan istemek için değil, kabrin üzerine rahmet yağsın diye açmışlardır. Burada bir dua ve yemin olayı yoktur. Bu birbirinden farklı bir durumdur; o nerede bu nerede?!

Kullar birbirlerine ancak dua ve amelleriyle yararlı olabilirler. Allah Teala kendisine iman, amel, Peygamberine salât ve selam, ona sevgi, itaat ve dostluk göstermekle tevessül etmemizi istiyor. Bütün bunlar Allah'ın kendisine tevessül etmemizden hoşlandığı iman ve salih amel gibi şeyler yokken zatı sevilen birisiyle tevessül kast edilirse bu aklen ve dinen batıldır.

Aklen batıldır, çünkü benim ihtiyacımın giderilmesi için o veya ben gerekli sebebe sarılmadıkça muayyen bir şahsı sadece sevmiş olmakla, onun zatıyla tevessülle benim ihtiyacımın giderilmesini gerektirici şartlar ortaya çıkmış olmaz. Onun

bana dua etmesi veya benim ona iman ve itaat etmem elbette birer vesiledir. Ancak bu konuda ben bana emredilen sebeplere sarılmadıkça yalnız sevgili zatı benim için nasıl vesile olur? Bu sebeple bir kimse onu sevdiği halde ona inanmamış olsa onun tevessül etmesinin kendisine hiç bir faydası yoktur. Ona İman eden kimseye imanının yararı vardır. İman Allah'a yaklaştıran en büyük vesiledir. Kullar ile Rableri arasındaki vesilenin peygamberlere iman ve onlara itaat olduğu açıktır:

"Kim Allah'a ve rasûl'e itaat ederse Allah'ın kendilerine lütufta bulunduğu kimselerle beraber olur."²⁹⁴ **"Kim Allah ve Rasûlüne karşı gelirse bilsin ki ona, içinde ebedi kalacakları cehennem ateşi vardır."**²⁹⁵

Dinen de batıldır, çünkü -bir gerçeğin ifadesi olarak- denilmiştir ki, ibadetlerin hepsi bid'at esası üzerine değil, tabi olma/aynen kabul etme esası üzerine kurulmuştur. Bu sebeple dini meselelerde Allah'ın izin vermediği bir şeyi hiç kimse meşru göremez. Hiç kimsenin Peygamber'in kabrine yönelerek, bu, Kabe'ye doğru namaz kılmaktan daha iyidir, demeye hakkı yoktur. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen sahih bir rivayete göre O: "Kabirlerin üzerine oturmayın ve onlara yönelik namaz kılmayın"²⁹⁶ buyurmuştur.

Hal böyleyken aşırı giden bazı sofular şeyhlerinin kabrine doğru namaza duruyorlar, hatta "Kabe umumi kıbledir, bu ise hususi kıbledir" diyerek Kabe'ye sırtlarını dönüp şeyhin kabrine doğru namaz kılıyorlar. Onlardan bazıları da şeyhlerinin kabri başında kılınan namazı mescitlerde hatta Mescid-i Haram'da ve Mescid-i Aksa'da kılınan namazdan daha faziletli görüyorlar. Pek çok insan da peygamberlerin ve salihlerin kabri başında yapılan duaları mescitlerde yapılan dualardan daha faziletli görüyorlar.

Bütün bunlar İslamı bilen bütün alimlere göre islam dinine aykırıdır, ümmetin alimlerinden hiç kimse böyle şeyler nakletmemiştir, üstelik onlar kabirlerin yanında ve türbe denilen şeylerin üzerine yapılan mescitlerde namaz kılmanın herhangi bir faziletinin olmadığına da görüş birliği içindedirler. Durum böyle olduğu halde şiilerden ve ehl-i sünnet müntesiplerinden aşırı bir grup türbelere yolculuk yapmayı bir hac olarak görüyorlar. Rafizîlerin şeyhi İbnu'r-Ruman el-Müfid "Menasiku Hacci'l-Meşahid" (yani Türbelerde yapılan Hac ibadeti) isimli bir kitap yazmış ve onda türbelerde yapılan ibadetlerin Mescid-i Haram'da yapılan meşru ibadetlerden daha faziletli olduğunu anlatmıştır. Bazı felsefeciler de cesetlerinden ayrılan ruhların kuvvet ve kemale ulaştıklarını, huşu /ve saygı içindeki ziyaretçinin ruhu ile türbede yatan mevtanın ruhu birleştiği zaman ziyaretçinin ruhu üzerine bu ruhun kuvvetlendirici ve aydınlatıcı etkilerinin sel gibi aktığını iddia ederler. Kabirperestlerin iddialarından birisi de budur.

Bu gibi konularda Kur'an'a ve sünnete sınıksız sarılmayan kimse hem sapıktır, hem de saptırıcıdır, helak çukuruna düşer. Bir müslümanın gayet berrak ve açık olan Muhammedî Şeriate 'teslim olması ve bu şeriatın yararlı şeyleri elde etmek, onları daha da yararlı hale getirmek ve kötülükleri ortadan kaldırmak ve azaltmak için geldiğini bilmesi gerekir.

Bir müslüman bazı ibadetlerin, güzel ve faydalı zannettiği bazı dervişane davranışların Şeriate uygun olmadığını gördüğü zaman bilmelidir ki bunların zararı faydasından, kötülüğü iyiliğinden daha fazladır. Çünkü hikmet sahibi olan Yüce yasa koyucu yararlı hiçbir şeyi ihmal etmez.

Bir kimse eğer: "Ben onun zatıyla tevessül ettiğim zaman onunla ilgili amelimle tevessül etmiş oluyorum. Çünkü ben onu sevdiğim ve ona saygı gösterdiğim için onunla tevessül ediyorum, bu da Allah'ın benden razı olduğu amellerdendir!!" derse;

Cevap olarak denilir ki: Senin onu sevmen ve ona saygı göstermen ona imanının bir sonucudur. O seni daha fazla imana ve kendisine itaate çağırıyor. Allah'ın senden razı olacağı şey budur. Dünyevî ihtiyacını karşılamamanın dışında başka bir

maksadın olmaksızın onu sadece sevmiş olman Allah'ın senden razı olacağı bir davranış olamaz. Mesela Ebû Tâlib'in yeğeni Muhammed'i sevmesindeki maksadı sadece nesebine saygı ve bu saygıyı ayakta tutma düşüncesidir. Allah'da bunu ondan kabul etmemiştir.²⁹⁷

3- Ebû Üame b. Sehl b. Huneyf'ten, o da amcası Osman b. Huneyf'ten şu olayı nakletmiştir:

Bir adam bir ihtiyacı için sık sık Osman İbn Affan'ın *radiyallahu anh* yanına gelirdi. Fakat Osman ona bakmaz ihtiyacıyla ilgilenmezdi. Adam Osman b. Huneyf ile karşılaştı ve ona bu durumu şikayet etti. Osman b. Huneyf ona dedi ki: Abdest yerine git, önce bir abdest al, sonra mescide git, iki rekat namaz kıl ve ardından şöyle dua et:

"Allah'ım ben seni diliyor, senin Peygamberin'le, rahmet peygamberi Muhammed'le sana yöneliyorum. Ey Muhammed, ihtiyacımı gidermesi için ben seninle Rabbim'e yöneliyorum."

Duada ihtiyacın ne ise onu da zikredersin. Sonra bana gel, seninle beraber gidelim.

Adam gitti ve Osman b. Huneyf'in dediklerini yaptı. Sonra -onunla beraber- Osman b. Affan'ın kapısına geldi. Kapıcı onun elinden uttu ve Osman b. Affan'ın yanına götürdü ve minder'in üstüne oturttu. Osman b. Affan ona: İhtiyacın nedir? diye sordu. Adam da ihtiyacını söyledi. Osman b. Affan onun bu ihtiyacını giderdi. Sonra adama dedi ki: Şu saate kadar senin ihtiyacını hatırlamamıştım. Eğer bundan sonra da bin ihtiyacın olursa bize gel. Sonra adam onun yanından çıktı ve Osman b. Huneyf'le karşılaşınca ona şöyle dedi: Allah senden razı olsun! Sen benim hakkımda onunla konuşuncaya kadar benimle konuşmuyordu.

Osman b. Huneyf dedi ki: Vallahi ben onunla konuşmadım. Fakat ben Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e kör bir adamın gelip gözlerini görmediğinden şikayet ettiğine şahit oldum. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

- Sabredemez misin? diye sordu. Adam:

- Ya Rasûlallah, elimden tutup bana yol gösterecek kimsem yok; bu da bana çok zor geliyor, dedi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona şöyle dedi:

- Abdest alma yerine git. Önce abdest al, Sonra iki rekat namaz kıl, ardından da şu şu dualarla dua et.

Osman b. Huneyf dedi ki: Vallahi biz oradan ayrılmamış ve aradan fazla vakit geçmemişti ki adam yanımıza sanki hiç kör değilmiş gibi çıkageldi."²⁹⁸

Bu kıssa zayıftır, münkerdir.

İbn Teymiyye bu olay hakkında şunları söyledi:

"Özet olarak, bu ilave-sabit olsa bile- bu konuda delil olamaz. Bu olsa olsa ancak Osman b. Huneyf'in, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in öğrettiği duanın bir kısmıyla da dua edilebileceğini zannetmesi ve adama da meşru duayı değil de o duanın bir kısmını öğretmesidir. Ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ölümünden sonra da bunun meşru olduğunu zannetmesidir.

Hadisin lafzı böyle bir zanna aykırı düşüyor. Çünkü hadiste âmâ kişi Rasûlullah'tan kendisi için dua etmesini istiyor, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* âmâyâ nasıl dua edeceğini öğretiyor ve duasında: "Onu benim hakkımda şefaathî kıl" demesini emrediyor. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun için duacı ve şefaathî olduğu zaman ancak bu dua ile dua edilebilir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* duacı ve şefaathî olmadığı zaman böyle dua edilemez. Peygamber'in insanlar için dua etmesi ve şefaathî olması dünyada hayatta iken, ahirette de onlar için şefaathî ettiği zaman uygundur. Hadiste ayrıca âmâ

kişi "beni de onun için şefaataçı kıl" demektedir. Her ne kadar biz ona salat ve selam getirmekle ve onun için Allah'tan vesile istemekle emrolunsak da adamın bu sözüyle kastedilen şey, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bir ihtiyaında peygamber'e şefaataçı olması değildir. Hadisteki bu fazlalık pek çok yönden illetlidir: Ravi, bu ziyadeyle kendisinden daha büyük ve hıfzı daha sağlam olandan ayrılmış ve tek kalmıştır. Ehl-i sünnet bu ziyadeyi kabul etmemiştir. Lafzında ızdırab vardır. Ravisi - Ravh- münker hadisleriyle bilinmektedir.

Bu gibi illetler hadisin sübutundan şüphe edilmesini gerektirir. Bu da delil olmasına manidir. Rivayet ettiği lafız sahabinin anladığının zıddına delâlet ediyorsa onun anladığının anladığına itibar edilmez.

Malumdur ki bir kimse Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra -kendisi için dua edemeyecek olmasına rağmen- "Allah'ım, onu bana şefaataçı kıl, beni de ona şefaataçı kıl" dediği zaman bu batıl/geçersiz bir söz olur. Bununla beraber Osman b. Huneyf ona peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bir şey istemesini ve "Peygamber'i benim hakkımda şefaataçı kıl" demesini emretmemiştir. Peygamberden rivayet edilen duayı olduğu gibi okumasını da emretmemiştir. Sadece bir kısmının okumasını emretmiştir. O halde ortada peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bir şefaata de yoktur, şefaata zannedilen herhangi bir şey de yoktur. Eğer Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra: "Onu bana şefaataçı kıl"* demiş olsaydı bu anlamsız bir söz olurdu. Bu sebeple Osman b. Huneyf böyle bir şey emretmedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den rivayet edilen bir duayı da emretmedi. Onun adama söylediği şey Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den rivayet edilen bir şey değildir.

İbadetlerin cinsi veya mübahlar, vacipler ya da haramlar hakkında tek tek sahabilerden nakledilen, ancak diğer sahabilerce muvafakat gösterilmeyen diğer rivayetler gibi bu gibi rivayetlerle de dini bir mesele kanıtlanamaz. Peygamber'den sabit olan şeyler buna aykırıdır, buna uygun değildir. Osman b. Huneyf'in yaptığı şey müslümanların uyması gereken bir sünnet değildir. Olsa olsa hakkında içtihadın caiz olduğu ve ümmetin üzerinde tartıştığı şelerden birisidir. Bunun da Kur'an'a ve sünnete arz edilmesi gerekir. Buna benzer pek çok şey vardır..."

Şeyhulislam İbn Teymiyye daha sonra bazı sahabilerin münferit olarak yaptıkları fakat genel kabul görmeyen şeyleri zikretti, sonra şöyle dedi:

"Hakkında sahabenin ihtilaf ettiği bu gibi şeylerde meseleyi Allah'ın Kitabına ve Peygamber'in Sünnetine götürmek gerekir. Bunun benzerleri pek çoktur. Bunlar ümmet için ancak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in meşru görmesiyle şeriat/din haline gelir.

Eğer alimlerden birisi "sahabi sözü hüccettir" derse bu ancak diğer sahabiler ona muhalefet etmedikleri, ona aykırı Kur'an ayeti ve sahih sünnet bulunmadığı ve diğer sahabiler ona muhalefet etmeden meşhur olduğu zaman geçerlidir. -Sahabi sözü hüccettir, diyen de zaten onu bu kayıтта demiştir- Sahabilerden hiç kimsenin karşı çıkmadan onu kabul ettikleri bilindiği zaman -ki onlar batılı ikrar etmezler- "bu, ikrâr bir icmadır" denilir. Ancak bu söz meşhur olmadığı zaman eğer başka bir sahabi'nin ona muhalefet etmediği bilinirse "bu bir hüccettir" denilir. Eğer muhalefet ettiği bilinirse hüccet değildir. Bunda ittifak vardır.

Başka bir sahabinin buna muvafakat mi ettiği yoksa muhalefet mi ettiği kesin olarak bilinmediği ve peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünneti de buna aykırı bir şeye delâlet ettiği zaman, Peygamber'in sünnetinin delâlet ettiği şey hüccettir. Sünnete muhalif olan şey hüccet değildir. Bunda şüphe yoktur.

Durum böyle olunca malumdur ki Osman b. Huneyf'in veya bir başkasının Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'le tevessülü onun vefatından sonra da, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in duası ve şefaata olmaksızın meşru ve müstehap

gördüğü sabit olsa bile -ki sabit ve sahih değildir- biz, Ömer'in ve büyük sahabilerin bunu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra vefatından önceki gibi meşru görmediklerini biliriz. Üstelik onlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hayata iken Allah'tan yağmur isterken Peygamber'le tevessül ediyorlardı, Fakat vefat edince onunla tevessül etmediler. Hatta Ömer, ilim adamlarının doğruluğunda ittifak ettikleri bir rivayete göre, o meşhur felaket yılında kuraklık sebebiyle çektikleri sıkıntılar şidetlenince ve kendisi insanlar bolluğa kavuşuncaya kadar etli ve yağlı yemek yemeyeceğine yemin ettiği zaman bütün Muhacirlerin ve Ensar'ın huzurunda Allah'tan yağmur isterken şöyle dua etti:

"Allah'ım biz senin Peygamber'in ile sana tevessülde bulunurduk sen de bize yağmur verirdin. Şimdi sana Nebi'nin amcası ile tevessül ediyoruz. Bize yağmur gönder."

Bu dua bütün sahabilerin onayladığı, meşhur olmasına rağmen itiraz etmediği bir duadır. Bu en açık ikrârî icmalardan biridir. Benzeri bir duayı halifelîği döneminde insanlar için yağmur isterken Muaviye b. Ebî Sufyan da yapmıştır.

Şayet Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra da onunla hayatta iken tevessül ettikleri gibi tevessül etmiş olsalardı sahabiler: "Abbas ve Yezid b. el-Esved gibi kişilerle nasıl tevessül ederiz? O, Allah katındaki vesilelerin en faziletlisi ve en büyüğü olduğu halde insanların en faziletlisi olan Peygamber'le tevessülü nasıl terk ederiz." derlerdi. Onlardan hiç kimse böyle bir şey söylemeyince ve hayatta iken peygamber'in sadece duası ve şefaati ile tevessül ettikleri de bilinince onların da peygamber'in zatıyla değil, duasıyla tevessülü meşru gördükleri ve âmâ kişiyle ilgili hadisın hem Ömer için, hem de bütün sahabiler için bir huccet/ delil olduğu anlaşılır."²⁹⁹

Muhaddis Muhammed Nasıruddin el-Elbânî şunları söyledi.

"Bu kıssada öyle bir cümle vardır ki sahabilerin faziletini bilen akıllı bir kişi bu cümle üzerinde düşündüğü zaman diğer delillerin de yardımıyla ondaki tuhaflığı ve zayıflığı kolayca görebilir. Bu cümle Raşit halife Osman'ın *radıyallahu anh* bu adamın ihtiyacıyla ilgilendiğini ifade eden cümledir. Bu ifade nasıl olur da Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kendisinden meleklerin bile haya ettiğini söylediği ve insanlara karşı nezaketi, iyiliği ve yumuşaklığıyla tanınmış Osman'a dair sağlam haberlerle uyushabilir? İşte bütün bunlar Osman'dan böyle bir davranışın ortaya çıkmasını imkansız görmemize sebep olmaktadır. Çünkü bu, onun ahlakına ters düşen bir zulümdür."³⁰⁰

4- Kadı İyad "eş-Şıfa bi Ta'rifi Hukuku'l-Mustafa" isimli eserinde şunu rivayet etti:

"Mü'minlerin Emiri Ebû Cafer Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescid'inde Mâlik'le tartıştı. Mâlik ona dedi ki: Ey Müminlerin Emiri! Bu mescitte sesini yükseltme. Çünkü Allah Teala: "Seslerinizi Peygamber'in sesinin üstüne yüksetmeyin"³⁰¹ buyuruyor ve bir topluluğu överek "Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısınlr"³⁰² buyuruyor "sana bağırnlr"³⁰³ diyerek de bir topluluğu kötölüyor. Onun ölümünden sonraki saygınlığı da hayatındaki saygınlığı gibidir.

Bunun üzerine Ebû Cafer boynunu büktü ve dedi ki: Ya Ebû Abdillâh,* Kibleye dönerek mi dua edeyim, yoksa Rasûlullah'a yönelerek mi dua edeyim?

Malik dedi ki: Yüzünü niye ondan çeviriyorsun; halbuki o kıyamet gününde seni de Allah'a ulaştıracak vesiledir, atan Adem'i de ulaştıracak vesiledir. Sen ona yönel ve ondan Şefaati dile; Allah onu şefaatiçi kılacaktır."³⁰⁴

Bu, uydurulmuş bir kıssadır, senedi de ğarîb ve munkatı'dır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye bu hikaye hakkında şunları söyledi:

"Bu hikaye munkatı'dır. Çünkü rivayet zincirinde ismi geçen Muhammed b. Hamid er-Razi Malik'e özellikle Ebû Cafer el-Mansur'un zamanında yetişememiştir. Çünkü Ebû Cafer hicri 158 senesinde Mekke'de vefat etmiştir. Malik hicri

179 senesinde vefat etmiştir. Muhammed b. Hamid er-Razi ise hicri 248 yılında vefat etmiştir. İlim öğrenmek için beldesinden yolcuğa çıkarken ancak büyüdüğünde babasıyla birlikte çıkmıştır. Ayrıca hadisçiler nazarında zayıftır, Ebû Zûr'a ve İbnu Vâra onu yalancılıkla itham etmiştir. Salih b. Muhammed el-Esedî Onun kadar Allah'a cüretkar olan ve onun kadar ustaca yalan söyleyen kimseyi görmedim, demiştir. Yakup b. Şeybe: Münker rivayetleri çoktur; en-Nesâî: Güvenilmez; İbn Hibban: Maklub rivayetleriyle güvenilir ravilerden ayrılmıştır, demişlerdir.

"Muvatta"ı Malik'ten rivayet eden diğer bir ravi Ebû Mus'ab'tır ve hicri 242 yılında vefat etmiştir. Mutlak olarak Malik'ten rivayet eden diğer şahıs Huzeyfe Ahmed b. İsmail es-Sehmî'dir. Onun vefatı ise hicri 259 senesidir. Onun isnadında da durumu bilinmeyen kimseler vardır.

Bu hikayeyi Malik'in arkadaşlarından ondan bilgi almakla tanınmış hiç kimse anlatmamıştır. Muhammed b. Humeyd ise hadisçiler nazarında haberi Malik'e isnad ettiği zaman bile zayıf kabul edilmiştir. Hal böyle olunca sadece kendisi tarafından bilinen bir hikayeyi ortaya attığı zaman nasıl kabul edilebilir?!

Böyle bir söz ondan sabit olsa bile Malik'in arkadaşları böyle bir rivayetle fikhî bir meselede ona ait bir görüşün Malik'ten çıktığının ispatlanamayacağı konusunda görüş birliği içindedirler. Hatta onlar, el-Velid b. Muslim, Mervan b. Muhammed et-Tatari gibi Şamlıların rivayetini bile zayıf görmüşler, sadece Medine'lilerin ve Mısırlıların rivayetlerine güvenmişlerdir. Hal böyle iken, Mâlik'in bilinen mezhebiyle çelişen, ona yetişememiş, üstelik hadisçiler nazarında zayıf kabul edilen Horasanlı birisinin rivayet ettiği hikayeyle Malik'e ait bir görüş nasıl ispatlanabilir?!

Bununla beraber rivayette geçen ve Malik'e isnat edilen "O, kıyamet gününde seni ve atan Adem'i Allah'a ulaştıracak vesiledir" sözü, Adem ve zürriyetinin kıyamet gününde onunla tevessül edeceğine delâlet eder. Bu, kıyamet günü onun şefaatiyle tevessüldür. Sahih hadislerde de geçtiği gibi bu haktır. Fakat hikaye çeşitli yönlerden Malik'in mezhebine aykırıdır:

1- Ebû Cafer'in "Kibleye dönerek mi dua edeyim, yoksa Rasûlullah'a yönelerek mi dua edeyim" demesi ve Malik'in de -iddia edildiği gibi, "Yüzünü niye ondan çeviriyorsun; o kıyamet günü seni ve atan Adem'i Allah'a ulaştıracak vesiledir" demesi. Malik'in diğer müctehit imamların ve sahabilerle tabiinlerin herkesçe bilinen görüşleri şudur ki dua eden bir kimse Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam verdiği zaman ardından kendisi için dua etmek isterse kibleye yönelir ve peygamber'in mescidinde o şekilde dua eder. Kabre yönelip de kendisi için dua etmez. Bilakis Peygamber'e selam vereceği ve onun için dua edeceği esnada kabre yönelir. Alimlerin çoğunluğunun görüşü böyledir. İki rivayetten birinde Malik, Şafîî, Ahmed ve diğerleri de bu görüştedir.

Ebû Hanife'nin arkadaşlarına göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam verirken de kabre dönülmez. Onlardan şöyle diyen vardır: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in odasını soluna alır -ki bunu Vehb de Malik'ten rivayet etti- sonra selam verir.

Ebû Hanife'nin arkadaşlarından şöyle diyen de vardır: Hayır, odaya arkasını döner ve öyle selam verir. Onların meşhur görüşü budur. Ayrıca Malik uzun süre kabrin başında ayakta kalmayı hoş karşılamamıştır.

Bu sebeple el-Kâdî 'Iyad "el-Mebhut"da şunu rivayet etti: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrinin yanında durup dua etmeyi uygun bulmuyorum. Fakat kişi selam verir ve geçer gider.

Kâdî 'Iyad devamla dedi ki: Nafi şöyle dedi: İbn Ömer kabre selam verirdi. Ben onu yüz defa hatta daha fazla kabre geldiğini ve: "es-Selamu ale'n-Nebiy, es-Selamu ala Ebi Bekr, es-Selamü ala ebi" dediğini sonra da ayrılıp gittiğini gördüm. Malik "el-Mebhut" da şöyle dedi: Mescid-i Nebevîye giren ve çıkan Medine'lilerin kabrin yanında durmaları gerekmez. Bu sadece dışarıdan gelenler içindir.

Malik ve arkadaşlarının görüşü budur. Onların Sahabilerden naklettikleri şeyler sahabilerin de kabre sadece selam vermek ve ona dua etmek için yöneldiklerini açıklıyor. Malik, bu maksatla uzun süre orada kalınmasını hoş karşılamamıştır. Malik, Medine'lilerin her giriş ve çıkışlarında kabrin başında durmalarını da hoş karşılamamıştır. Bunu sadece dışarıdan gelenlerle yolculuktan dönenler ve yolculuğa çıkanlar yaparlar. Çünkü bu, Peygamberi bir selamlamaktır. Ancak kişi kendisi için dua etmek istediği zaman Peygamber mescidinin içinde kibleye yönelerek dua eder. nitekim Peygamber'in ashabından böyle rivayet edilmiştir. Hiçbir sahabiden bunu kabrin başında yaptığı rivayet edilmemiştir. Hatta Peygamber'e yapılacak dua için bile kabrin yanında uzun süre durmamışlardır. Hal böyle iken kişi nasıl olur da kendisi için dua edeceğinde uzun süre durabilir?!

Kabrin başında veya vefatından sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yalvarmaya, ondan ihtiyaçlarını gidermesini istemeye ve ondan şefaet dilemeye gelince, seleften hiç kimse bunu yapmamıştır. Malumdur ki eğer dua maksadıyla kabrin başında durmak meşru olsaydı bunu sahabiler ve tabiinler yaparlardı. Ondandır istemek de böyledir. Durum böyle olunca Peygamber'in ölümünden sonra onun duasıyla ve istemesiyle nasıl tevessül edilebilir?!

Bütün bunlar göstermektedir ki, munkatı hikayedeki "kabre yönel ve ondan şefaet iste" sözü Mâlik'e bir iftiradır, onun görüşlerine, sahabilerin ve tabiinlerin görüşlerine, Malik ve arkadaşlarının naklettikleri onların fiillerine aykırıdır. Diğer alimlerin naklettiklerine de aykırıdır. onlardan hiç kimse değil şefaet istemek için, kendi nefsi için dua etmek üzere bile kabre yönelmemiştir, Ona: Ya Rasûlallah benim için şefaet et veya dua et dememiştir veya dini ve dünyevi musibetleri ona şikayet etmemiştir veya ölmüş diğer peygamberlerden ve salihlerden veya görmedikleri meleklerden herhangi bir şey istememiştir. Bütün bunlar Hristiyanların, diğer müşriklerin ve bu ümmetten onlara benzeyen bid'atçıların işidir. Bu, Muhacirler, Ensar ve onlara güzelce uyan geçmişlerimizin işi değildir. Peygamber'e kabrinde selam vermiş olsalar bile Müslümanların önderlerinden hiçbiri böyle bir şeyi emretmemiştir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yakından verilen selamı işitir, uzaktan gönderilen selam da ona ulaştırılır."³⁰⁵

Büyük alim Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Abdilhadi, es-Subki'ye verdiği cevap ta şunları söyledi:

"Mâlik'in dua ederken kabre yönelmediği bilinen bir gerçektir. Kadı İyad'ın anlattığı ve ona isnad ederek rivayet ettiği bu hikayenin ona isnadı sahih değildir. İtirazcı kitabının bir yerinde bunun isnadının ceyyid/sağlam olduğunu söylemesi fahiş bir hatadır. Bilakis isnadı karanlık ve munkatıdır. İçerisinde yalancılıkla itham edilen durumu bilinmeyen kimse vardır. İbn Humeyd Muhammed b. Hamid er-Razı zayıftır, münker rivayetleri çoktur, rivayeti delil olarak kullanılamaz, Malik'ten hiçbir şey işitmemiştir. Ve onunla karşılaşmamıştır. Üstelik Malik'ten yaptığı rivayet munkatı'dır /senedinde boşluk vardır, muttasıl değildir..."³⁰⁶

5- Ali b. Meymun'dan rivayet edilmiştir; O şöyle dedi: Ben Şafî'nin şöyle dediğini işittim:

"Ben, Ebû Hanife ile teberrük ederim ve hergün onun kabrine gelerek ziyaret ederim. Bir ihtiyaçla karşılaştığım zaman iki rek'at namaz kılar, onun kabrine gelir ve onun kabri başında Allah'tan dilekte bulunurum. Çok geçmeden ihtiyacım giderilir."³⁰⁷

Bu bâtl ve uydurulmuş bir rivayettir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye bu kıssa hakkında şunları söyledi:

"Bu da rivayet ve nakil ilmini bilen kimselerce yalan ve uydurma olduğu kesin olarak bilinen bir şeydir. Çünkü Şafî Bağdat'a geldiği zaman orada sık sık ziyaret edilen bir kabir kesinlikle bulunmuyordu. Hatta Şafî zamanında böyle bir şey bilinmiyordu. Şafî Yemen'de, Hicaz'da, Şam'da, Irak'ta ve Mısır'da peygamberlere, sahabilere ve tabiinlere ait kabirler

görmüştü ve bu kabirlerde yatan kişiler İmam Şafîî'nin nazarında ve Müslümanlar nazarında Ebû Hanife'den ve emsali alimlerden daha faziletli idiler. Hal böyleyken niçin sadece Ebû Hanife'nin kabrinin başında dua etsin ki?!

Sonra İmam Şafîî'ye yetişen Ebû Yusuf, Muhammed ve el-Hasan b. Ziyad gibi Ebû Hanife'nin arkadaşları ve o dönemde yaşayanlar ne Ebû Hanife'nin ne de başka birinin kabrinde duaya yönelmiyorlardı.

Sonra daha önce İmam-ı Şafîî'nin kitabında fitne korkusuyla kabirlerde saygı duruşunda bulunmanın haram oluşuna dair kesin bir bilgi geçmiş bulunmaktadır. Bu gibi hikayeleri ancak bilgisi ve dini zayıf olanlar uydurur.

Kendi arzusuna göre konuşmayan yüce Peygamber'den, tanınmamış meçhul kişiler tarafından bu hikayelere benzer hadisler bize rivayet edilmiş olsa bile ispatlanmadıkça bizim bunlara sarılamamız caiz değilken, meçhul ve tanınmamış kişiler tarafından başkalarından nakledilen böyle hikayelere nasıl itibar edebiliriz?"³⁰⁸

Büyük alim İbnu'l-Kayyim bu konuda şunları söyledi:

"İmam Şafîî'nin dua etmek maksadıyla Ebû Hanife'nin kabrinin başına gittiğine dair nakledilen hikaye açık bir yalandır."³⁰⁹

Büyük alim, muhaddis Abdurrahman b. Yahya el-Muallimi el-Yemanî bu hikayenin senedindeki zayıf noktaları beyan edip ayrıntılı bilgi verdikten sonra şunları söyledi:

"Senedin durumu bu. Bununla bir şeyin ispatlanamayacağı ehince malumdur. Kıssanın durumu da bunu peşiktiriyor. Çünkü Şafîî'nin her gün Ebû Hanife'nin kabrini ziyaret etmesi ve dua maksadıyla ona yönelmesi normalde çok uzak bir ihtimaldir. İhtiyaçları gidermek maksadıyla dua etmek için kabirlere gitme adetin Şafîî'den bir müddet sonra adet haline geldiği bilinmektedir. Kabrin başında namaz kılmak ise çok çok uzak bir ihtimaldir."³¹⁰

Muhaddis el-Elbânî ise şunları söyledi:

"Bu, zayıf bir rivayettir. Hatta batıldır. Çünkü Ömer b. İshak b. İbrahim tanınan bir kişi değildir. Rical kitaplarında ismi geçmemektedir."³¹¹

Bid'atçıların ve kedi arzularına göre hareket edenlerin bid'at tevessül konusunda delil olarak kullandıkları zayıf ve uydurulmuş hadisler haberler ve hikayelerden toplamayı başarabildiklerimiz bunlardır. Sayın okuyucu, onların delillerinin çürüklüğü artık senin için açık bir şekilde ortadadır. Bütün bunlar yüce dinimizde ilgili bir meselede sağlam bir delile dayanalım diye ortaya konulmuştur.

Bu bölümü bitirmeden önce burada tevessül konusunda bazı müsteşriklerin görüşlerini de nakletmek istiyorum. onlar meselenin hakikatini kavramışlar fakat -maalesef-pek çok müslüman bunu kavrayamamıştır. Öteden beri söylenen bir söz vardır: "İşlerin en hayırlısı düşmanların şahitlik ettiği şeydir."

Müsteşrik Goldziyer dedi ki:

"Müslümanlar arasında İslamdan önceki dini unsurlardan pek çoğu ayakta kalmayı başardı ve evliyayı kutsamaya ait çeşitli görüntülerle yeniden hayatiyet kazandı.

Gerçekte kadim sünnete, İslam'ın özünü bozan ve gerçeğini tahrif eden bu bid'atçı kutsama anlayışından daha şiddetli karşı çıkan başka bir şey yoktur. Sünnete uymada samimi ve hırslı bir sünninin bunu, hoşnutsuzluğunu ve tiksintisini tahrik eden şirk kabilinden bir şey olarak görmesi gerekir."

Goldziyer daha sonra halkın avam tabakasının evliyayı kutsamasından söz eder ve şöyle der:

"Evliya türbeleri ve diğer kutsal mekanlar onların ibadet yerleridir. Halk zaman zaman oralarda kaba bir putperestlin bazı anıtlar ve tarihi kalıntılar için sergilediği kutsama görüntülerini sergiler. Hatta halktan bazıları bizzat bu türbelere sadece ibadet etmek için gitmekten geri kalmazlar.

Onlardan birisinin bir velinin adıyla ettiği yemini bozmasının ona Allah'ın adıyla ettiği yemini bozmasından daha fazla utanç vereceğinden korkulur!!"³¹²

Müsteşrik Ronaldez ise şunları söyledi:

"Kur'an'da açıklanan tevhit inancına rağmen islam toplumları putperestlik adetlerinden pek çoğunu korumaya devam etmişlerdir. Bütün İslam topluluklarında avamın dini hayatındaki en önemli safhalardan birisi salihlerin kabirlerini kutsamalarıdır. Bu iki meselede bid'atçı alimler kamuoyunun peşine takılmışlar, her topluluğun mahalli önderleri ortaya çıkmış, halk onların kabirlerini ve eserlerini ziyaret etmişler, bu önder bundan sevinç duymuş, onlar için şefaatçi olmuş ve onları fakirlikten ve hastalıktan kurtarmıştır -yani öyle inanmışlardır!!-"³¹³

SONSÖZ

Ey Müslüman kardeşim: Meşru tevessül şudur:

1- Allah'ın güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla tevessül meşrudur.

2- Rabbine dua eden kimsenin kendi ameliyle tevessülü meşrudur.

3- Yaşayan ve orada hazır salih bir kişinin duasıyla tevessül meşrudur.

Bu üç tevessül, meşru ve sahihtir/ doğrudur. Diğer tevessüller gayrimeşrudur, bid'attır ve delili yoktur.

Müslümanların bu bid'at tevessüllerden uzak durmaları ve onlardan kesinlikle sakınmaları gerekir. Çünkü bunlar şirke açılan geniş bir kapıdır.

Tevhide inanan bir kulun bid'at tevessül türlerinden uzak durması gerekir. Çünkü bunlarla meşgul olmak kişiyi ya büyük bir şirke veya küçük şirke, yada haram kılınmış bir bid'ata düşürülebilir.

Bu, aynı zamanda duada haddi aşmaktır ve duanın kabul edilmeyişinin sebebidir. Allah Teala ancak kendi şeriatına ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine uygun bir duayı kabul eder.

Büyük alim Muhammed b. Ahmed eş-Şukayrî "el-Kavlu'l-Celiyyi fî Hukmi't-Tevessülü bi'n-Nebiiyyi ve'l-Veliyyi" isimli kıymetli eserinde bid'at tevessül çeşitlerini arz ettikten sonra şunları söyledi:

"Ey Müslüman, bu tür batıl şeylerden uzak dur ve ölümsüz Diri'ye tevekkül et. Çünkü O şöyle buyurur:

"Kim Allah'a tevekkül ederse O, ona yeterlidir."³¹⁴

Sadece Allah'a dua et ve O'na sığın. Sadece Allah'tan yardım iste ve O'nunla beraber hiç kimseye yalvarma. Bil ki Allah senin dua ettiklerinden sana daha yakındır. Onlar sana hiçbir şeyle cevap veremezler. Rabbinin şu sözüne dikat et:

"Eğer kullarım sana benim hakkımda soru sorarlarsa, gerçekten ben çok yakıным. Bana dua ettiği zaman dua edenin duasını kabul ederim. O halde onlar da benim davetime uysunlar ve Bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler."³¹⁵

"Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana dua edin kabul edeyim."³¹⁶

Ey kardeşim! İstedığın zaman Allah'tan iste. Yardımı da Allah'tan dile. Bil ki bütün insanlar sana zarar vermek veya fayda vermek için biraraya gelseler, Allah'ın senin için takdir ettiğinden başka hiçbir fayda ve hiçbir zarar veremezler.

Ey kardeşim!

(Ya Rasûlullah) veya (ey efendim) ya da (ey şeyhim)... demek yerine üç defa: "Ya Erhamerrahimîn" de. "Ya zel - celali ve'l-İkrâm" de.

"Ya Rabbe'l-alemîn" de. "Ya Hayyu ya Kayyum" de. "Ya Allamü'l-Guyûb" de. "Ya Hayra'l-Mes'ûlîn" de. Bütün bunları otururken, ayakta iken, sıkıntıda iken ve rahatlıkta iken, her zaman söyle.. (Ey filan efendim..) demek yerine bunları söyle..

"Sen, Allah de, sonra onları bırak, daldıkları bataklıkta oynayadursunlar!"³¹⁷

"Allah ile birlikte bir ilah daha tanıma! Sonra kınanmış ve kendi başına terkedilmiş olarak kalırsın."³¹⁸

"Allah'ı bırakıp da sana fayda veya zarar vermeyecek şeylere yalvarma. Eğer bunu yaparsan. O takdirde sen mutlaka zalimlerden olursun."³¹⁹

Ayrıca tevhid inancına bağlı bir Müslümanın Kur'an'daki dualara ve Peygamber'e ait dualara karşı da çok meyilli olması gerekir. Çünkü hiçbir dua o dualara denk olamaz ve o duaların önüne geçemez. O duaların Allah'a ulaşması yönünde hiçbir engel yoktur. Çünkü o dualar kabule daha layıktır. Onlarla yapılan dualarda daha çok ecir ve sevap vardır. Hadis kitaplarını elinden bırakma. Duaları ve zikirleri oralardan al. Günlük hayatının her alanında onları uygulamaya çalış. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*de bize bu yolu göstermiştir.

Allah'a hamdolsun, çok sayıda ve bol miktarda dua ve zikir kitabı var. Bunların hepsini değilde örnek olmak üzere bazılarının isimlerini ve müelliflerini aşağıda arz ediyorum

1- *Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyle*; en-Nesâî

2- *Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyle*: Ebû Bekir Ahmed b. Muhammed ed-Dineverî, meşhur adıyla: İbnu's-Sunni.

3- *ed-Duâ*: et-Taberânî,

4- *Şe'nu'd-Duâ*: el-Hattabî,

5- *ed-Duâ*: el-Kadı el-Huseyn b. İsmail el-Mehâmili.

6- *ed-Deavâtü'l-Kübrâ*: el-Beyhakî

7- *el-Ezkâr*: en-Nevevî.

8- *Silahu'l-Mü'min fi'd-Duai ve'z-Zikr*: Ebû'l-Feth Muhammed b. Muhammed b. Humam veya meşhur adıyla İbnu'l-İmam.

9- *ed-Duâu'l-Me'sûr ve âdâbuhu vemâ Yecibu ale'd-Dâi ittibâuhu ve'ctinâbuhu*: Ebû Bekir et-Tartuşî el-Endelûsi.

10- *et-Terğib fi'd-Duâ*: Abdulğani b. Abdilvâhid el-Makdisî

11- *el-Kelimu't-Tayyib*: Şeyhulislam İbn Teymiyye.

12- *el-Vâbilu's-Sayyib mine'l-Kelimi't-Tayyib*: İbnu'l-Kayyim.

13- *Tuhfetu'z-Zakirîn*: İmam eş-Şevkânî.

14- *es-Sahihu'l-Müsned min ezkârî'l-Yevmi ve'l-Leyle*: Mustafa ibnu'l-Adevî Ahmed

15- *el-Ezkâr*: Muhammed İbrahim eş-Şeybânî,

16- *Muhtasaru'n-Nasiha fi'l-Ezkari ve'l-Ed'iyeti's-Sahihah*: Muhammed b. Ahmed b. İsmail el-Mukaddim.

17- *Hısnu'l-Muslim*: Said b. Ali el-Kahtânî.

Daha pek çok kitap vardır. Bu, selef alimlerinin nebevî zikirlerde, dualarda ve bütün ibadetlerde Peygamber'in sünnetine uymaya ve bid'at ve şirkin bulaştığı amellerden uzak durmaya ne kadar büyük bir özen gösterdiklerinin delilidir. Çünkü kurtuluş sünnette, helak ise ona muhalefettir.

İmam Malik şu sözüyle bu gerçeğe işaret etmiştir:

"Sünnet Nuh'un gemisidir. Bu gemiye binen kurtulur, onun dışında kalan boğulur."³²⁰

Sonra biz kesin olarak biliyoruz ki -ister ibadetlerde olsun, isterse dualarda ve zikirlerde olsun- çokluğu sebebiyle biz sünnetlerin tamamını en mükemmel şekilde ifa edemedenden öleceğiz. O halde niçin dinde bid'atlere uyalım ki?!!

Şeyhulislam İbn Teymiyye dedi ki:

"Şüphesiz zikir ve dualar en faziletli ibadetlerdendir. İbadetler arzulara ve bid'atlere değil; Kur'an, Sünnet ve tabi olma esasına dayanır. Nebvî zikir ve dualar, bunları araştıranların arayıp da buldukları en faziletli zikir ve dualardır. Bu yolun yolcusu güvenlik ve kurtuluş üzeredir. Bu dualarla elde edilecek faydalar ve sonuçları hiçbir lisan ifade edemez ve hiçbir insan kavrayamaz. Bunların dışındaki zikirler bazan haram olurlar, bazan mekruh olurlar, bazılarının içinde de şirk bulunabilir. İnsanların çoğu da doğruyu bulamayabilirler. Söylenecek sözün özeti budur, ayrıntıya girilecek olunursa söz uzar.

Hiç kimsenin sünnete uygun olanın dışında insanlar için başka bir tür dua ve zikir şekli ortaya koymaya ve bunu insanların günde beş vakit namaza devam ettikleri gibi sürekli yapacakları standart bir ibadet haline getirmeye hakkı yoktur. Üstelik bu, dinde Allah'ın izin vermediği bir bid'at çıkarmadır. Kişinin, insanlar için sünnet haline getirmeksizin zaman zaman yaptıkları dualar bunun dışındadır. Çünkü böyle bir dua haram bir anlamı içremediği zaman haramlığına hükmetmek caiz değildir. Fakat içerisinde bazan böyle şeyler bulunabilir ve insan da bunu hissetmeyebilir. Nitekim insan zaruri bir durumla karşı karşıya geldiğinde içinde bulunduğu duruma uygun aklına gelen dualarla dua edebilir. Bu ve benzeri durumlar her zaman ihtimal dahilindedir.

Şer'i olmayan bir virdle meşgul olmaya ve şer'i olmayan bir zikri adet edinmeye gelince bunda yasaklanmış bir durum yoktur. Bununla beraber şer'i dualar ve şeri zikirler en güzel arzuları en yüce maksatları ihtiva ederler. Hal böyle olunca bunları bırakıp da sonradan ihdas edilmiş bid'at zikirlerle yönelmek ancak cahillerin veya haddi aşanların yapacağı bir iştir."³²¹

Durum budur. Meşru ve gayrimeşru tevessülün delilleri konusunda daha geniş bilgi almak isteyenler aşağıdaki kitalara ve kaynaklara müracaat etsinler:

1- *Kaidetun Celiletun fi't-Tevessuli ve'l-Vesîle*: Şeyhulislam Ahmed b. Abdilhalim İbn Teymiyye el-Harrânî.

2- *el-Kavlu'l-Celî fi Hukmi't-Tevessuli bi'n-Nebiyyi ve'l-Veliy*: Muhammed İbn Ahmed eş-Şukayrî.

3- *et-Tevessul Envauhu ve Ahkâmuhu*: Muhammed Nasıruddin el-Elbânî.

4- *et-Tevessul ila Hakikati't-Tevessul*: Muhammed Nesib er-Rifâî.

5- *Tuhfetu'l-Kârî fi'r-Raddi ale'l-Ğimari*: Hammad İbn Muhammed el-Ensârî.

6- *Hâzihi Mefâhîmunâ*: Salih İbn Abdilaziz Alu's-Şeyh.

7- *Sıyanetu'l-İnsan an Vesveseti's-Şeyh Dahlan*: Muhammed Beşir es-Sehsevânî el-Hindî.

8- *Ğayetu'l-Emânî fi'r-Raddi ale'n-Nebhânî*: Ebû'l-Meali Mahmud Şükri el-Alûsî.

9- *Minhacu't-Te'sis ve't-Takdis fi Keşfi Şubuhâti Davud İbn Cercîs*: Abdullatif b. Abdurrahman b. Hasen Alu's-Şeyh.

10- *Keşfu ma Elkâhu İblis mine'l-Behrâci ve't-Teblis ala Kalbi Davud İbn Cercis*: Abdurrahman b. Hasen Alu's-Şeyh.

- 11- *Akâdetü'l-Mümin*: Ebû Bekir el-Cezairi (s.97-119)
- 12- *Keyfe nefhemü't-Te vessül*: Muhammed b. Cemil Ziynû.
- 13- *Mecmûu Fetâvâ ve'r-Resâil*: Muhammed b. Salih el-Useymîn. c.II, s. 335-355. c.V, s.277-288.
- 14- *Fetava el-Lecneti'd-Dâime li'l-buhûsi'l-Ilmiyyeti ve'l-ifta*. c.I, s. 330-352.

DUA VE YAKARIŞ

"Allah'ım! Senin güzel ismilerinde, yüce sıfatlarınla, sana olan imanımızla, bize emrettiğin şeylerle, Peygamber'ine, rahmet Peygamber'i Muhammed'e olan sevgimizle, onun sünnetine ve hidayetine olan bağlılığımızla, raşit halifelere, hidayet rehberi değerli sahabilere olan sevgi ve bağlılığımızla, bütün salih kullarına ve sana yakın veli kullarına ve Peygamber'inin temiz ehl-i beytine olan sevgimizle ve sadece senin yüce rızanı gaye edindiğimiz salih amellerimizle, nefsimize yaptığımız zulmümüzle ve sana yaptığımız tevbemizle senden yardım diliyor, sana yaklaşıyor ve bizi senin yolundan ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'inin yolundan giden salih ve muvahhid kullarından eylemeni,

Hak üzere bizi sabit kılmanı, düşmanlarımıza karşı bize yardım etmeni, içimizde İslamı kuvvetlendirmeni ve bizi İslam'la onurlandırmanı istiyoruz. Şüphesiz sen işitensin, yakınsın ve duaları kabul edensin.

Allah'ım! Bütün hamdler senin içindir. Allah'ım Senin bol bol ihsan ettiğini azaltacak, azalttığını artıracak, saptırdığını hidayete erdirecek, doğru yola yönelttiğini saptıracak, vermediğini verecek, verdiği engelleyecek, -rahmetinden- uzak kıldığını yakınlaştıracak, yakınlaştırdığını da uzaklatıracak hiçbir kimse yoktur.

Allah'ım! Bize rahmetinden lütfundan ve bereketinden bol bol ihsan eyle.

Allah'ım! Senden kalıcı, değişmeyen ve tükenmeyen nimetler /mutluluklar isteriz.

Allah'ım! Senden fakirlik günlerinde nimet, korkulu günlerde güvenlik isteriz.

Allah'ım! Bize imanı sevdire, onu gönüllerimizde süsle; küfrü, günahı ve isyanı da bize çirkin göster. Bizi doğru yolu bulanlardan eyle.

Allah'ım! Bizi Müslüman olarak öldür, müslüman olarak yaşat. Bizi salihlere dahil et. Utanç verici duruma düşenlerden ve aklını kaybedenlerden eyleme.

Allah'ım! Senin peygamberlerini yalanlayanları ve senin yoluna engel çıkaranları kahreyle. Onları azabınla cezalandır.

Allah'ım! Bize -rahmetini-artır eksiltme. Bizi onurlandır, küçük düşürme. Bize ver, bizi mahrum etme. Bizi tercih et. Başkasını bize tercih etme. Bizi memnun et, bizden razı ol.

Allah'ım! Sana itaat edenlerin yüceliğini sana isyan edenlerin alçalacağı, iyiliğin emredileceği ve kötülüğün engelleneceği her hayırlı ve doğru işte bu ümmeti destekle. Şüphesiz sen duaları işitensin.

Allah'ım bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru.

Merhametine ve lütfuna sığınıyoruz ey merhametlilerin en merhametlisi ve ey ikram sahiplerinin en cömerdi.

Allah'ım! Peygamberimiz Muhammed'e onun ailesine ve bütün arkadaşlarına ve kıyamet gününe kadar onların yolundan gidenlere salât ve selam olsun.

İÇİNDEKİLER

Allah'ın Kitabından Konuya Işık Tutan Ayetler	5
Değerli Âlim Şeyh Abdulkâdir el-Arnâvut'un Sunuş Yazısı	6
Değerli Âlim Abdurrahman İbn Sâlih'in Sunuş Yazısı	9
Önsöz	11
Tevessülün Tanımı.....	21
Vesile'nin Terim Anlamı	23
İslama Uygun/Meşru Vesile Üç Şey Üzerine Bina Edilir.....	24
Tevessülün Çeşitleri.....	30
Meşru Tevessül ve Çeşitleri.....	35
Güzel İsimleri ve Yüce Sıfatları ile Allah'a Tevessül	37
Dua Eden Kimsenin Kendi Salih ameliyle Allah'a Tevessül	42
Salih İnsanların Duasıyla Allah'a Tevessül.....	49
Gayrimeşru Tevessül ve Çeşitleri	57
I. Şahısların Hakkı veya Makamıyla Allah'a Tevessül Etmek	62
II. Evliyadan ve Sâlihlerden Yardım Dilemek, Onlara Dua Etmek ve Adak Adamak.....	77
III. Velilerin Ruhları İçin kurban Kesmek ve Kabirlerin Yanında İnzivaya Çekilmek	87
Müslümanların Tevessül Konusundaki Sapmaların Sebepleri	104
Birinci Sebep, Kötülenmiş Taklit	106
1. Mübah Taklit	107
2. Yasaklanmış Kötülenmiş Taklit.....	109
İkinci Sebep, Tam Olarak anlamadan Ayet ve Hadislerin Bir Kısımını Alıp Bir Kısımını Almamak.....	125
I. Yasaklanmış Tevessül Hakkında Delil Olarak Kullandıkları Ayetler	125
II. Gayrimeşru Bid'at Tevessül Hakkında Delil Olarak Kullandıkları Bazı Hadisler ve Haberler	145
Makamın İnkarı Konusunda Önemli Bir Uyarı	156
Üçüncü Sebep, Zayıf ve Uydurma Hadis ve Haberlerle Amel Etmek.....	157
I. Konu İle İlgili Zayıf ve Mevzu Hadisler	157
II. Konu İle İlgili Zıyır ve Uydurma Kıssalar	172
Sonsöz.....	199
Dua ve Yakarış	206
İçindekiler	209

1 Mâide, 35

2 Ali İmran: 102.

3 Nisa: 1

4 Ahzab: 70, 71.

* Bu hutbeye "Hutbetü'l-Hâce" denilir. Her türlü ihtiyaç anında bu hutbe ile söze başlanır. Rasûlullah *Salallahu aleyhi ve sellem* bunu nikah, cuma ve konferans gibi dini merasimlerde söze başlarken söylemeleri için sahabilerine öğretmiştir. Hadis kitaplarının çoğu bu hutbeyi farklı lafızlarla da olsa nakletmişlerdir. Hutbenin geçtiği kaynaklar şunlardır: Sunenü İbn Mâce, Kitabü'n-Nikah, Bâbu Hutbetü'n-Nikah; Sunenü't-Tirmizî; Sunenu Ebî Dâvûd ; Sunenü'n-Neseî; Müsnedu Ebi Ya'lâ; Taberanî, Mu'cemü'l-Kebîr; Sunenu'l-Beyhakî; Müsnedu Ahmed; Sahihu Muslim, Kitabü'l-Cumua, Babu Hutbetü'l-Cuma (sadece bir kısmı); Geniş bilgi için bak: Muhammed Nasıruddin el-Elbânî, "Hutbetü'l-Hâce" isimli kitabı.

5 En'am: 162-164.

6 Zümer: 2-3.

7 Kehf: 110.

8 Nisa: 65.

9 Haşr: 7.

* "Selef" sözlükte önceden geçip giden anlamına gelir. "Salih, ise faziletli ve erdemli demektir. Selefi Salih kavramı literatürde ashab, tâbiin ve bunlara en güzel şekilde uyanlardan ilimleri, faziletleri, önderlikleri ve bid'atlerden uzak duruş özellikleri bütün ümmetçe ittifakla kabul edilmiş kimseler için kullanılır. (Çeviren)

10 Buhari, Fezâilu's-Sahabe; Muslim, Fezâilu's-Sahabe.

11 Nisa: 115.

12 Tevbe: 100

13 Lokman: 15.

* Büyük âlim İbnü'l-Kayyim dedi ki: "Bütün sahabeler Allah'a yönelmiş kişilerdir. Onların yolundan gitmek gerekir. Onların sözleri ve inançları onların en büyük yollarındandır. Onların Allah'a yönelidüklerinin delili, Allah Teala'nın onları hidayete erdirmiş olmasıdır. Allah buyurdu ki: *"Allah kendisine yöneleni hidayete erdirir."* Bak: l'lamü'l-Muvakkın, c.IV, s. 130.

14 Ebû Dâvûd, Sunne, Luzumu's-Sunne, el-Elbânî, bunun "Sahihu Sunen-i Ebî Dâvûd" C.III, s.871'de sahih olduğunu söyledi.

15 Tirmizî, İmân, İftiraku Hazihi'l-Ummeh". el-Elbânî "Sahihu Suneni't-Tirmizî" C.II, s.334'de bunun sahih olduğunu söyledi.

16 İmam el-Begâvî, Şerhu's-Sunne, C: I, s. 214; İbn Abdî'l-Berr el-Kurtubî, Câmiu Beyânî'l-ilm ve Fazlihi, Babu "Ma Tekrahu Fihi'l-Munazarati ve'l-Cidali ve'l-Mira".

17 el-Lâlekâî, Şerhu Usûli Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa mine's-Sahabeti ve't-Tâbiîn, C: I, s. 175.

18 İbn Abdî'l-Berr el-Kurtubî, Câmiu Beyânî'l-İlm ve Fazlihi, Babu el-haberu anî'l-İlmi ennehû Yekûdu ila'llahi.

19 İbnu Batta, el-İbane, C. I, s. 361.

20 eş-Şâtibî, el-İ'tisam, C.I, s. 361.

* Bak: Kitabımızın sonundaki Tevessül konusunda yazılmış eserler listesi.

** Çünkü halka anlayacakları dilden hitabetmek ve onların seviyesine inmek -inşallah- hidayetlerinin sebebidir.

* Ayrıca kitabı okuma ve takdim etme nezaketini gösteren değerli ilim adamları Üstad Abdulkadir el-Arnaut ve Abdurrahman b. Salih el-Mahmûd'a teşekkür ediyorum. Allah kendilerinden razı olsun ve ilimleriyle müslümanları yararlandırınsın.

* İsra: 57.

21 Lisanu'l-Arab, C. XI, s.724, 725, ve-se-le maddesi.

22 el-Kamusu'l-Muhit, s.1379, ve-se-le maddesi.

23 İbnü'l-Esir, en-Nihaye fi Garîbi'l-Hadis ve'l-Eser, C: V, s. 185, ve-se-le maddesi.

24 Mâide: 35.

25 Râğıb el-İsfahânî, Müfredâtü Elfâzî'l-Kur'an, s. 871, ve-se-le maddesi.

26 Muslim, Kitabü's-Salât

27 Bak: Tefsiru İbn Kesir, Maide:35, İsra: 57; Tefsiru't-Taberî, Maide: 35; Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, Zâdu'l-Mesîr fi ilmi't-Tefsir, C: VIII, s. 348; Tefsiru'l-Kâsimî, C.VI, S. 226; Muhammed el-Emin eş-Şenkiti, Advau'l-Beyân, C: II, s.98-99.

* Ebu Bekir el-Cezâirî'nin "Akîdetü'l-Mü'min" isimli kitabından bazı değişikliklerle nakledilmiştir. s. 97.

* İbadet, Allah'ın sevdiği ve hoşlandığı her şeyi kapsayan bir isimdir. Bunlar sözlerdir, gizli ve açık davranışlardır ve O'nun rızasına aykırı şeylerden uzak durmalardır. İbadetin özü, Allah'a bağlılık, O'na karşı son derece alçak gönüllü olmak ve sadece O'na boyun eğmektir. İbadetin anlamı konusunda daha geniş bilgi için Şeyhulislam İbn Teymiyye'nin "el-Ubûdiyye" isimli kitabına bakınız.

28 Maide: 35.

29 el-Elbânî, Sahihu Suneni Ebî Dâvûd, Sunne, Fî Lüzûmî's-Sunne.

30 İbn Batta, el-İbane, C.I, S.322-336, no: 197.

31 el-Lâlekâî, Usûlu İ'tikadi Ehli's-Sunne, C: I, s.101, no: 119.

32 el-Lâlekâî, Usûlu İ'tikadi Ehli's-Sunne, C. I, s.94, no: 101.

33 İbn Batta, el-İbane, C: I, s. 319, no: 158.

34 İbn Batta, el-İbane, C.I, s. 321-322 no: 164.

35 Nisa: 59.

36 Nisa: 115.

37 Tefsiru İbn Kesîr, C: I, S.390, Ali İmran: 106.

38 Bakara: 137.

39 Bu hadisin tarici 15. sayfada geçti.

40 A'raf: 180.

41 Buhârî, Tevhid, İnne Lillahi mietüsmin illâ vahiden.

42 Ahmed, Müsned, C.I, s.391; el-Elbânî, es-Silsiletü's-Sahihah, C.I, s. 383, no: 199.

43 Neseî, Sehv, ed-Duau ba'de'r-Zikr; el-Elbânî, Sahihu Suneni'n-Neseî, C. I, S.280-281, no: 1237-1238.

44 Tirmizî, Deavât, Akdüt-Tesbih bi'l-yed; el-Elbânî, Sahihu Suneni't-Tirmizî, c. III, S. 172, no: 2796.

45 Muslim, Selam, İstihbabı Vad'ı Yedihi ala mevdii'l-Elemî.

46 Ebû Dâvûd, Salât, Ma Yekûlû Ba'de't-Teşehhud; el-Elbânî "Sahihu Suneni Ebî Dâvûd, C. I, s.185, no: 869.

47 Tirmizî, Deavât, Camiü't-Deavet, el-Elbânî, Sahihu Suneni't-Tirmizî, c.III, s.163, no: 2763.

* Haşr: 7.

48 el-Elbânî, et-Tevessül Envâuhu ve ahkamuhu, s.35.

- 49 Haşr: 7.
50 Bakara: 127-128.
51 Ali İmran: 16.
52 Ali İmran: 53.
53 Ali İmran: 193.
* Başka bir rivayette "Allah'tan kork da haksız olarak mührümü bozma dedi" ifadesi vardır. -Çeviren-
54 Buhârî, İcra, Men iste'cere Eciran fe Tereke Ecrahu; Muslim, Zikr, Kıssatu Ashabi'l-Gar.
55 Enbiya: 83.
56 Kasas: 24.
57 Meryem: 4.
58 Enbiya: 87.
59 Ali İmran: 135.
60 Buhârî, Salat, ed-Duau Kable's-Selâm.
61 Gâfir: 60.
62 Bakara: 186.
63 Bk: el-Elbânî, et-Tevessül envâuhu ve Ahkâmuhu, s. 41.
64 Haşr: 10.
65 Yusuf: 97-98.
66 Nisa: 64.
67 Muslim, Zikr, Dua, Tevbe ve İstîğfâr. Fadlu'd-Duai lil-Muslimin bi Zahri'l-Ğaybi.
* Bir hafta evvel de yolların kapanmasından şikayet edilmişti. Çünkü hayvanlar su ve mera bulamadıkları için yola çıkmaya takatleri yoktu. Şimdi ise sellerden geçit bulamadıkları için yollar kapandı demiştir. -Çeviren-
68 Buhârî, İstiska, el-İstiskau fi mescidi'l-Camii.
* Değerli ilim adamı Muhammed b. Salih el-'Useymîn bu hadisin şerhinde şunları söyledi: "Bu hadiste iki tane mucize vardır: Bunlardan birisi Allah'ın âyetlerindendir, diğeri Peygamber'in mucizelerindendir. Allah'ın âyeti, O'nun büyük kudretidir. Bu kudretin neticesinde süratle bulutlar ortaya çıkmış, gök gürlemiş, şimşek çakmış ve yağmur yağmıştır. Daha Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem* minberinden inmeden sakalından yağmur taneleri yuvarlanıyordu. Peygamber'in *sallahu aleyhi ve sellem* hutbeyi uzatmadığı malumdur. Bu durum hutbe esansında meydana gelmişti. Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem*'in gökten su indirmek veya yerden su çıkarmak konusundaki mucizeleri de malumdur. Geriye tam bir hafta boyunca yağan yağmur kalır. O kadar ki Medine'deki "kanal" diye bilinen vadiden tam bir ay boyunca sel akmıştır. O adam veya başka bir adam ikinci Cuma gelmiş, Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem* hutbedeyken: Ya Rasûlallah evler yıkıldı, hayvanlar boğuldu; Allah'a dua et de şu yağmuru dindirsin! demiştir. Peygamber de ellerini kaldırmış ve şöyle dua etmiştir: Allah'ım! etrafımıza yağsın, üzerimize değil." Eliyle işaret ediyordu. Bir yere işaret eder etmez, orası açılıyordu. Bu, Peygamber'in kudretiyle değil, Allah'ın kudretiyle oluyordu: "Allah'ım! etrafımıza yağsın, üzerimize değil." Bulutlar dağılmaya başlıyor, Medine'nin etrafına yağmur yağıyor, Medine'nin içine yağmıyordu. Güneşte yürüyerek namazdan çıktılar. Aslında adam: Allah'a dua et, yağmuru dindirsin, demişti. Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem* ise Allah'tan yağmuru dindirmesini istemedi. Çünkü yağmurun durması yararlı olmayacaktı. Fakat o, yararlıyı hâsıl edecek, zararlıyı izale edecek bir dua ile dua etti ve şöyle dedi: "Allahım! Etrafımıza yağsın, üzerimize değil. İlahi! Dağlara, tepelere, bayırlara, dere diplerine ve otlaklara yağdır." Her iki olayda da Rasûlallah *salallahu aleyhi ve sellem* hutbedeyken ellerini kaldırıyordu. Birincisinde Allah'tan yağmur isterken hutbeyi dinledikleri halde sahabiler de onunla birlikte ellerini kaldırdılar. Bundan anlaşılıyor ki hatip yağmur veya havanın açması için dua ettiği zaman ellerini kaldırır, Cemaat de onunla birlikte ellerini kaldırırlar. Bunun dışındakilerde ise hatip cuma hutbesinde dua ettiği zaman ellerini kaldırmaz, cemaat de kaldırmaz. Çünkü sahabiler, Bişr b. Mervan hutbede dua ederken ellerini kaldırdığında onu hoş karşılamadılar. Yağmur duasının dışında hutbede dua ederken elleri kaldırmak Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem*'in Sunneti değildir. Bk: Mecmûu Fetâva ve'r-Resâil, C: V, S.284-285.
69 Buhârî, Rikak, Yedhulu'l-Cennete Seb'üne elfen bi ğayri hisâ
70 Buhârî, İstiska, Sualu'n-Nâsi el-İmame el-İstiska.
71 İbn Hacer el-Askalani, Fethu'l-Bârî, C.II, s. 577.
72 Yusuf b. Yakub el-Bisevî, el-Ma'rife ve't-Tarih, C.II, s. 380; Ebu Zur'a ed-Dimeşkî, Tarih, C. I, s. 602, no: 1702; İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kubrâ, C. VII, S.444; ez-Zehebi, Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ, c: IV, s. 136; İbn Asakir, Tarihu Dimeşk, C. XVIII, s. 120; İbn Hacer, el-İsabe, C. VI, s. 698. (Bunu Ebu Zûr'a ve Yakub b. Sufyan Tarihlerinde Suleym b. Amir'den sahih bir senetle rivayet etmişlerdir.) Muhaddis el-Elbânî de bunu et-Tevessül isimli kitabında doğrulamıştır, s. 45.
73 Yusuf ibn Yakub el-Bisevî, el-Marife ve'l-Tarih, CII, s.381; Ebu Zur'a ed-Dimeşkî, Tarih, C. I, s. 602; el-Elbânî, et-Tevessül Envauhu ve Ahkamuhu, isimli eserinde bunun senedinin sahih olduğunu söyledi, s. 45.
74 En'am: 153.
75 A'raf: 3.
76 Zümer: 55.
77 Câsiye: 17.
78 Muslim, Kitabü'l-Akdiye, Babu Nakdi'l-Ahkâmil-Batle ve Raddi Muhtesati'l-Umur.
79 Muslim, Kitabü'l-Akdiye, Babu Nakdi'l-Ahkâmil-Batle ve Raddi Muhtesati'l-Umur.
80 Bak: Zadü'l-Mead min Hedyi Hayri'l-İbâd, C: I, s. 69-70.
81 Bak: "Kâidetün Celiletün fi'l-Tevessül ve'l-Vesile, s. 202-204.
82 En'am: 38.
83 Muslim, Taharet, Babu'l-İstıtabe.
84 Araf: 180.
85 Buhârî, Tevhit, Babu "İnne lillahi Tis'atun ve Tisune ismen".
86 Şura: 21.
87 Bak: Kasâfî, Bedâi'u's-Sanai' fi Tertibi's-Şerâi', C.III, s.8.
88 Bak: ez-Zebidî, İthafu's-Sâdeti'l-Müttekin bi Şerhi'l-Ihyail Ulûmi'd-Din, C.II, s. 285; Aliyyu'l-Kârî, Şerhu'l-Fikhi'l-Ekber, s. 198; İbnu Ebi'l-'İzz el-Haneffî, Şerhu'l-Akide'ti'l-Tahâviyye, s. 297.
89 Bak: Aliyyu'l-Kârî, Şerhu'l-Fikhi'l-Ekber, s. 198, Şeyhulislâm İbn Teymiyye, el-Kaidetü'l-Celiyye fi't-Tevessuli ve'l-Vesile, s. 234.
* Allah rahmet eylesin Şeyhulislâm İbn Teymiyye dedi ki: Ebu Hanife ve arkadaşlarının söylediği "Allah'tan yaratıkları vasıtasıyla bir şey istenmez" şeklindeki bu sözün iki anlamı vardır: Birincisi: Bu, bir kimsenin yaratıkları zikrederek yemin etmesine mani olan diğer imamların görüşüne uygundur. Çünkü yaratığı zikrederek yaratığa yemin etmek engellenince yaratığı zikrederek yaratıcıya yemin etmenin engellenmesi daha evla ve daha doğru olur.

Peygamber'in Sunnetinde de ifade edildiği gibi bir kimsenin yaratıkları zikrederek yemin etmesi onların yaratıcısına şirk koşturmak demektir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Allah'tan başkasıyla yemin eden kimse şirk koşturmuştur." İkincisi: Saygı duyulan bir kimseyi zikrederek dua etmektir. Mesela Peygamberler hakkı için diye dua etmek gibi, Bu konu ihtilafıdır. Ebu Hanife ve arkadaşlarından bunun caiz olmadığı daha önce geçmişti. İnsanlardan bunu caiz görenler de vardır. Bak: el-Kaidetü'l-Celiyye fi't-tevessuli ve'l-Vesile, S. 83-99.

90 Ebu Nuaym el-Esfehânî, Hilyetü'l-Evliya ve Tabakâtü'l-Asfiya, C: VI, s. 320; İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetavâ, C: I, s. 207-224.

91 İbn Ebî'l-İzz, Şerhu'l-Akîdet'i-Tahâviyye, s. 294-297.

92 Mecmuu Fetâva ve Resâil, C: II, s. 340.

* Bak: Muslim, İman, Babu ed-Delîlû alâ enne Men Mâte ale't-Tevhid dehâle'l-Cennete Katan.

** Muslim, Mesâcid, Babu Cevâzi'l-Cemaati fi'n-Nâfile.

93 Bak: Mearicu'l-Kabul bi Şerhi Sullemi'l-Vusûl ila ilmi'l-usûl, C: II, s. 521.

94 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî bi Şerhi Sahihî'l-Buhârî, C: II, s.577.

95 Nisa: 64.

96 Zümer: 3.

97 Şura: 11.

98 Nahl: 73-74.

99 "Sedd-i Zerâi" kuralının daha geniş tanımı için bakınız: el-Baci, İhkâmü'l-Fusûl fi Ahkâmî'l-Usûl, s. 690; İbnu'l-Arabî, Ahkâmü'l-Kur'an, C. II, s. 798; el-Futûhî, Şerhu'l-Kevakibu'l-Munir, C.IV, s.434.

100 eş-Şâtibî, el-Muvâfakât, C.III, s. 257.

101 "Sedd-i Zerâi" kuralının delillerini tanımak için bak: el-Baci, İhkâmü'l-Fusûl fi ahkâmî'l-Usûl, s. 689; el-Karafi el-Furuk, C: III, s. 256; eş-Şâtibî, el-Muvâfakât, C: IV, s. 198; İbnu'l-Kayyim, İlamu'l-Muvakkîin, C. III, s. 136; el-Fütûhî, Şerhu'l-Kevakibi'l-Munir, C. IV, s.434; İbnu Teymiyye Mecmû'u'l-Fetâvâ, C: III, s. 256; ez-Zerkeşi, el-Bahru'l-Muhit Fi Usulî'l-Fıkh, C.VI, s.84; Dr. Mahmud Hamid Osman, Kâidetü Seddi'z-Zerâi ve Eseruha fi'l-Fıkhî'l-İslamî; Muhammed Haşim el-Burhani, Seddu'z-Zerâi fi'ş-şeriatî'l-İslâmiyye.

102 En'am: 108.

103 Nûr: 31.

104 Buhârî, Edeb, babu la Yesübbe'r-Raculü Valideyhi.

105 İbnu'l-Kayyim, İlamu'l-Muvakkîin, c.II, s.159.

106 Müminun: 117.

107 A'raf: 194.

108 Fatır: 13-14.

109 Ahkaf: 5-6.

110 En'am: 136.

111 Ğâfir: 60.

112 Bakara: 186.

113 Cin: 18.

114 Ğafir: 65.

115 Ğafir: 14.

116 En'am: 17.

117 Neml: 62.

* Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye dedi ki: "Kimin maksadı araya vasıta koymak ise bu vasıtanın zararlı şeyleri defedici ve yararlı şeyleri kazandırıcı olması gerekir. Mesela kulların rızkı, onlara yardım edilmesi ve yol gösterilmesi konusunda vasıta edinmek gibi, Onlar bu tür şeyleri araya koydukları vasıta ile isterler ve ona ricada bulunurlar. Halbuki bu müşriklerin içine düştükleri şirklerin en büyüğüdür. Çünkü onlar kendilerine fayda vereceğine ve zararlarından koruyacağına inandıkları veliler ve şefaathiler edindiler." Bak: Mecmû'u'l-Fetâvâ, C: I, s. 123.

118 Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'an, Babu Süretü'l-Mümin, el-Elbânî, Sahihu Suneni't-Tirmizî, C: III, S.101.

** Bu hadis duanın ibadet türlerinin en büyüklerinden birisi olduğuna delâlet eder. Namaz Peygamber için veya Allah'dan başka bir veli için nasıl kılınmıyorsa aynı şekilde Allah'ın dışında Peygamber'e veya bir veliye de dua edilemez. Çünkü dua bir ibadettir ve sadece Allah'a yapılır. Nitekim Allah Teala, Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem* 'ine bunu böyle öğretmiş ve şöyle buyurmuştur: "De ki: Ben ancak Rabbim'e yalvarırım ve O'na kimseyi ortak koşturmam." (Cin: 20).

119 Tirmizî, Sıfatü'l-Kıyame, Babizz; el-Elbânî, Sahihu Sunneni't-Tirmizî, C. II, s. 308.

* ("Yardım dilemek" diye tercüme ettiğimiz) **İstiane**: İhtiyaçların giderilmesi ve sıkıntıların ortadan kaldırılması için Allah'tan yardım istemek demektir. bu, bir tür ibadettir ve sadece Allah Teala için yapılır. Başkasına değil sadece Allah'a yapılması gerekir. Başkasından yardım istenirse Allah'a şirk koşulmuş olur. İstiane iki çeşittir:

- **Meşru istiane**: Bütün problemlerinin hallinde sadece Allah'tan yardım istemen ve seni Allah'a yaklaştıracak meşru sebeplere tutunmandır. Nitekim bunu Meşru tevessül başlığı altında gördü Kul dini maslahatlarında ve dünyevi maslahatlarında Allah'tan yardım istemeye muhtaçtır.
- **Şirk İstianesi**: Bu, peygamberler, veliler, ölümler ve orada hazır bulunmayan diriler gibi Allah'tan başka kimselerden, Allah'tan başkasının yapamayacağı işler konusunda yardım istemektir. Çünkü onların fayda ve zarara güçleri yetmez. Duayı işitmezler, işitseler de bize cevap veremezler. Orada hazır bulunan kimselerden ve onların yapabilecekleri şeyleri istemeye ve onlarda bulunan beşerî sıfatlar ve güçler nisbetinde kendilerinden yardım istemeye gince bu ittifakla caizdir.

120 Enfal: 1.

121 Bakara: 219.

122 Bakara: 222.

123 Bakara: 220.

124 Maide: 4.

125 Bakara: 186.

126 Fatır: 14.

127 En'am: 56.

128 İsra: 56-157.

129 Yunus: 106.

130 Nahl: 20-21.

131 Zümer: 3.

132 Yunus: 22-23.

133 Nisa: 48.

- 134 Hac: 12-13.
135 Maide: 72.
136 Ali İmran: 64.
137 Ra'd: 36.
138 En'am: 151.
139 Nisa: 36.
140 Bakara: 22.
141 Hûd: 54-55.
142 En'am: 19.
143 Yusuf: 38.
144 Muslim, K: "Cihat ve's-Siyer, Ğazvet" Uhud; Ali İmran suresi, âyet: 128.
* Büyük alim Abdurrahman es-Sa'dî bu ayetin tefsirinde şunları söylemiştir: "Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Uhut günü yaralanıp dişi kırıldığında ve başı yarıldığında şöyle demeye başladı: Kendilerini Allah'a çağıran peygamberlerinin dişini kıran ve başını yaran bir topluluk nasıl iflah olur? Bunun üzerine bu ayet indi ve herşeyin Allah'ın elinde olduğunu ve peygamber'in onların işiyle bir ilgisinin olmadığını beyan etti. Çünkü, o, Allah'ın kullarından bir kuldur. Hepsî Rablerinin kulluğu altındadırlar. Onlar olayları planlayan ve yönetenler değil, yönetilen ve yönlendirilenlerdir. Ey Peygamber, beddua ettiğin veya kurtuluş ve hidayetlerine ihtimal vermediğin bu kimselerin Allah dilerse tevbelerini kabul eder ve İslama girmelerini nasip eder. Ki böyle de olmuştur. Çünkü bunların pek çoğuna Allah hidayet nasip etmiş ve müslüman olmuşlardır. Allah dilerse de onlara azap eder. Çünkü onlar Allah'ın cezasını ve azabını hak etmiş zalimlerdir." Bak: *Teysiru'l-Kerimi'r-Rahman*
145 A'raf: 188.
146 Ankebut: 65.
147 Mearicü'l-Kabul bi şerhi Süllemi'l-Vüsûl ila ilmi'l-Usûl, C:II, s. 536.
148 En'am: 162-163.
149 Muslim, Edâhi, Tahrimu'z-Zebhi liğayrillahi ve la'nü fâilihi.
* İmam Nevevî bu hadisin şerhinde şunları dedi: "Bu hadisle kastedilen, Allah'ın ismi dışında başka biri adına hayvan kesmektir. Mesala put veya haç için; Musa *aleyhisselam* ve ya İsa *aleyhisselam* için ya da Kâbe için kurban kesmek gibi. Kesen kimse ister müslüman ister hristiyan, ister yahudi olsun bu kurban helâl değildir. Şafîî buna hükmetmiş, onun öğrencileri de bu hüküm üzerinde ittifak etmişlerdir. Bununla beraber kendisi için kurban kesilen Allah'tan başka varlığa saygıyı ve ona ibadeti kastederse bu küfürdür. Kurban kesen kimse bu işi yapmadan önce müslüman ise bu maksatla kurban kesmekle mürted olmuş olur yani dinden çıkar.
150 Ğafir: 60.
151 Ankebut: 65.
152 Ali İmran: 103.
153 Maide: 3.
154 el-Lâlekâî, Şerhu Usûli İ'tikadi Ehli's-Sunne, C.I, s.104.
155 el-Lâlekâî, Şerhu Usûli İ'tikadi Ehli's-Sunne, C.I, s.62
156 el-Lâlekâî, Şerhu Usûli İ'tikadi Ehli's-Sunne, C.I, s.96.
157 el-Lâlekâî, Şerhu Usûli İ'tikadi Ehli's-Sunne, C.I, s.96.
158 Hatîb el-Bağdâdî, Şerafû Ashabi'l-Hadis, s. 17.
159 İbnu Vaddah, el-Bid'a ve'n-Nahyu Anha, s. 62, no: 70.
160 el-Lâlekâî, Şerhul'tikadi Ehli's-Sunne, c.I, s.149.
161 el-Lâlekâî, Şerhu l'tikadi Ehli's-Sunne, C.I, s. 62.
162 Maide: 3.
163 İbn Mâce, Babu İttibai Sunneti'l-Hulefâi'r-Raşidin el-Mehdiyyin, no: 43; el-Elbânî, Sahihu Suneni ibn Mâce, C.I, s. 14.
164 Taklidin tanımı, tarifi ve hükmü konusunda daha geniş bilgi için Usûlü Fıkıh kitaplarına bakınız: el-Cüveynî, el-Burhan fî Usûli'l-Fıkıh c.II, s. 1357; Gazali, el-Mustasfa, c.II, s.387; Şevkânî, İrşadu'l-Fuhul, s. 265; İbn Kudame el-Makdisi, Ravdatü'n-Nâzır, s. 205; Amidî, el-Ihkam fî Usûli'l-Ahkâm, c.IV, s. 221; Abdülaziz er-Racihi, et-Taklid ve'l-ifta ve'l-İstifta; Abdulaziz eş-Şenkiti, et-Taklit fî's-Şeriatil-İslamiyye; Sa'd eş-Şişeri, et-Taklid ve Ahkamuhu; eş-Şenkiti, el-Kavlü's-Sedid fî Keşfi Hakikati't-Taklit ve Advau'l-Beyan, C.VII, s. 338, Muhammed suresinin tefsirinde ve diğer usul kitapları.
165 A'raf: 3.
166 Advau'l-Beyan, C.V, s. 388-389.
167 Mâide: 104.
168 Bakara: 170.
169 Saffat: 69-70
* Burada bu ayetlerin Allah'a nankörlük edip putlara tapma konusunda atalarını taklit eden kafirler hakkında indiği, dolayısıyla taklitçiler hakkında bu ayetlerin uygulanamayacağı şeklinde bir şüphe akla gelebilir. Bu şüpheyi büyük alim müfessir Muhammed el-Emin eş-Şenkîti şöyle cevap vermiştir: "Alimler taklidin batıl oluşunu bu ayetlerle delillendirdiler. Onların kafirliği bu ayetleri taklit konusunda delil olarak kullanmaya engel değildir. Çünkü benzetme iki taraftan birini küfür ile diğer tarafın imanı arasında vaki olmadı. Sadece iki taklit arasında taklit edilenin delilsiz olarak taklit edilmesi hakkında vaki oldu. Nitekim eğer bir adam bir adamı taklit eder de kafir olursa, başka birisi bir adamı taklit eder de günahkar olursa, başka bir adam bir adamı dünyası ile ilgili bir konuda taklit eder de yanılırsa bunların hepsi delilsiz taklitten dolayı ayıplanır. Çünkü bunların hepsi de günah yönünden farklı da olsa birbirine benzeyen taklitlerdir. Bak: Advau'l-Beyan, C: V, s. 438.
170 Enfal: 22.
171 Enbiya: 52-53.
172 Bakra: 166-167.
173 Ahzab: 66-67.
174 Tevbe: 31.
175 Tefsiru't-Taberî, C. VI, s. 114; Tefsiru ibn Ebî Hatim, C: VI, s. 1784..
176 A'raf: 3.
177 Nisa: 59.
178 Nisa: 61.
179 Ebu Nuaym, "Hilyetü'l-Evliya, C.I, s.136; el-Hatîb el-Bağdâdî, el-Fakih vel-Mütefekkih, c.II, s. 131, Daru'l-Vatan.
180 İbn Abdilberr, Camiu Beyânî'l-İlm ve Fadluh, C.II, s. 983, no: 1874, Daru'l-Cevzi; İbnu'l-Esîr, en-Nihaye, c.I, s. 412: Taklitten söz ederken şöyle der: Kötü taklitçi, dinini herkesten taklit edendir. Yani dinini, düşünmeden delilsiz bir şekilde başkalarının dinine tabi kılandır.

- 181 İbn Abdilberr, Camiu Beyâni'l-İlm ve Fadluh, C.II, s. 984, no: 1877.
- 182 İbn Abdilberr, Camiu Beyâni'l-İlm ve Fadluh, c.II, s.988, no: 1885.
- 183 İbn Abdilberr, Camiu Beyâni'l-İlm ve Fadluh, c.II, s.989, no: 1887.
- 184 İbn Abdilberr, Camiu Beyâni'l-İlm ve Fadluh, c. II, s. 924, no: 1762.
- 185 Haşiyetu İbn Abidin, c.I, s. 63; Salih el-Fülânî, İkazu'l-Himem Uli'l-Ebsâr, 62.
- 186 Haşiyetu İbn Abidin, c.I, s. 63; Salih el-Fülânî, İkazu'l-Himem Uli'l-Ebsâr, s.62.
- 187 Salih el-Fülânî, İkazu'Himemi Uli'l-Ebsâr, s. 52.
- 188 İbn Abdilberr, el-İntikau fi Fedaili's-Selaseti'l-Eimmeti'l-Fukaha, s. 145.
- 189 el-Elbânî, Sıfatu Salati'n-Nebiy, s.46.
- 190 el-Elbânî Sıfatu Salati'n-Nebiy, s.46.
- 191 Salih el-Fülânî, İkazu'l-Himem Uli'l-Ebsar, s. 50.
- 192 İbn Abdilberr, el-İntikau fi Fedaili's-Selâseti'l-Eimmeti'l-Fukaha, s.144; İbn Şame el-Makdisi, el-Müemmel fi'r-Raddi'l-Emri'l-Evvel, 62.
- 193 İbn Abdi'l-Ber, Camiu Beyani'l-İlm ve Fadluh, c: I, s. 775, no:1435.
- 194 el-Elbânî, Sıfatu Salati'n-nebiy, s. 49.
- 195 Salih el-Fülânî, İkazu Himemi Uli'l-Ebsâr, s. 18.
- 196 el-Hatîb el-Bağdâdî, el-Fakih el-Mütefakkih, c.II, s.131.
- 197 İbn Abdilberr, Camiu Beyâni'l-İlm ve Fadluh, c.I, s. 757, no: 1394.
- 198 Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliya, C: IX, s. 107.
- 199 İbn Ebî Hatim, Adabu's-Şafîi, s. 94; Zehebî, Siyeru A'lami'n-Nubelâ, c.X, s.35.
- 200 İbn Ebî Hatim, s. 94; Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliya, CXIX, s. 107; Beyhaki, C.I, s.473.
- 201 Beyhaki, Menakıbu's-Şafîi, c: I, s.475; Salih el-Fülani, İkazu Himemi Uli'l-Ebsâr, s. 63, 100.
- 202 Salih el-Fülânî, İkazu Himemi Uli'l-Ebsâr, s. 68; İbnu'l-Kayyim, İlamu'l-Muvakkîn, c: II, s. 361.
- 203 Salih el-Fülânî, İkazu Himemi Uli'l-Ebsâr, s.100; İbnu'l-Kayyim, İlamu'l-Muvakkîn, c.II, s.361; Zehebî, Siratu A'lamin-Nübelâ, C.X, s. 78.
- 204 Nevevî, el-Mecmû, C: I, s. 63; Sâlih el-Fülânî, s. 107.
- 205 Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliya, C:IX, s.106, İbn Ebî Hatim Adabu's-Şafîi, s. 93; İbnu'l-Kayyim, İlamu'l-Muvakkîin, II, 282.
- 206 Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliya, IX, 106; Beyhaki, Menakıbu's-Şafîi, C.I, s. 474; İbnu'l-Kayyim, İlamü'l-Muvakkîin, C.II, s. 285.
- * Ebu Şame el-Makdisi dedi ki: "Hayret! onlardan -yani Şafîi'ye taassup gösterenlerden- başka bir meselede başka bir ibare sebebiyle Şafîi'nin ibaresine muhalefeti caiz görüp de Rasûlullah *sallallahu aleyhi vesellem*'in hadisi sebebiyle Şafîi'ye muhalefeti caiz görmeyen kimseler var. Halbuki Şafîi bu konuda onlara izin verdi." Bak: el-Müemmel fi'r-Raddi'l-Emri'l-Evvel, s. 60. Ebu Şame başka bir yerde s. 68'de de şöyle dedi:
"Son dönemde Şafîi mezhebi üzerine iki alimin yazdığı kitaplar meşhur oldu: Ebu İshak eş-Şirazî ve Ebu Hamid el-Ğazali. İnsanlar hep bunların kitaplarıyla meşgul olmaya başladılar. Bunların fanatik taraftarları çoğaldı. Hatta kendisini çok bilgili görenler onların ibarelerini Kitap ve Sunnetin ibareleri gibi görmeye başladılar, mezheplerinin diğer imamlarından onlara aykırı ibareler bulunsu bile onların dışına çıkmayı uygun grömediler ve diğerlerine iltifat etmediler."
- 207 Salih el-Fülânî, İkazu Himemi Uli'l-Ebsar, s. 113; İbnu'l-Kayyim, İlamu'l-Muvakkîn, c: II, s. 201.
- 208 İbn abdi'l-Ber, Camiu Beyâni'l-İlm ve Fadluh, c.II, s. 1072, no: 2107.
- 209 İbnu'l-Cevzî, Menakıbu'l-İmam Ahmed, s. 182.
- 210 Salih el-Fülânî, İkazu Himemi Uli'l-Ebsâr, s. 113; İbnu'l-Kayyim, İlamü'l-Muvakkîn, c: II, s.201.
- 211 Ebû Dâvûd, Mesaili'l-İmam Ahmed, s. 276; İkazu Himemi Uli'l-Ebsâr, s.113.
- 212 A'raf: 3
- 213 Maide: 35.
- 214 İsra: 57.
- 215 Tefsiru't-Taberî, C.IV, s. 226.
- 216 el-Alûsî, Ruhul-Meanî fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Azim ve's-Seb'il-Mesânî, c: III, s. 124-129.
- 217 Bak: Tefsiru'l-Kâsımî, Mehasinü't-Te'vil, c: VI, s. 184-189.
- 218 Haşr: 7.
- 219 Ali imran: 31.
- 220 Nur: 54.
- 221 Ankebut: 17.
- 222 Nisa: 32.
- 223 Zümer: 3.
- 224 Yunus: 18.
- 225 Nisa: 123.
- 226 İsra: 57.
- 227 eş-Şenkîti, Advau'l-Beyan fi İlahi'l-Kur'an bi'l-Kur'an, C.II, s. 97-99.
- 228 Tefsiru İbn Kesir, C: II, s.55.
- 229 İsra: 56-57.
- 230 Tefsiru't-Taberî, C.IX, s. 103-106.
- 231 İmam eş-Şevkânî, Fethu'l-Kadîr el-Camiu beyne Fenneyi'r-Rivâyeti ve'd-Dirâyeti min İlmi't-Tefsir, C. III, s. 335.
- 232 eş-Şenkîti, advau'l-Beyan fi Zahi'l-Kur'ani bil'l-Kur'an, C. III, s. 598-600.
- 233 Nisa: 64.
- 234 Tefsiru't-Taberî, c.IV, s. 157.
- 235 Tefsiru'l-Kasımî, Mehasinü't-Tevîl, c.V, s. 272.
- 236 Teysirul-Kerîmî'r-Rahman fi Tefsiri Kelâmi'l-Mennân, Nisa suresi 64. ayet.
- 237 Bak: Kaidetü'n-Celiletün fi't-Tevessül ve'l-Vesile, s. 24-28.
- 238 Bak: Mecmûu Fetâvâ ve'r-Resâil, c: II, s. 343-345.
- 239 Enfal: 33.
- 240 Tefsiru İbn Kesir, c: II, 319-320.
- 241 Bakara: 89 Bak: Tefsiru İbn Kesir.
- 242 Bu hadisi Beyhâkî, Delailu'n-Nubuvve'de, C: II, s.76'da ve Hakim, Mustedrek'te C.II, s. 263'te tahrîç etmiştir. Her ikisinde bunu Abdülmelik b. Harun b. Antere'den, o babasından, o da dedesi Said b. Cübeyr'den, o da İbn Abbas'tan nakletti. Hakim dedi ki: "Ğarîb bir rivayet olduğu halde tefsir konusunda bunun tahrîçine zaruret sebep oldu." Zehebî, Telhisinde buna bir düzeltme yaptı ve dedi ki: "Buna bir zaruret yoktu, çünkü Abdülmelik metruk (yani

rivayeti kabul edilmeyen) ve itibarsız bir kişidir." Hakimın kendisi de "Medhal", C: I, s. 180'de bu kişiyi yalancılıkla itham etmiş ve şöyle demiştir: "Babasından mevzu (uydurma) hadisler rivayet etti." Buhârî "Kitabu'z-Zuafai's-Sağır" no: 218'de onun hadisinin münker olduğunu söylemiştir. el-Cüzcân "Ahvalu'r-Ricâl" no: 77'de onun için "Kezzab" ve "Deccal" demiştir. İbn Şahin "Tarihu Esmâ'iz-Zuafa ve'l-Kezzabin" no: 418'de "kezzab" (çok yalancı)dır demiştir.

243 Bak: Kaidetün Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesîle, s. 223-229.

244 Bu, Peygamber *sallallahu aleyhi vesellem*'in Rabbinden rivayet ettiği şu kudsi hadise de işaretir: "Ben kulumu iki sevgilisiyle -yani iki gözüyle- imtihan ettiğim zaman sabrederse onların karşılığında cenneti veririm." Buhârî, no: 5329.

245 Ahmed, Musned, C.IV, s.138; Tirmizî, Sunen, Ebvâbü'd-Deavat, no: 3831; el-Elbânî, Sahihu Suneni't-Tirmizî, c: III, s. 172; el-Elbânî, Sahihu Suneni İbn Mâce, C.I, s. 231; İbn Huzeyme, Sahih, C.II, s. 225, no: 1219.

246 Bak: Lisanü'l-Arab, C: VIII, s. 184, Şe-fe-a maddesi.

247 Bak: Mecmûu'l-Fetâvâ, c: I, s. 266.

248 Kitabımızın "Salihlerin Duasıyle Teveessül" bölümüne bakınız.

249 el-Alûsî, Cilâü'l-Ayneyn fi muhâkemeti-l-Ahmedeyn, s. 451.

250 Zümer: 3.

251 Fahrur'Razi, Tefsiru'l-Kebir, c: XVII, s. 63.

252 Nisa: 64.

253 Muslim, Vasiyyet, Babu Ma Yelhaku'l-insane mine's-Sevabi Ba'de mevtihi.

254 Mecmûu Fetâvâ ve'r-Resail, c. II, s. 343-345.

255 Buhari, İstiska, Babu Sualin-Nâsi el-İmame el-İstiska.

* Bak: Bu kitabın "salihlerin duasıyla teveessül" ve "Şahısların hakkıyla teveessül" bölümlerine.

256 İbn Hacer el-Askalânî, Fethul'-Bârî, C.II, s. 577

257 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî, c:II, s. 577.

258 Bak: Kâidetun Celiletun Fi't-Teveessuli ve'l-Vesileti, s. 251-252.

259 Bak: Kâidetun Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesileti, s. 252. Kitabı tahkik eden Rabî b. Hâdî el-Medhalî dedi ki: İyice araştırdım ama bunu hiçbir kaynakta bulamadım.

260 Ahzab: 69.

261 Bak: Silsiletü'l-Ehadi'siz-Zaifeti ve'l-Mevdua, No:22.

262 el-Hakim, el-Müstedrek, Kitabü't-Tarih, c.II, s. 615; Beyhakî, Delailün Nübüvve, c:V, s. 489. Bunu, Ebu'l-Haris Abdullah b. Muslim el-Fihri, İsmail b. Mesleme'den; o, Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'den; o, babasından; babası dedesinden; dedesi Ömer b. el-Hattab'tan merfû olarak rivayet etmiştir.

263 Bak: Kaidetün Celiletün fi't-Teveessuli ve'l-Vesile, s. 168-169.

264 Bak: Silsiletü'l-Ehadi'siz-Zaifeti ve'l-Mevdua, no: 25; et-Teveessül envauhu ve ahkamuhu, s. 115. el-Elbânî bu kitabında sözü uzattı ve hadisin senedi ve metni üzerinde konuştu. Oraya müracaat et, çünkü orada büyük faydalar vardır.

265 İbn Mace, Sunen, 778; Ahmed, Müsned, c.III, s.21, İbnu's-Sunni, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle, 85. Bunların hepsi Fudayl b. Merzuk'tan; O, Atıyye el-Avfî'den; o da Ebu Said el-Hudri den merfû olarak rivayet etmişlerdir. Hadisçilerden bir grup bunun zayıf bir hadis olduğunu söylemişlerdir. Bunlardan bazıları şunlardır: el-Münzirî, et-Tergib ve't-Terhib, c. III, s. 359; en-Nevevî, el-Ezkar, Babu maza Yekulü İza Teveessül, s. 102. El-Elbânî, es-Silsiletü'z-Zaife, 24 ve et-Teveessül, s. 102. el-Elbânî dedi ki: Bu hadisin geldiği her iki yol da zayıftır ve biri diğerinden daha zayıftır. el-Busirî, el-Münzirî ve diğer alimler bunu zayıf görmüşlerdir. Bunun hasen olduğunu söyleyenler yanlışlar veya çok gevşek davranmışlardır.

266 Kâidetü'n-Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesîle, s. 215-216.

267 Bak: Kâidetün Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesîle, s. 108.

268 Bak: Kâidetun Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesîle, s. 103.

* Bu iki hadisten diğeri el-Elbânî'nin kitabında geçmektedir.

269 el-Elbânî et-Teveessül Envauhu ve Ahkûmu, s. 109-110.

270 Bak: Kâidetun celiletun fi't-teveessuli ve'l-Vesile, s. 267. Kitabın tahkikçisi Rabî b. Hâdî el-Medhalî dedi ki: "Ben bunu araştırdım ve sadece Acluni'nin Keşfü'l-Hafa isimli eseri, c.I, s.85'te şu lafızlarla buldum: "Ne yapacağınızı bilemez şaşkın bir duruma düştüğünüz zaman kabir ashabından (ölülerden) yardım isteyin" Aclûnî bunu, h. 940 yılında vefat eden İbn Kemal Paşa'ya nisbet etti. İbn Kemal Paşa'nın biyografisi için Mucemü'l-Müellifin, c.I, s.238'e ba İbn Kemal Paşa Osmanlı alimlerinden, fakat hadis uzmanı değildir."

271 Mecmûu'l-Fetâvâ, c.II, s.293.

272 Büyük alim es-Sehavi, el-Mekasıdu'l-Hasene isimli eserinde s. 542, no: 883'te dedi ki: "İbn Teymiye bunun yalan olduğunu söyledi. Benzeri bir sözü bizim hocamız -İbn Hacer- söyledi ve bu hadisin aslı yoktur, dedi. Bak: el-Hindî, Tezkiratü'l-Mevduat, s. 286, s. 286; el-Kinanî, Tenzihu's-Şeria, c: II, s. 316; Molla Aliyyü'l-Kârî, el-Esrau'l-Merfua, s.282, no: 376.

273 Bak: İğasetü'l-Lehfân min mesayidi's-Şeytan, c.I, s.243.

274 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, C.XXIV, s. 352; el-Mu'cemu'l-Evsat, C.I, s. 152; Ebu Nuaym, Hilyetü'l-Evliya, c.III, s.121. Bu hadisi Ravah b. Salâh, Süfyan es-Sevri'den; O, Asım el-Ahvel'den; o da Enes'ten rivayet etti. Bu seneddeki Ravh b. Salâh zayıftır. Onu cumhur da zayıf görmüştür. Hadisçilerin bildirdiğine göre o münker hadisler rivayet etmiştir.

Hadisin senedinin tahriri ve zayıflığının beyanı konusunda daha geniş bilgi için bakınız: es-Sehsevânî el-Hindî, Siyanütü'l-İnsan, s. 128; el-Ensari, Tuhtetü'l-Kârî, hadis no: 1; Salih b. Abdülaziz Alu's-Şeyh, Hazihi Mefahimuna, s. 58; el-Elbânî, Silsiletü'l-Ehadi'siz-Zaife ve'l-mevdua, no:23.

275 Onun açıklamaları için es-Sehsevânî el-Hindî'nin Siyanetü'l-İnsan isimli kitabının hamşisine bakınız. s. 129.

276 Muhaddis el-Elbânî, es-Silsiletü'z-Zaife, no: 9754'te şöyle dedi: Hadis Nesai'nin Sunen'inde 1. cilt, 1894'da geçmektedir. Ayrıca Hafız (İbn Hacer) bu hadis Süfyan ve Abdullah İbn es-Saib zinciriyle gelen pek çok yolla zikretmiştir. Bu hadis Taberânî'nin el-Mucemü'l-kebir'in'de (3/81/2), Ebu Nuaym'ın Ahbaru Esfehân da (2/205), İbnu Asakir'de (9/19/2) de geçmektedir. Ayrıca hadisin tahriri konusunda bak: Salih Alu's-Şeyh, Hazihi Mefahimuna, s.56-88.

277 el-Elbânî, es-Silsiletü'z-Zaife, no: 975.

* Yani Peygamber hayatta iken onun genel istiğfarıyla teveessül hangi sebepten caiz değilse ölümünden sonra da aynı sebeple caiz değildir -Çeviren-

278 Salih Alu's-Şeyh, Hazihi Mefahimuna, s. 88.

279 Nesai, Kitabu's-Sehv, Babu es-Selamu alenebiy; el-Elbânî, Sahihu Suneni en-Nesâî, c.I, s. 274.

280 Ebû Dâvûd, Kitabü'l-Menâsik, Babu Ziyaratü'l-Kubûr; el-Elbânî Sahihu Suneni Ebî Dâvûd, c.I. s. 383.

281 Buhârî, Kitabu'r-Rikak, Babun fi'l-Havz.

282 el-Elbânî dedi ki: Taberânî bu hadisi, Mu'cemu'l-Kebir (1/81/2) de Muhammed b. İshak b. Rahveyh'ten, O İsa b. Yunustan, o babasından, o da dedesi Ümeyye'den nakletmiştir. Hadisin dönüp dolaşıp bu Ümeyye'ye dayandığını söyleyebilirim. Ümeyye sahâbi değildir. O halde hadis mürseldir. İbn Abdülberr, el-İstiaab, c.I, s. 384 de dedi ki: Bana göre o sahâbi değildir, hadis mürseldir, el-İsabe, C.I, s.33'te de aynı şey söylenir. Ben derim ki: Böylece hadisin zayıf olduğu ve delil olamayacağı ortaya çıktı. Bak: et-Teveessül, s. 113-114.

- 283 Enfal: 19.
- 284 el-Elbânî, et-Teveessül Envauhu ve ahkamuhu, s. 114-115.
- 285 İbnü'l-Cevzi, el-Mevzuat, c.II, s. 174; İbn Arrak, Tenzihü's-Şer'ia, c.II, s.322; es-Süyûti, el-Lealiü'l-Masnûa, C.II, s.356.
- 286 Kâidetun Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesîle, s. 176-178.
- 287 İbnu Ebî Şeybe, el-Musannef, c: XII, s.31. Senedinde Malik ed-Dâr var. Bu kişi meçhuldur. Meçhulün hadisi kabul edilmez. Haberin senedi hakkında daha geniş bilgi için bak: Salih Alu's-Şeyh Hazihi Mefahimuna, s. 60-65, ve el-Ensari, Tuhfetü'l-Kârî, no: 5
- Muhaddis el-Elbânî dedi ki: Bu kıssanın sıhhati kabul edilemez. Çünkü Malikü'd-Dar adalet ve zabıtlı tanınan birisi değildir. Bu iki şart da sahih her senedin temelidir. Nitekim ilmu'l-Mustalah'ta böyle ifade edilmiştir. Bak: el-Elbânî, et-Teveessül, s. 130-134.
- 288 İbn Baz, Talikatun'ala Fethi'l-Bârî, c.II, s.495.
- 289 et-Teveessül, Envauhu ve Ahkamuhu, s. 132-135.
- 290 İbnu Hıbban, Sahih, C.I, s.180, no: 6; Ahmed, Müsned, C.I, s.435; el-Elbânî, Mişkâtü'l-Mesabih C.I, s. 58 ve no: 166'da bu hadisin isnadının hasen olduğunu söyledi. Ayet: En'am suresi: 153, ayettir.
- 291 bak: Kaidetün Celiletün fi't-Teveessüli ve'l-Vesile, s. 26-29.
- 292 Darimi, Sunen, C.I, s.47. no: 92. Bu rivayetin senedi hakkında daha geniş bilgi için bak: el-Elbânî, et-Tevesül, s. 140-141; Salih Ali's-Şeyh, Hazihi mefahimuna, s. 73-74; el-Ensari, Tuhfetü'l-Kârî, no: 2; es-Sehsevânî, Siyanetu'l-İnsan, s. 253-254; Muhammed Nesib er-Rufai, et-Tevassul ila Hakikati't-Teveessül, s. 259.
- 293 Buhârî, Kitabu Mevakitü's-Salât, Babu Vakti'l-Asr. Muslim, Kitabü'l-Mesacid, Babu Evkati's-Salavati'l-Hams.
- 294 Nisa: 69.
- 295 Cin: 23.
- 296 Muslim, Kitabü'l-Cenaiz, Babu en-Nehyu ani'l-Culusiale'l-Kabri ve's-Salâti aleyhi.
- 297 Bak: "Telhısu Kitabı'l-İstiğase" veya bilinen ismiyle "er-Raddu ale'l-Bekri" s. 68-75.
- 298 Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebir, C.IX, s. 17-18; Mu'cemu's-Sagîr, s. 183 (Babu't-Ta, Tahir ismi); Beyhaki, Delailun-Nubuvve, C: VI, s. 166 (Bab: Gözleri görmeyen kişiye şifa talimi). Âma hadisi yukarıda de geçtiği gibi sahih bir hadistir, şüpe edilemez. Fakat Beyhaki'nin ve Teberânî'nin bu ilavesi zayıf ve münkerdir. Şu alimler eserlerinde bunun zayıflığını beyan etmişlerdir: İbn Teymiyye: Kâidetun Celiletun fi't-teveessuli ve'l-Vesîle, s. 190-211; el-Elbânî, et-Teveessül, s. 92-99; el-Ensari, Tuhfetü'l-Kârî, No:6; Salih Alu's-Şeyh, Hazihi Mefahimuna, s. 37-40.
- * "benim ihtiyacımın giderilmesinde onu bana aracı kıl" anlamında. -Çeviren-
- 299 Kâidetun Celiletun fi't-Teveessüli ve'l-Vesîle, s. 190-211.
- 300 et-Teveessül Envauhu ve Ahkâmuhu, s. 99.
- 301 Hucurat: 2-4
- 302 Hucurat: 2-4.
- 303 Hucarat: 2-4
- * Malik'i kastediyor.
- 304 Kadı İyad, eş-Şifa bi Ta'rifi Hukukı'l-mustafa, c.II, s.41, el-Babu's-salis. Senedi hakkında bak: el-Ensari, Tuhefetü'l-kari, no: 3.
- 305 Bak: Kâidetun Celiletun fi't-Teveessuli ve'l-Vesîle, s.121-132. Kitabı tahkik eden Rabi b. Hâdî el-Medhalî dedi ki: (Ben Kadı İyad'ın "Tertibü'l-Medarik"inde ve İbnu Bişkuval'in "es-Sıla" sında bu isnadın ravilerini Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Ömer b. Delhat'tan başlayarak Ebu'l-Hasen ibnu'l-Müntab'a kadar araştırdım ve hiçbirisinin biyografisine rastlamadım. İbn Teymiyye'nin de anlattığı gibi gerçekten garîb bir isnattır.
- 306 Bak: es-Sarimu'l-Münki fi'r-Raddi ale's-Subki, s. 259-267.
- 307 İmam Şafîi üzerinden uydurulmuş bu hikayeyi el-Hatub el-Bağdâdî "Tarihu'l-Bağdat" c.I, s. 123'te anlatmaktadır. Ve şöyle söze başlamaktadır: Bize el-Kadı Ebu Abdillâh el-Huseyn ib. Ali b. Muhammed es-Sumeyri haber verdi. O dedi ki: Bize Ömer b. İbrahim el-Mukrî haber verdi. O dedi ki: Bize Mukrim b. Ahmed haber verdi. O dedi ki: Bize Ömer b. İshak b. İbrahim haber verdi. O dedi ki: Bize Ali ibn Meymun rivayet etti. O dedi ki: Ben Şafîi'nin şöyle dediğini işittim... Ömer b. İshak b. İbrahim meçhul bir kişidir.
- 308 Bak: İktidau's-Sıratı'l-Mustekîm, C: II, s. 692-693.
- 309 İğasetu'l-Lehfân min Mesaidi's-Şeytan, c: I, s.246.
- 310 Taliatu't-Tenkil, s. 60-85.
- 311 es-Silsiletu'z-Zaife, no: 22.
- 312 Bak: Goldziyer, el-Akîde ve's-Şeria, s. 233.
- 313 Ronaldez, Akîdetu's-Şia, s. 266.
- 314 Talak: 3.
- 315 Bakara: 186.
- 316 Ğafir: 60.
- 317 En'am: 91.
- 318 İsra: 22.
- 319 Yunus: 106.
- 320 Suyuti, Miftahu'l-Cenne fi'l-İ'tisam bi's-Sunne, s. 162, No: 391.
- 321 bak: Mecmûu'l-Fetâvâ, c.XXII, s. 510-511.